

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ARBEJDERHØJSKOLEN

ELEVSKRIFT

FOR ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLE OG
ROSKILDE HØJSKOLE

NR. 25
DECEMBER 1943

UDGIVET AF
ELEVFORENINGERNE I SAMARBEJDE MED
ARBEJDERNES OPLYSNINGSFORBUND

Statens pædagogiske Studieamling
København

~~37.41~~ H

or

1943

1945/1426.

DANSK ANDELS TRYKKERI . KØBENHAVN

Statens pædagogiske Studiesamling
København

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Højskolen og Sparesagen.	
Af Forstander <i>Poul Hansen</i>	5
Emigranternes Saga.	
Af <i>Johs. Hald</i>	12
Om Kunsten at læse.	
Af Højskolelærer <i>Harry Simonsen</i>	21
Kriminalitet blandt Børn og Unge.	
Af Fru <i>Astrid Skjoldbo</i>	29
De sidste Dage i Genève før Krigsudbruddet.	
Af Journalist <i>Rob. Kjældgaard</i>	39
Erling Kristensen 1893—1943.	
Af Lærer <i>August E. Nehm</i>	44
Mindetale for <i>Thomas Bredsdorff</i>	47
Roskilde Højskole Sommeren 1943.	
Af Forstander <i>Hj. Gammelgaard</i>	49
Roskilde Højskoles Elevforening	58
Otto Jensens Mindefond	63
22 gamle Dreng — 10 Aars Jubilarerne samles.	
Af Højskolelærer <i>Møller Nielsen</i>	64
Esbjerg Arbejderhøjskole Sommeren 1943.	
Af Forstander <i>Poul Hansen</i>	66
Esbjerg Arbejderhøjskoles Elevforening	72
Mindetale for <i>Oskar Levinsen</i>	79
Personalia	82
Register	85
Emne-Register	91

REDAKTION:

Oluf Bertolt, Chr. Christiansen, Hj. Gammelgaard,
Hans Holm, M. P. Jensen, Erik Christensen, Ib Kolbjørn
og Svend Anker-Larsen.

HØJSKOLERNE OG SPARESAGEN

AF POUL HANSEN

Mon ikke de fleste unge Mennesker enten har en Sparekassebog eller paa et eller andet Tidspunkt har haft Planer om at faa en? Spørger man de unge selv, faar man Indtryk af noget i den Retning. Svarene kommer lidt tøvende, og man forstaaer snart hvorfor: Planer har næsten alle haft, mange har ogsaa ved en eller anden Lejlighed faaet anskaffet en Bog, men meget faa har naaet at faa samlet et Beløb af nogen som helst Betydning. Saadan omtrent ligger Landet. Forstaaelsen har de fleste haft, men Gennemførelsen har i Almindelighed vist sig at være for vanskelig. Enten har man ikke kunnet overvinde sig selv til et første Besøg i Sparekassens ukendte Land, eller ogsaa har man virkelig faaet begyndt med f. Eks. en halv Snes Kroner. Man har ogsaa i den følgende Uge haft 3—4 Kr. til Formaalet, men — af praktiske Grunde og »fordi det er saa lidt at komme med« har man gemt dem til senere for at kunne sætte et større Beløb ind paa een Gang, — og saa er det alligevel ikke blevet til noget, fordi andre og mere øjeblikkelige Ønsker i Mellemtiden har gjort sig gældende. Eksisterende Spareorganer synes at komme til kort her.

Indenfor den danske Sparekasseverden har man længe været klar over Problemet og har i nogen Tid arbejdet med Tanken om at søge de svenske Spareklubber indført her i Landet, og paa det sidste har en Række Repræsentanter for Fagforeningsbevægelse, Kooperation og Oplysningsbevægelse sluttet sig sammen for at støtte Forsøget. Kort sagt gaar Tanken ud paa, at der dannes Spareklubber paa selve Arbejdspladserne, hvor en af Medlemmerne valgt Kasserer paa Lønningsdagen modtager Sparebidrag til Indsættelse i den lokale Sparekasse, som forrenter Pengene og paatager sig Regnskabsføring og Revision.

Tanken om Opsparing er sikkert ikke helt fremmed for de fleste af os. Den opstaaer i det mindste hos overordentlig mange selv i et moderne Bysamfund, hvor ingen Sparetraditioner findes, og hvor den kun forholdsvis sjældent virkeliggøres med tilstrækkelig Effekt. I og for sig bunder Tanken vel ogsaa i et urgammelt Instinkt. I vort eget Bondefolk har der været en stærk Sparetradition, som endnu lever videre paa Landet, men som for Arbejdernes Vedkommende blev tilintetgjort under den store Indvandring til Byernes Arbejderkvarterer, hvor Betingelserne for en Videreførelse gennem lange Tider overhovedet ikke var til Stede.

Men er der da nu Grund til at forsøge at genoplive den gamle Kunst i vore Byer ved en mere hensigtsmæssig Tilrettelæggelse af Opsparingen? Er Problemerne ikke allerede løst paa en anden Maade? Aldersrenten sikrer Alderdommen, Afbetalingsforretningerne Udstyret o. s. v. Den Kendsgerning, at de fleste af os paa et eller andet

Tidspunkt har syslet med en Opsparingsidé kunde tyde paa, at Problemerne alligevel ikke føles løst, og meget andet vidner stærkt i samme Retning.

Problemstillingen er langt fra den samme i Byerne og i det traditionsrige Bondesamfund, hvor Landboernes Sparevaner blev til. Ungdommens Opsparing f. Eks. faldt og falder stadig langt lettere paa Landet paa Grund af de lange Fæstemaal, som medfører, at en ofte væsentlig Del af Lønnen bliver staaende, til der skiftes Plads, medens Ungdommen i Byerne faar hele Lønnen udbetalt med det samme og med korte Mellemrum og under Forhold, der frister til et langt større øjeblikkeligt Forbrug. De almindelige Forbrugsvaner bliver derved forskellige paa afgørende Punkter, og der er f. Eks. Grund til at tro, at Landbougdommens Højskoleophold — foruden igennem Forældrenes Hjælp — i vid Udstrækning er blevet finansieret ved den saaledes opsparede Løn. Tanken om at betrygge Alderdommen findes næsten ikke mere hos Byernes jævne Befolkning i den gamle Form. Her søges Trygheden snarere funden gennem noget fast og pensionsgivende og i Tanken om, at man dog altid har Aldersrenten at falde tilbage paa. Mod Sygdom har man Sygekasserne og mod Arbejdsløshed Arbejdsløshedskasserne etc., og Børnene maa som Regel bane sig en Vej uden anden Hjælp hjemme fra, end den, der kan faa Plads i de løbende Udgifter.

Naar Byboen alligevel nu og da tænker paa Opsparing, skyldes det andre Krav, der hænger sammen med Bysamfundets mere udviklede økonomiske Forhold: Svingtende Evner, men alligevel stærke Ønsker om at komme i Besiddelse af Ting, som ikke kan komme ud af en enkelt Lønningsperiodes Penge: Uddannelse, Udstyr, eget Hus etc. Paa egen Haand er det imidlertid svært at foretage en saadan Omlægning af Forbruget, saa Vægten lægges mere paa Fremtidens og mindre paa Øjeblikkets Tarv. Byens Forhold frister i en hel anden Grad end Landets til at bruge hele den indtjente Løn omgaaende, — eller endda endnu før den er tjent. Forbrugsvanerne faar et Præg af Nuet og af de smaa overkommelige Ting, der tit kan være fornøjelige og fristende, men ogsaa forholdsvis lette at undvære i noget højere Grad. De faar ogsaa et Præg af noget irrationelt, fordi alle Ønsker af større Format og Nødvendighed derved skydes i Baggrunden, — eller henvises til utiltalende Afbetalingsformer.

Fornuftig Økonomi i den private Husholdning er i en By en forholdsvis vanskelig Kunst, der kræver baade Omtanke og lidt Træning i Karakterstyrke for at lykkes. Moderne Salgsteknik er ikke let at staa for, naar den paa samme Tid udfoldes i Bladenes Reklamespalter, Butiksvinduernes Udstillinger, Biografernes og Restauranternes lokkende Indgangsportaler o. s. v. Man er omgivet af hundrede Magneter paa Pengepungen, og de fleste Mennesker giver saa meget efter for disse Forlokkelser og Overrumplinger, at det kommer til at knibe mere eller mindre med den økonomiske Balance. Naturligvis vil Ungdommen, som ikke har andre end sig selv at tænke paa,

er mest ubekymret og har størst Appetit paa Livet, være mest udsat. Her er Biografen og de stadigt talrigere Danserestauranter gode Eksempler. En Krone til en Biografbillet, til en Øl eller en Kop Kaffe ser ikke ud af ret meget i Forhold til en Uge eller Maanedsløn. Kommer man ned paa Gaden, ser det ud til, at hele Hovedstrømmen gaar den Vej, hvilket nok kan virke dæmpende paa den enkeltes Betæneligheder, saa disse udprægede Smaafornøjelser sætter sig fast som uafviselige Livsfor nødigheder. For overordentlig mange unge er disse Ting blevet til en næsten daglig Nydelse, der ikke alene udhuler Økonomien, men ogsaa fører lige ud i aandelig Fordummelse i Kraft af de mere værdifulde Ting, der skydes ud. Ved denne ofte meget kraftige Slagside mod Øjeblikkets Fordringer lægges allerede i de første Ungdomsaar Grundlaget til en slet Økonomi og en afstumpet Forstaaelse af Tilværelsens Værdier.

Dette gælder naturligvis og heldigvis langt fra alle, men vi er alligevel her ude paa en af de stærkt befærdede Hovedlandeveje, hvor næste Kapitel kommer til at hedde Afbetaling. Saasart Behovet for større Ting som de dyrere Beklædningsgenstande, en Cykel, en Radio eller et helt Udstyr ved forestaaende Giftermaal melder sig, kan Tingene kun anskaffes paa Afbetaling. Kan der gøres alvorlige Indvendinger mod denne Udvej? Maa det ikke snarere betragtes som en udmærket Ordning, at man kan købe disse Ting paa den Maade, at man først betaler dem, efterhaanden som man bruger dem? Og er ikke netop det, at man køber f. Eks. et godt Udstyr paa Afbetaling, en Form for Opsparing, der senere ikke er til at løbe fra, og som er at foretrække fremfor at Pengene smuldrer til mere ligegyldige Ting?

Kunde Afbetalingshandelen lægges saaledes til Rette, at der for det første forredes mindst $\frac{1}{3}$ af Købesummen kontant, saa man undgik at friste Folk over Evne, kunde der for det andet ydes et rimeligt Afslag i Prisen for den kontante Del, og kunde man for det tredie komme bort fra de mest varefordyrende Sider af Systemet, saa var ikke alene de værste Hugtænder trukket ud, men de faa gode Sider lettere at faa Øje paa. Som det nu er, betaler Folk, der har vænnet sig til at købe alt paa Afbetaling, ikke alene for meget for deres Varer, saa deres økonomiske Stilling yderligere svækkes ved en Nedgang i Realindtægten, men de mister ogsaa i høj Grad deres økonomiske Overblik. Man hæfter sig mest ved den første Rate, noget mindre ved de følgende og mindst ved den egentlige Købesums Størrelse. Fra de unge Aars Køben Beklædningsgenstande og Cykel paa Afbetaling gaar der en lige Linie over Indkøbet af Udstyr paa Afbetaling til en livsvarig Tilstand, hvor man overhovedet ikke evner at skaffe sig større Ting undtagen paa samme slette Vilkaar. En Bankmand, hvis Bank finansierede Afbetalingsforretninger, fortalte mig for nogle Aar siden følgende: En Møbelfabrikant fremstillede udelukkende Soveværelsesmøblementer af en bestemt Type, som en Grosserer aftog for 200 Kr. pr. Stk. Hans Repræsentanter

solgte dem videre til Møbelhandlere for 300 Kr. pr. Stk., og disse solgte dem endelig paa Afbetaling for 500 Kr. pr. Stk. Det er nok ikke blevet bedre siden.

Spareklubbevægelsen peger i den modsatte Retning. Det er ikke dens Formaal at gøre Folk til Cniere og Pengepugere, hvad der vel for Resten heller ikke er megen Fare for, men til bedre Økonomer og give dem en Mulighed for en Forbrugsomlægning. Er Oprettelsen af en Sparekonto da Vejen til et fastere Herredømme over egen Økonomi og større økonomisk Indsigt? Den kan i det mindste blive det, naar man ellers vil gøre sig rimelige Anstrengelser. Betydningen er ikke mindst af psykologisk Art, fordi en Sparekonto, der er i gradvis Vækst, sjældent vil faa Lov til at svæve i Luften. Den vil i de aller fleste Tilfælde blive forbundet med bestemte Maal, svarende til Sparerens Alderstrin: Højskoleophold eller anden Uddannelse. Udstyr, eget Hus etc. Saadanne Maal vil ikke være uden Indflydelse paa Tanker og Handlinger, og i større eller mindre Grad vil de blive retningsgivende for vedkommendes hele Fremtid. Melder en 18—19-aarig Pige eller Mand sig ind i en Spareklub med det Formaal for Øje at komme paa Højskole i Løbet af et Aar eller to, vil Arbejdet med at bygge Kontoen op ikke alene give en værdifuld Belæring i Økonomi, men ogsaa samle Tankerne om det kommende Højskoleophold. Sparekontoen betyder utvivlsomt en personlig Frihed med Hensyn til Fremtidsplaner, som den daarlige Økonom intet kender til. Det, at sætte sig Maal, og navnlig at gøre det i de unge Aar, giver baade Kræfterne Vækst og Tilværelsen Fylde og Retning.

Det er Tanker af denne Art, der ligger bag ved den nye Højskolelovs Bestemmelser om, at Eleven selv efter Evne skal bære en Del af Udgifterne ved et Højskoleophold, dersom han vil have offentlig Understøttelse. Spareklubberne danner derfor et udmærket og ganske nødvendigt Supplement til Loven. Undervisningsministeriet beregner hvert Aar, hvor meget et Højskoleophold vil kunne gøres for. I Aar 810 Kr. for en 6 Maaneders Vinterskole og 395 for en 3 Maaneders Sommerskole. Der regnes baade med de egentlige Skolepenge til Undervisning, Kost og Værelse og en Række andre Udgifter til Skolemateriale, Vask, Porto, Smaaformødenheder etc. Af dette Beløb kan der opnaas en Statsunderstøttelse (den saakaldte Amtsunderstøttelse) paa mellem 20 og 75 pCt. efter Ansøgerens økonomiske Forhold. For arbejdsløse er der desuden truffet den særlige Ordning, at Arbejdsdirektoratet kan bevilge $\frac{3}{4}$ af det derefter resterende Beløb i Tillægsunderstøttelse af Arbejdsløshedsfondens Midler. Resten — for de arbejdsløse altsaa et forholdsvis lille og for de arbejdende et noget større Beløb — lægger man afgørende Vægt paa, at Eleverne selv bringer til Veje. Tanken er helt igennem sund, og kan den virkelig gøres iblandt Arbejderungdommen ved Spareklubbernes Oprettelse og Virksomhed, vil større Maalbevidsthed og Rankhed utvivlsomt blive Følgen.

Det lykkedes ikke at faa en Spareordning ind i selve Højskoleloven, selv om enhver egentlig maatte kunne sige sig selv, at en Lov, der giver Understøttelser til Højskoleelever paa Betingelser af, at de ogsaa selv præsterer en forholdsvis stor økonomisk Indsats, uden en effektiv Opsparing vil være ubrugelig for hele den ubemidlede Arbejderungdom. En Hjælp kan i det store og hele ikke ventes fra Forældrenes Side, og systematisk Opsparing er foreløbig et næsten ukendt Begreb her, hvor Kaarene navnlig i Fortiden og Byens Liv i Nutiden har bragt de Evner, man ønsker at bygge paa, i Forfald. Kun et grundigt Oplysningsarbejde og Indførelsen af hensigtsmæssige og stimulerende Sparemuligheder vil kunne redde Loven fra helt at forfejle sin Hensigt for Byernes Vedkommende.

Derfor maa den svenske — oprindeligt amerikanske — Spareklubtanke sikkert betragtes som et Fund i rette Øjeblik, — om man da ellers kan faa overbevist dansk Ungdom om dens Anvendelighed.

Hensigtsmæssigheden ligger i en fortrinlig Kombination af to Ting: Paa den ene Side Klubtankens Fællesskab, der bærer Opsparingen, saa langt flere end de mest initiativrige kan komme med, og dog giver hver enkelt en berettiget Følelse af at gøre en personlig Indsats, som styrker Troen paa egne Kræfter. Paa den anden Side i den meget praktiske Indbetaling, der sker paa selve Arbejdspladsen paa Lønningsdagen til en af Klubbens Bestyrelse valgt Klubkasserer, som snarest bringer det samlede Beløb hen i Sparekassen. Formen er langt billigere end den fra Julespareforeninger kendte Opkrævning, og den kommer alle overrumplende Udgifter i Forkøbet. Klubbens Medlemmer vælger paa den aarlige Generalforsamling en Bestyrelse paa tre Medlemmer, som selve Klubarbejdet sorterer under. Med Bestyrelsen som Mellemled sluttes en Spareaftale mellem det enkelte Medlem og Sparekassen. Det aftales, at man i en Periode paa f. Eks. tre Aar ugentlig eller maanedlig indbetaler mindst et nærmere bestemt Beløb, der kan være saa lille som 50 Øre, men vel normalt vil komme til at ligge højere. Spareperioden kan midlertidigt afbrydes under Sygdom, Arbejdsløshed og andre lignende Former for Nødstilstand, og i særlige Tilfælde kan der ogsaa hæves paa Kontoen i Spareperioden. For Højskoleelever gælder følgende: *»Ønsker et Medlem at tage Ophold paa en Folkkehøjskole, Landbrugs-, Husholdnings- eller anden lignende Skole, skal Sparetiden midlertidigt kunne afbrydes og Medlemmet have Ret til at hæve et med Sparekassen nærmere aftalt Beløb paa Kontoen, saasnart Skoleopholdet er paabegyndt.«*

Det vil være muligt at oprette en Spareklub paa næsten enhver Virksomhed i By og paa Land, for det gør intet, om Klubben er stor eller blot bestaar af nogle faa Medlemmer, naar blot den fungerer efter sit Formaal. Ifølge Sagens Natur maa Spareklubberne staa aabne for alle Alderstrin indenfor en Virksomheds Arbej-

dere og Funktionærer. Der kan ikke være nogen Tvivl om, at Spareevnen gennemgaaende er langt større hos Ungdommen end hos de ældre. Paa den anden Side vil meget afhænge af, om de ældre, der kan være med, sætter sig i Spidsen. Den bedst Start naas nok der, hvor et antageligt Antal organisationsprøvede og solide Folk er med, og det vilde derfor sikkert være af fortrinlig Virkning, om mange gamle Elever og Kursusdeltagere fra vore Højskoler, som baade har økonomisk Indsigt og Forstaaelse af Sagens store Betydning for Samfundet og for Ungdommen, vil sætte sig i Spidsen for Klubbernes Oprettelse overalt, hvor der kan skabes Muligheder. Her er et Stykke Pionerarbejde, som maa gøres. Helst skulde Klubberne blive talrige og faa mange Medlemmer baade blandt ældre og yngre.

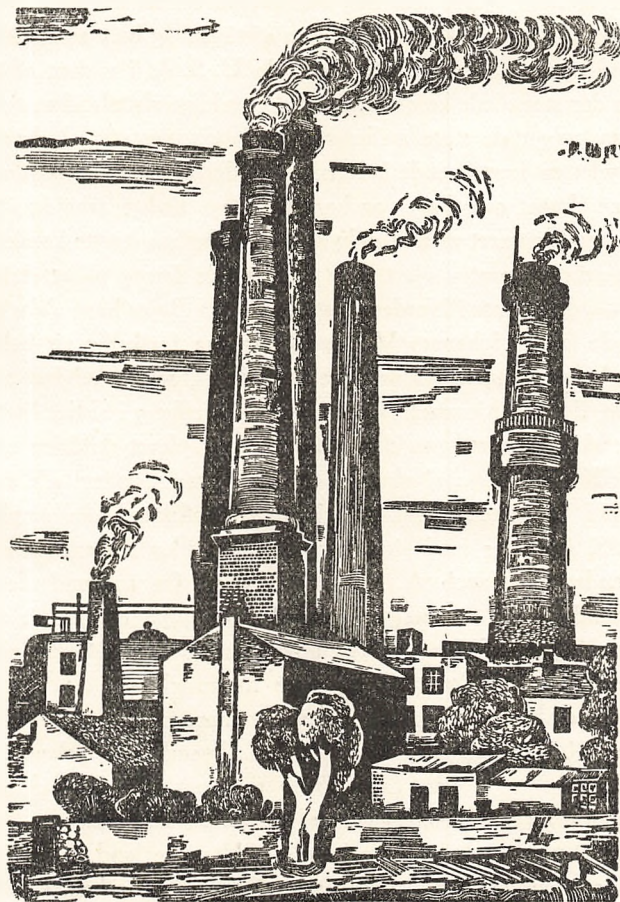
Samtlige danske Sparekasser ligger nu inde med det nødvendige Materiale til Klubbernes Oprettelse og Arbejde, og den, der vil tage Initiativet til en Klubs Oprettelse, vil trygt kunne henvende sig til den lokale Sparekasse. Han — eller hun — vil blive vel modtaget og finde al mulig Støtte. Fra Arbejderside er der Grund til at yde danske Sparekasser den største Anerkendelse for det Samfundssind, som her udvises. Fra deres Oprettelse har Sparekasserne haft en almenyttig, samfundsmæssig Indstilling, og denne Indstilling er kommet stærkt frem i denne Sag. Naar man noterer sig, at Sparekassernes Udlaansrente altid ligger meget lavt, og at Spareklubbernes Midler vil blive forrentet med den til enhver Tid værende højeste Indlaansrente, samt at Sparekasserne desuden paatager sig alle de regnskabsmæssige Udgifter og vil komme til at ofre en hel Del paa Igangsættelsen, vil man maaske kunne forstaa, at der ikke ligger nogen større Forretning i Klubbernes Oprettelse, hvorimod de samfundsnyttige og folkeopdragende Værdier er saa meget mere iøjnefaldende.

For at støtte Spareklubtankens Udvikling i Danmark og for i Starten at understrege dens store Værdi har en Kreds af fremstaaende Kvinder og Mænd fra Fagforeningsbevægelse, Kooperation og Oplysningsbevægelse dannet Spareklubbernes Fællesraad. Raadets Medlemmer er Forbundsformand P. Andersen, Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund, Forretningsfører Chr. Christiansen, Arbejdernes Oplysningsforbund, Højskoleforstander Hj. Gammelgaard, Roskilde, Forbundsformand Ejler Jensen, De samvirkende Fagforbund, Forbundsformand Fru Fanny Jensen, Kvindeligt Arbejderforbund, Forbundsformand Jens Jensen, Træindustriarbejderforbundet, Direktør V. Johansen, Det kooperative Fællesforbund, Forbundsformand Fru Andrea Jørgensen, Husassistenternes Forbund, Direktør Fr. Nielsen, Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger, Statskonsulent Johannes Novrup, Undervisningsministeriet, Forbundsformand Axel Olsen, Dansk Arbejdsmands Forbund, Sparekassedirektør Winkel Smith, København, Sparekassedirektør Torp-Pedersen,

Nyborg, Nationalbankdirektør C. V. Bramsnæs (Raadets Formand), Sparekassedirektør C. Andersen, Hillerød (Raadets Kasserer) og Højskoleforstander Poul Hansen, Esbjerg, p. t. Hammel (Raadets Sekretær).

Spareklubbtanken maa nødvendigvis omfatte alle Aldersgrupper paa en Virksomhed. Mange Familieforsørgere maa muligvis melde Pas, men de økonomiske Problemer, som møder den unge Byarbejder, naar han skal fremskaffe sit eget Bidrag til et Højskoleophold, er kun en Del af et endnu større Problem, hvilket denne Artikel maaske i nogen Grad viser. Det er derfor en god Ting, at man kan gaa ind i Spareklubben i sin Ungdom og fortsætte med at bruge den gennem hele sit Liv.

Friedrich Wobst:

Skorstene.

EMIGRANTERNES SAGA

AF JOHS. HALD

De første hvide mænd, der opdagede Amerika, var nordboere. Allerede et halvt årtusinde før genueseren Kolumbus i 1492 drog ud på sin berømte rejse for at finde vestvejen til Indien og derved slumpedede til at opdage en hel ny verdensdel, havde norsk-islandske søfarere været i land på den nordamerikanske kyst. Denne landgang fulgtes dog ikke af nogen varig indvandring eller kolonisation af disse egne, og opdagelsen gik hurtigt i glemme og blev for eftertiden kun et sagn og en drøm om et stort, skønt land fjernt ude bag Atlanterhavets tågebanks. Og århundreder henrandt, før dette fjerne land igen gled frem af tågen og blev en dagklar virkelighed i nordboens sind og bevidsthed. Dette skete, da U. S. A. i midten af forrige århundrede begyndte den storstilede kolonisation af det vældige sletteland vest for Alleghanyfjeldene, som nu udgør de store mellemvestlige landbrugsstater. I denne kolonisation har nordboere ydet en fremragende indsats, titusinder af nordiske bønder og arbejdere er gennem årene draget over havet og har lagt deres bedste arbejdskraft på de amerikanske prærier og her været med at opbygge et af verdens største kornkamre.

Der er i nordisk litteratur gjort flere udmærkede forsøg på at skildre dette nordiske landnam — det største i Nordens historie. Johan Bojer har i »Vor egen Stamme« ydet fremragende kunst. Johannes V. Jensen har paa forskellig vis behandlet emnet. Gribende er de brevsamlinger og autentiske beretninger, som er udgivet af Karl Larsen under titlen »De, der tog hjemmefra«, og af H. F. Feilberg i »Hjemliv paa Prærien«. En noget digterisk omformet, men dog realistisk, selvoplevet skildring af nybyggerkår har vi i Sophus K. Winthers: »Nebraska er mit Hjem«. Gennem alle disse bøger går som en rød tråd redegørelsen for de sjælelige konflikter, som omplantningen fra Norden til U. S. A. fører med sig. »Hvordan jeg blev Amerikaner« hed allerede vor berømte landsmand Jacob A. Riis' selvbiografi fra aarhundredets begyndelse.

Men det hidtil bedste og mest dybtgående forsøg på at give en virkelig kunstnerisk og episk skildring af den nordiske udvandrer er dog det, der er gjort af den norsk-amerikanske digter Rølvaag. I sin store romanrække om norske udvandrere i Amerika har han skabt den klassiske udvandrerroman.

Ole Edvard Rølvaag er født 1876 på øen Dønna i Helgeland i det nordlige Norge, hvor faderen var fisker. Som dreng og ungt menneske deltog han i det urolige og farefulde liv som lofotfisker, men allerede i 20-årsalderen drev udvé ham over dammen til Amerika, de store forjættelsers klassiske land. Med ti Cents og en norsk femøre i lommen steg han i land i New York og drog herfra til Dakota, hvor han en del år arbejdede som landarbejder. Sin sparsomme fritid benyttede han til

flittigt selvstudium, hovedsagelig i norsk litteratur. Tilfreds med prærielivet lykkedes det ham aldrig at blive, og ind imellem led han af hjemvé og kunde ikke fæste rod. Og alligevel følte han sig tryllebunden af præriens særegne skønhed, alt var her »så fælt, men dog så besnærende skønt«. Disse prærieår, hvor han ved selvsyn og af selvoplevelse lærte nybyggerlivets vilkår at kende, blev den livets skole, som modnede ham til digter. Efter et studieophold ved universitetet i Oslo blev han professor i nordisk litteratur ved St. Olaf College i Minnesota, og her udkom hans første digteriske forsøg, men hans hovedværk, den monumentale romanrække om norske udvandrere, udkom i Oslo. Den omfatter de fire bøger: »I de Dage«, »Riget grundlægges«, »Peder Sejer« og »Den signede Dag«. Første bog udkom i 1924 og sidste i 1931, kort før forfatterens alt for tidlige død.

Dette episke storværk har Jespersens og Pios forlag ladet den kendte oversætter Peder Hesselaa fordanske, og i dette efterår er første bind »I de Dage« udkommen. Forlaget fortjener tak for, at det har gjort dette mesterværk i nordisk emigrantlitteratur tilgængelig for danske læsere. (I parentes bemærket: man får det største udbytte af værket, hvis det læses i originalsproget, skrevet som det er i et smukt, kernefuldt norsk.) I en tid, hvor vi i norden mere end nogensinde har besindet os på vor nordiske egenart og vedkendt os vor nordiske arv, bør dette ægte nordiske digterværk finde mange danske læsere. Der findes vel næppe mange danske, som ikke har nærmere eller fjernere slægtninge, som har deltaget i det moderne nordiske landnam i Amerika. Udvandrerens skæbne kan ikke være os ligegyldig. Rølvaag har skrevet de norske præriepionerers saga, skildret kampene, sejrene — og nederlagene ved grundlæggelsen af det nye rige i det fjerne vest. Med en psykologisk sikkerhed, som aldrig slår fejl, har han skildret udvandringens og nybyggerlivets indvirkning på jævne arbejdsmenneskers sind, vist, hvorledes nordisk sind reagerer overfor omplantningen til et fremmed land og et fremmed miljø.

*

I de to første bøger af den store romanrække skildres opbruddet fra hjemlandet, rejsen ud i det ukendte, bosættelsen og de første drøje år på prærien.

Det var i de Dage, da »vestfeberen« som en hærgende farsot gik gennem de østamerikanske settlementer og som en springende ild forplantede sig til landene hinsides havene og tændte en uudslukkelig glød i mange menneskers sind. »Rejs mod vest!« lød råbet, — dér ligger verdens frugtbare jord og venter på sin udnyttelse. Lykke og velstand venter hver den, der tager den i besiddelse. Og jordens fattigfolk fulgte det kaldende råb; enkeltvis eller i store karavaner sejlede de duvende »præriekonnerter« over de endeløse vidder, der strakte sig fra Kansas og Illinois til langt

nord i Kanada, fra Minnesota og Iowa i øst til langt, langt ude i vest, hvor solen glødede allerfagrest om kvælden. Bestandig bar det vestover, hvor en gylden fremtid lå gemt bag vigende horisonter. »Det var fattigfolks tusenårslange hunger efter menneskelyst, der her slap løs.«

Et lille selskab af norske emigranter slår sig til sidst ned langt ude i Dakota-territoriet og grundlægger her en nybygd, snese af miles fra beboede egne, helt henvist til sig selv og kun stolende på egne kræfter. Og om denne nybygd og dens mennesker handler hele romanrækken.

Fortællingens rent ydre ramme er historien om Dakotapræriens forvandling fra ødemark til frodige majs- og hvedemarker, om udviklingen fra ødemark til et vigtigt og betydende led i det amerikanske arbejds- og erhvervsliv. Men Rølvaag er trængt dybt ned under denne rent materielle overflade og skildrer menneskene, som har udført dette stykke kulturarbejde, lægger deres sjæleliv blot og viser os, hvad udvandringen rent menneskeligt har betydet for dem, hvilken indvirkning det har haft på deres hele livsindstilling. Han viser, hvilke ofre et landnam kræver af dem, som deltager i det. Megen romantisk svada er skrevet om præriepionerens sejr over ødemarken. Rølvaag fortæller os, hvad det har kostet af sved og blod, af slid og slæb at bygge en præriefarm op, — den har ofte kostet mere, end penge kan betale for. For de første nybyggere var det et liv i savn og opofrelse, et liv, der krævede stærke viljer og en ukuelig tro på fremtiden for overhovedet at kunne leves. Heller ikke alle fik smage sejrens sødme, mange måtte i stedet tømme nederlagets bitre kalk, når de, forfulgt af allehånde uheld, efter et liv i trængsler og savn måtte opgive deres påbegyndte livsværk.

Hovedpersonen i de to første bøger og den centrale skikkelse hele romanrækken igennem er kvinden Beret. I denne norske bondekone, som af skæbnen føres ud på den øde Dakotaprærie og herude — egentlig mod sin vilje — er med til at opbygge et nyt rige, har Rølvaag skabt en af nordisk digtnings prægtigste kvindeskikkelser. En mærkelig sammensat karakter, på én gang svag og bange og dog i besiddelse af en egen fortættet styrke, veg, men samtidig fuld af handlekraft, når det gælder, ydmyg indtil selvudslettelse, men også stejl og trodsig som selve norske fjeldet. I hende har Rølvaag skildret en typisk emigrantskæbne, som den kunde forme sig for en almuekvinde på prærien. I hendes liv genspejler sig det, der ofte er det sværeste og tungeste i udvandrernes liv: kampen for at fæste rod i den fremmede jord og dermed finde fred og harmoni i sindet. Berets følsomme sind reagerer voldsomt mod omplantningen og mod nybyggerlivets hårde vilkår. Den fremmede natur: den endeløse prærie, der er uden grænser, og hvor der »intet er, man kan skjule sig bag«, går hende — barnet fra fjeld og li — på nerverne. Men allerstærkest reagerer

hendes sind mod den knugende ensomhed, der som en tryllering omgiver prærien og stænger alt liv ude. Det store øde og »den grønblå stilhet, som ikke havde hjerte«, fylder hende med angst og gru og fører hende til tider helt ud i sindssygens mørke.

Hendes mand, Per Hansa, derimod er gjort af det stof, der skaber den ægte nybygger. Han er fuld af håb og tro på fremtiden, fuld af vovemod og ikke ræd for nogen ting. Han drømmer stærke og stolte drømme om det rige, han og Beret skal rejse på prærien, og med et sandt raseri kaster han sig ud i arbejdet for sine drømmes virkeliggørelse. Hans glæde, da han første gang sætter ploven i egen jord og begynder at brække prærien op, er stor og uden grænser. Her er han ved at skabe noget nyt og vældigt, at grundlægge et nyt rige. Og den første hvede, han sår, med hvilken nænsomhed behandler han ikke den: »Det var mærkeligt at sitte her og stille med disse tunge kernene. Han Per Hansa vidste aldrig, han havde hat for sig så trøjsomt arbejde, men han sad alvorlig ved det. Her havde han altså starten. Disse få sækkene skulde ikke bare gi al det hvetemel han og hans orket at æte på et helt år, men mange blanke skillinger og stor herrens rigdom og sæd nok til næste år, den igen til våren efter og sån ned gennem alle årene. Og så blev der mer og mer mat til fattigfolk rundt omkring i verden.«

Men Per Hansas lyse fremskridtstro og frejdige arbejdsglæde har ingen virkning paa Berets syge og mørke sind. Hun kan ikke og vil ikke tro, at der kan gro liv herude på disse øde vidder, og hendes sind er vendt i trods mod dem, som kan tro anderledes: »Skjønste de mennesker da ikke, at hvis vorherre havde villet ha disse evigheter befolket, hadde han ikke ladet dem ligge urørt indtil nu.« Da hun bliver med barn, er det hende en gru at tænke på, at hun er fordømt til at være med at befolke dette øde, hvor intet liv kan leves. Det går efterhånden op for Per Hansa, at der gives mennesker, som ikke burde udvandre, »for de kan ikke gle sig ved liv.«

I skildringen af dette spændingsforhold mellem Per Hansas lyse optimisme og Berets mørke tungsind har Rølvaag præsteret et stykke psykologisk kunst af første rang.

En dag kommer en omrejsende norsk præst til nybygden, en ejendommelig selv-lært præstemand, hvis evner til at tale til syge sind er større end hans teologiske kvalifikationer. Ved hans hjælp kommer Beret over sygdommen og kan begynde at føle lidt glæde ved livet. Der er ingen tvivl om, at mange af disse emigrantpræster, der selv levede nybyggerens utrygge tilværelse, har udført en virkelig mission blandt præriens første nybyggere og fik hjulpet mange syge og svage sind gennem de første svære år.

Beret bliver nu stærkt religiøs, ofte fanatisk og urimelig streng i sin hævden af de kristelige grundsætninger, men troen på deres evige sandhed hjælper hende nu

gennem alle trængsler og giver hende styrke til at bære livets byrder. Da Per Hansa omkommer i en snestorm under forsøg på at bringe hjælp til en syg nabo, er Beret så stærk og grundfæstet i sin tro og tillid til Gud, at hun kan bære tabet, og ensomheden på prærien formår ikke længere at knuge hende ned. Hun kæmper Per Hansas kamp videre og fortsætter opbygningen af det rige, der var hans stolte drøm at se rejst på prærien.

*

Rølvaags evne til at skildre naturens koglende magt over det menneskelige sind er enestående. Alt herude på prærien er så skønt og vakkert, men samtidig så vældig og storladet, og naturmagterne er uberegnelige i deres vælde og gør menneskene utrygge og skaber en egen spænding i sindet. — Her en prøve på Rølvaags eminente sprogkunst, en skildring af en af de solskinsdage, der som en oase kan dukke frem midt i prærievinterens snedækte, stormhærgede øde: »Men der sprang én og anden stille, skinnende solskinsdag ind imellem. Da lå hele storvidda og funklet i spillende skær av diamanter. Det var så stærkt, at det brændte synet, øjet så sort, det, der ikke fandtes andet end tindrende hvidt. Kvælden, den trolle stille kvælden — fagrere end nogen bamedrøm havde fundet! Ute i vest — og så nær — sank der et flammende åsyn ned i et hvidt leje, tændte det i brand, i strålebrand, i guldbrand, der fløt ut over mellem zonerne. Branden fattet i de mange hundrede tusen millioner diamanter, fik dem til at lyse med gule, røde, grønne og blå småflammer. Disse kveldene var farlige for alt sind. I de friske la de slik støjende latter — hvem havde set slik en månenat. I det syke gråt det, gråt uten håb. — Dette var ikke liv, men evigheten selv.«

Slig et orgie i sol og farver er set og følt, intens og med alle sanser åbne.

*

I de to sidste bøger af romanrækken skildrer Rølvaag den unge slægt, som vokser op på prærien, efter at grundvolden til det nye rige er lagt.

Der er vel næppe nogen steder, hvor spændingen mellem den ældre og den yngre slægt kan blive så stor som mellem udvandrere af første og anden generation. Den ældre slægt føler sig stadig inderlig forbunden med moderlandet, bærer bestandig det gamle land i hjertet og føler sig med hellige minder knyttet dertil. Den unge slægt har ofte svært ved at forstå denne vedhængen ved et land, den ikke kender og ikke kan føle noget for. Den har ingen nationale minder eller gamle kulturtraditioner at værne, og den erobres derfor let af det nye fædreland, hvor den er født og opfostret; forældrenes fødeland bliver den fjern og fremmed. Det er lykkedes Rølvaag på overbevisende måde at skildre denne brydning mellem to generationer,

der samtidig er en styrkeprøve mellem to idéverdener, samlet som i et brændpunkt i skildringen af forholdet mellem Beret og sønnen Peder Sejer.

Gennem barndomsårene er Peder under dobbelt ild, det norske hjem og det store Amerika strides om førstepladsen i den opvakte drengs sind, og ofte undres han på, hvor han vel egentlig hører til: hjemme eller ude. I hjemmet holder Beret stædige fast ved det norske sprog og de hjemlige traditioner, hun tænker og taler kun norsk, hendes krop er i Amerika, men hendes sind og hjerte er stadig hjemme i gamle Norge. Fra barnsben indpodes det i sønnen, at Norge er hans rette fædreland, — Amerika en fremmed verden. For Beret er det ikke alene en hån mod fædrearven, men en synd mod Gud at svigte modersmålet; det nationale og det religiøse går for hende op i en højere enhed, svigter man først i det ene, vil man også svigte i det andet.

Får Peder således i hjemmet sin norske nationalitet ind med modermælken, bliver han til gengæld i skolen udsat for en systematisk national-amerikansk påvirkning, der ikke forfejler sin virkning. Lærerinden er en af disse patentpatrioter, for hvem U. S. A. er landet over alle lande, — intet over, intet ved siden af United States. Hun er lige saa amerikansk-amerikansk, som Beret er norsk-norsk. Det er hendes livs store mål af sin elevflokk — der er blandet irsk-norsk — at skabe vaskeægte amerikanere. Hver dag slutter hun skolearbejdet med at lade børnene i kor frem- sige uafhængighedserklæringen af 1776, Jeffersons dokument skal indprentes i bør- nenes hjerter, så de aldrig glemmer dets udødelige ord.

Peder er en flittig elev, og han bestræber sig ærlig på at lære engelsk, så han med tiden kan blive en god amerikaner. Men Beret føler med sorg, at sønnen vender modersmålet ryggen og glider længere og længere bort fra den fædrene arv. Snart begynder han også — trods moderens forbud derimod — at tale engelsk i hjemmet, og han er ikke fri for at skamme sig over moderen, som — når hun ved lejlighed er nødt til at bruge landets sprog — radbrækker et forfærdeligt engelsk.

Gennem ungdomsårene er Peder opfyldt af en gærende uro. Han er en begavet ung mand, som alle venter sig noget af. Præsten vil have ham til bogen, og Peder har både lyst og ikke lyst, han føler sig knyttet til farmen og prærien, men også skabt til en større fremtid. Men hvor han skal søge denne fremtid, ved han ikke, han kan ikke blive klar over sig selv. Han er optaget af mange problemer og læser meget og grundigt, arbejder ihærdigt på at dygtiggøre sig, alt mens han drømmer om at udøve stordåd til gavn og ære for det stolte Amerika, verdens bedste nation.

Men alt det, han tumler med, ligger langt uden for Berets ret snævert afgræn- sede tankeverden. Hun forstår det ikke og formår ikke at følge ham. Men ét er hun klar over, at det er noget fremmed, noget ikke-norsk, der har tag i sønnen, og med

sorg må hun indrømme for sig selv, at hun ikke længere evner at bevare ham for den norske arv. Og hun forstår, at det nye rige kræver hendes søn fuldt og helt, der gives intet kompromis mellem det norske og det amerikanske. Da så Peder går hen og forelsker sig, ikke i en norsk, men i den irske pige, Sussie — som tilmed er katolik — ser hun klart, at de kræfter, mod hvilke hun har kæmpet om sønnen, har sejret. Og da Sussie rykker ind på den norske farm som Peders hustru og som kone på gården, føler Beret, at det ikke alene er hende, der må vige pladsen for yngre kræfter, men at det er gamle Norge, der har tabt en skanse i det fremmede. Ikke længe efter dør hun og stedes til hvile i den jord, hun ikke i levende live evnede at fæste rod i.

*

I det sidste bind af romanrækken »Den signede Dag« har Rølvaag belyst et problem, som altid vil opstå i et nybyggerland, til hvis befolknings vækst og sammensætning mange folk og racer gennem indvandring har ydet deres bidrag, nemlig folke- og raceblandingen. Er det muligt ud af det babel af folkeslag, som befolker U. S. A., at skabe et amerikansk folk? Er ikke de nationale, sproglige og religiøse forskelle og modsætninger så store og dybtgående, at det bliver umuligt helt at borteliminere dem?

Samlivet mellem Peder og hans irske hustru viser sig snart at blive lige så stormfuldt og uroligt som vejrliget på prærien, magsvejr og gyldent solskin veksler med storm og forrygende uvejr. De nationale og religiøse kløfter, som adskiller dem, viser sig at være uoverstigelige. Gennem hele sin opvækst har Peder færdedes lige så meget mellem irlændere som mellem norske og har ikke i dem set en anden race eller et andet folk, men landsmænd, amerikanere som han selv. I det daglige samliv med Sussie og hendes irske familie opdager han imidlertid, at irlænderne alligevel, trods amerikansk borgerskab og et ydre amerikansk kulturlag, er et andet folk og tilhører en hel anden ånds- og kulturverden end den, han selv er udgået fra, og som han nu bliver sig mere og mere bevidst at tilhøre. For at vise sin irske hustru, at han er norsk, og at deres barn er søn af en nordmand, begynder han — der før lod hånt om sin moders mål — at lære barnet norsk. Som modtræk lader Sussie det døbe efter den katolske ritus og giver det et irsk navn, skønt det i forvejen har et norsk. Og med slet dulgt skadefryd påviser hun overfor Peder, hvor rødt barnets hår bliver, et ubedrageligt tegn på, at det bliver en ægte irlænder. Bogen slutter med et stormende opgør mellem ægtefolkene, hvor Peder håner Sussies irske traditioner og i raseri ødelægger hendes katolske helligdomme og symboler, alle de ting, som for hende var en besegling af hendes forhold til den rette tro.

*

I skildringen af Berets kamp for bevarelsen af den norske arv — sproget, nationaliteten, religionen — og hendes bristede håb om at kunne bringe den umindsket videre til kommende slægter har Rølvaag sikkert søgt udløsning for og svar på tanker og følelser, som har besjælet ham selv. Det, han særlig har lagt vægt på at komme til klarhed over, tror jeg kan sammenfattes således: er det muligt for dele af et lille folk, som udvandrer til et større land, hvis sprog og kultur er væsensforskelligt fra hjemlandets, og hvor de kun udgør en ringe procentdel af landets befolkning, at bevare deres sprog og nationale og kulturelle egenart og give den i arv til den næste slægt? Gavner det i det hele taget den unge slægt og det nye fædreland, i hvilket den skal bygge sin fremtid, at overtage denne arv? Er ikke det bedste, både for landet og for den unge slægt, at denne så hurtigt som muligt bortkaster arven og nationalt og kulturelt smelter sammen med den øvrige befolkning til et nyt folk i en ny stat?

I »Den signede Dag« er skildret en samtale mellem Peder Sejer og den norske præst, Kaldal. Præsten omtaler den store udjævningsproces, som er i gang i Amerika, og mener, at hvis denne fortsættes, bliver Amerika det mest åndsfattige land i verden, et land, hvor al individuel særpræg er udslettet og derfor ufrugtbar på al skabende tanke. Kun ved, at de norske forbliver tro mod den norske arv og bygger på den, kan de være med i opbygningen af et amerikansk ånds- og kulturliv. Hertil svarer Peder, at som norske kommer nordmændene ikke langt i Amerika, og det nytter ikke at genopbygge de europæiske stater i Amerika, er landets grundvold ny, må også hele bygværket blive nyt.

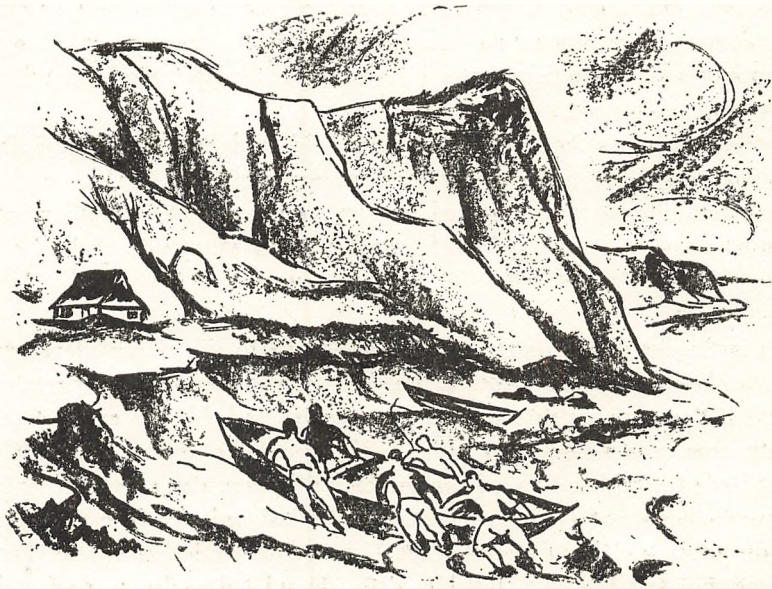
I en forelæsning »Omkring fædrearven«, holdt ved St. Olaf College, har Rølvaag givet udtryk for tanker af lignende art som dem, han gør Pastor Kaldal til talsmand for. Han fremhæver i forelæsningen, at kun ved at bevare den norske arv kan de norske virke berigende og befrugtende på den amerikanske kultur.

*

En iagttagelse, man gør under læsningen af de to sidste bind af romanrækken, er den forskel, der er mellem den ældre, indvandrede slægt og den yngre, indfødte, en forskel, der ytrer sig ikke alene i det spændingsforhold, der er til stede mellem generationerne, men i hele deres livsindstilling, deres føle- og tænke måde. Og denne iøjnefaldende forskel bunder vel i den forskellige livsstart, de to generationer har haft. Den yngre slægts rent fysiske og materielle vanskeligheder er ikke så uovervindelig store, det værste slid har de gamle taget. Livet er blevet lettere at leve. Det kræver ikke længere menneskets hele kraft blot det at bjerge føden, der er bleven tid tilovers til at tænke i og råd til at have åndelige fornødheder og pleje dem. Men samtidig

er det, som om noget af den handlekraft, de gamle var i besiddelse af, er gået tabt. Den ældre slægt, den, der grundlagde riget, var mere primitiv, tog mere robust på livet og dets besværligheder, havde ligesom mere energi og gåpåmod. Per Hansa drømte vel nok, men han havde ikke langt fra drøm til handling. Peder Sejer tænker og drømmer, men opnår tilsyneladende ikke meget af det, han drømmer om. Han indfrier ikke de forventninger, man stiller til ham.

Men måske er dommen over ham ikke endelig fældet. Peder er endnu en ung Mand, da Forfatteren slipper ham, og der er ting i dette sidste bind af romanrækken, som afgjort peger mod en fortsættelse. Det er sandsynligt, at Rølvaag — hvis ikke døden så kort tid efter sidste binds udsendelse havde indhentet ham — vilde have skrevet endnu en bog om amerikanere af norsk æt. Og i denne vilde han måske have vist os en amerikansk type, hvor de forudgåede norske slægters bedste og værdifuldeste egenskaber var opsamlede og havde sat sig frugt. Med deres sved og blod gødede de første indvandrere den jord, hvori deres børns fremtid skulde gro. Som Beret et sted — ikke uden bitterhed — siger: »Kanske er det med norskene her til lands som med gjødselen, der spredes utover akrene om våren for at få kraftigere vækst i det liv, som skal komme.«

Litografi af Emil Freymuth.

OM KUNSTEN AT LÆSE

AF HARRY SIMONSEN

Der er saa ofte talt og skrevet om Kunsten at læse, og man kan derfor med nogen Grund ængste sig for at røre ved dette Emne. Naar jeg alligevel gør det, er det ikke, fordi jeg mener at kunne sige noget nyt derom, men derimod fordi Sandheden om Kunsten at læse ikke kan siges for ofte. Mit daglige Arbejde blandt unge Mennesker, af hvilke nogle læser meget, overbeviser mig om, at man ikke for ofte kan give de unge nyttige Vink om, hvordan de skal læse, og hvad de skal læse. — — Og det er slet ikke omsonst at gøre det. Før eller senere vil man se, at i hvert Fald nogle af de Raad, man giver, bliver fulgt og fører til Resultater.

At læse er en Kunst, man kan have Talent for og blive i Stand til at udøve til Fuldkommenhed. Det er vel ikke mange, der er begavet med et saadant Talent. Til Gengæld er Læsning ogsaa en Kunst, som kun meget faa helt mangler Forudsætninger for at dyrke. Meget tyder paa, at det er en Kunst, der er i Tilbagegang. Der skal ganske vist kun være fire eller fem Analfabeter her i Landet, og der spyes et Væld af Tryksager, Blade og Bøger ud over vore stakkels Hoveder hver Dag. Men det er jo ikke den rent mekaniske Færdighed i at opfatte det trykte Ord, der er Tale om. En Ting er at læse den Slags Publikationer, som skal glemmes igen, hvis Folk skal bevare deres Forstand. En anden Ting er at læse, saa man udvikles til et selvstændigt Menneske derved. Det er Evnen til at læse paa den sidste Maade, man kan have Grund til at tro er blevet ringere.

Altfor ofte oplever man, at Folk kun faar fat i det, der er ligetil i en udmærket Bog. Man følger med i Handlingens Gang og Personernes Skæbne; men hvorfor Forfatteren har formet Handlingen og Skæbnerne, som Tilfældet nu er, skænker man ikke mange Tanker. Paa den Maade har man kun læst Bogen halvt, det virkelig lærerige er man gaaet Glip af. Man skal læse saadan, at man »tilfulde tilegner sig den Moral, der findes i enhver Begivenhed, der fortælles«.

De fleste Mennesker læser for Underholdningens Skyld; de lader sig uden Kritik og Omtanke bære af Bogens Handling og ænses ikke andet. Kræves der lidt Koncentration af dem, finder de Bogen kedelig og lægger den bort. Men har man blot een Gang læst en god Bog saadan, at man gennem den er naaet ind til Forfatteren og har forstaaet det, han dybest set vilde udtrykke, saa er man færdig med den Opfattelse, at Forfatteren har Pligt til at underholde en. Den rigtige Forfatter vil noget mere, han har noget paa Hjerte. Han vil sige sin Samtid noget, som har trængt sig ind paa ham. — Maaske noget om Slægtens Liv, — dyre Erfaringer, som vi er i Færd med at glemme. — Maaske noget om Samtidens Moral, om uret-

færdige sociale Forhold, eller om Menneskets ulyksalige Tilbøjelighed til at føre sig selv bag Lyset, og de Farer det rummer.

Men Forfatteren meddeler os sjældent sine Erfaringer med rene Ord. Om han gjorde det, hvem vilde saa tro ham? — Nej, han skaber en Verden i det smaa, for at vi selv kan fornemme de drivende Kræfter i levende Menneskeskæbner. Det bliver saa Læserens Opgave at finde ud af det Tegnsystem, Bogens Personer udgør. Der maa baade Aabenhed og Omtanke til.

Man kan tænke paa Andersen Nexø's store Roman »Pelle Erobreren«. Paa en stor social Baggrund skildres Pelles, et stærkt, naturligt Menneskes Udvikling. Om Pelle bevæger sig et Utaal af Personer, som man forelsker sig i, og hvis Liv og Skæbne i Grunden er nok til at fægsle os. Men samtidig er Romanen fuld af Symbolik, og det kan man godt overse ved Læsningen. Pelle er — foruden Eneren Pelle — symbolsk Udtryk for hele Arbejderklassen. Hans Erfaringer er hele Klassens, den Vej, han har maattet vandre, er hele Klassens Vej: fra Almuens Tyendetilværelse paa Landet over Smaabyernes Værksteder til Fabrikkerne. Saadan har flere af Personerne symbolsk Betydning: Kraften, Lillebyens bedst begavede og stærkeste Arbejder, der trods sin brændende Ærgærrighed, sin Begavelse og sine Kræfter aldrig kommer videre, men gaar under i Forurettelse og Drukkenskab, er Symbol paa den uorganiserede Del af Arbejderklassen, som nok ejer Styrke, men ikke forstaaer at anvende den hensigtsmæssigt. Saadan læst aabner dette Værk store Perspektiver for Læseren. Han kommer til at se og maaske ogsaa forstaa Arbejderklassens Stræben indefra. Han ser dens Oprindelse i Almuens kun halvt bevidste Tilværelse. Han ser dens Selvbevidsthed blive til i Byernes Fabrikker og Stovværksteder. Han er med i dens drøje Vandring gennem Lockouter og Strejker op til vor egen Tid, ja, han synes maaske at kunne skimte dens March ind i Fremtiden.

Gennem hele Bogen gaar den store, stærke Tanke, at det enkelte Individ kun kan blive en Erobrer, naar han bliver Tjener for et stort Fællesskab. Kun i Samvirke med alle sine Klassefæller naar Arbejderne frem til fuld Udfoldelse. Det er den Moral, Nexø har villet meddele Arbejderklassen.

Eller man kan tænke paa Aldous Huxleys ironiske Roman »Fagre nye Verden« med dens videnskabeligt konstruerede Mennesker. Menneskene i denne Bog fødes ikke, Ordet Fødsel er et uartig Ord, de fremstilles paa Fabrik efter alle Kunstens og især Videnskabens Regler. Her skildres nu et Samfund, hvor alle Ubegageligheder er bragt ud af Verden ved Hjælp af Videnskab og Teknik. Der findes ingen Sygdomme, ingen Fattigdom, ingen Misundelse og ingen Klasse modsætninger, for alle er tilfredse med deres Lod. Her som i ethvert Samfund maa nogen gøre det grove og ubegagelige Arbejde, men de er konstrueret til det, hvorfor det ubegagelige netop er en Lyst for

dem. Enhver kommer saaledes paa sin rette Plads, og enhver faar sine Drifter tilfredsstillet uden Risiko. Under Skildringen af Forholdene i dette Fremtidssamfund ironiserer Huxley over Nutidsmenneskets Materialisme og Massemoral.

Det er en kendt Sag, at ikke alle Mennesker fatter Ironi, og jeg har truffet adskillige Personer — slet ikke underbegavede — som efter at have læst »Fagre nye Verden« har taget dette Fremtidssamfund alvorligt og tilmed har fundet det ideelt. De har følt sig godt underholdt af Bogen, og uden at ænse dens dybere Betydning har de ment, det vilde være rart at leve i et saadant Samfund, hvor der var saa behageligt og morsomt.

Og dog viser Huxley os til Slut, at et virkeligt Menneske ikke kan leve i dette Samfund, der er utaaeligt, kedeligt og banalt, fordi alle Spændinger er ophævede. Dette virkelige Menneske (som ved et Uheld er blevet til paa almindelig Vis) drives til Fortvivlelse ved Tomheden i dette helt igennem konstruerede Liv. Han begaar Selvmord.

Huxleys Tanke er tydelig udtrykt, og de, der misforstaar Bogen, har læst Tilfredsstillelse af deres egne Tilbøjeligheder ud af den. Havde de læst grundigere: været mindre optaget af egne Ønsker og mere aabne for Forfatterens Tanker, vilde de have faaet Udbytte af Bogen udover Underholdningen.

*

En og anden kan maaske være saa heldig at faa fat i den rigtige Ende straks fra sin pure Ungdom, saaledes at han bestandig senere læser med Udbytte og udvikler sin Evne til at læse og sin Sans for god Lektur. Men det almindeligste blandt unge er, at man læser paa Lykke og Fromme, hvad der kommer indenfor Rækkevidde uden Evne til at fæstne sig mere ved det ene end ved det andet. Her tænkes paa de unge, der virkelig forsøger sig med Bøger — altsaa ikke paa de store Masser, der udelukkende faar deres aandelige Næring gennem »Tirsdagsindustrien«, som Jens Kruse i en Kronik har benævnt Ugebladene, fordi han i dem ser et velberegnet Industriprodukt. Navnet er berettiget. For de fleste Ugeblades Vedkommende drejer det sig om at opnaa stort Salg, og Indholdet er tilrettelagt med det for Øje, ikke efter Lødighed.

Overfor denne Lektur glipper al Læsekunst, fordi der ganske simpelt ikke er noget at hente i den. Her skal kun peges paa, at det skadelige i den kulørte Presse maaske ikke saa meget ligger i dens daarlige Moral, men mere deri, at den forhindrer sine Læsere i at udvikle virkelig Læseevne.

Den, der aldrig læser grundigt og fordyber sig i sit Emne, udvikles ikke ved Læsningen, ja, faar end ikke nogen ordentlig Viden igennem den. Men hvordan fordybe sig i Ugebladenes ensartede Noveller og overfladiske Artikler? Her gives en

Dosis, der lige mætter den umiddelbare Nysgerrighed. Virkelig Besked faar man aldrig, og for at man ikke skal mærke, man bliver snydt, serveres der straks noget andet paa næste Side. Saa glemmes Trangen til at finde Sandheden om det paa-gældende Emne eller Problem.

Trangen til Fordybelse melder sig til sidst ikke mere. Man slaar sig til Ro med den kulørte Presses Skinløsninger af Problemerne. Den manglende Tilfredsstillelse fører blot til, at man snart igen maa have en ny Dosis, og det er jo ikke netop til Skade for Tirsdagsindustrien. Men paa den Maade forhindrer den sine Læsere i at læse Bøger. Hver Uge faar Læseren serveret et broget, men fattigt Stof til sin Indbildningskraft. Han vænnes til at lade sig nøje med Skinløsninger og Overfladeviden. Bøger, der kræver en aandelig Anstrengelse af ham, gaar han langt udenom.

Det eneste Raad, man kan give den unge med Hensyn til Ugebladene, bliver da dette: Se blot i dem, naar intet bedre er for Haanden, men gør det med kritiske Øjne, saa vil du snart opdage Fidusen ved dette Industriprodukt.

Naar det drejer sig om gode Bøger, er det vigtigere, hvordan man læser, end hvad man læser. En erfaren Mand har engang sagt: »Den eneste Vej til Fornylse er større Fordybelse, mere Arbejde med Tingene«. Selv om det vel ikke først og fremmest er Fornylse, den unge trænger til, gælder denne Sandhed ogsaa ham. Uden Fordybelse ingen Udvikling gennem Læsning. Lad mig uddybe det med et Citat fra Georg Brandes' lille Arbejde »Om Læsning«: »Altsaa: Saasart en Person eller Sag interesserer min Læser, saa er Raadet det: Bid dig fast i den, fordyb dig i den! Du lærer tusinde Gange mere derved end ved at fordybe dig i tusinde Sager og Personer. Genstanden udvider sig for dit Blik og ompænder efterhaanden en hel Horisont. Men begynd aldrig ved Horisonten, det er at stirre ud i det blaa«.

Værdien i at bide sig fast, fordybe sig i en Sag, der har fanget ens Interesse, kender jeg af egen Erfaring. Jeg husker endnu, hvordan det gik til, at jeg for Alvor kom i Gang med at læse noget andet end lettere Skønlitteratur. Jeg var som saa mange unge socialt interesseret, og i Diskussionerne om sociale og politiske Spørgsmaal blev den materialistiske Historieopfattelse ofte ført i Marken. Dette, at Menneskenes Tanker og Ideer har deres Oprindelse i de økonomiske Forhold, syntes at være Nøglen til Forstaaelse af alle Samfundsproblemer. Men skønt jeg anede noget rigtigt i dette, var det for dunkelt for mig. Jeg maatte forstaa til Bunds, hvordan det kunde gaa til, at den materialistiske Historieopfattelse kunde overbevise sine Tilhængere om Nødvendigheden af Socialismens Sejr over alle andre Samfundssystemer. Drevet af en stærk Interesse læste jeg »Det kommunistiske Manifest« og blev grebet af Logiken i Marx' og Engel's Bevisførelse. Men jeg maatte vide mere derom, og nu fordybede jeg mig i alt, hvad jeg kunde faa fat i, om den materialistiske Historie-

opfattelse: Kautsky, Gustav Bang, Joseph Davidson osv. Jeg gik til Emnet med en Interesse og Iver, som gjaldt det at finde De vises Sten. — Den fandt jeg ikke, men jeg fik en Række nye Interesser, som bragte mig ny Glæde og ny Viden: Historie, Økonomi, Filosofi. Min Interesse for den materialistiske Historieopfattelse førte mig naturligt ind paa disse nye Omraader og flere lignende. Jeg læste med Glæde Historie for at overbevise mig om, at den materialistiske Historieopfattelse var sand, om den nu ogsaa passede paa andre Tider. Det at læse Historie kan jo være en Delagtiggørelse i Slægtens Erfaring og Viden. Det fører en ind i alle Menneskelivets Problemer, og min store Interesse satte mig i Stand til at læse store Mængder uden at trættes og uden at glemme. Interessen gjorde det let for mig at erhverve Viden paa alle de Omraader, der berørte den.

Og nu er vi ved et Punkt, der er værd at mærke sig. Der er to vidt forskellige Maader at læse paa: Man kan tvinge sig til at gennempløje tykke Værker, hvis Indhold, man har Grund til at mene kan faa Betydning for en. Uden nogen egentlig Interesse, men fordi man vil eller skal, pløjer man sig igennem Bogen i Haab om, at saa meget som muligt hænger ved. Mange læser paa den Maade, og mange er nødt til det. Vor Eksamenslæsning foregaar jo stort set saadan. Det sker under Tvang og under Overvindelse af Ulystfølelse. Læsningen bliver træg, og det læste forbinder sig kun vanskeligt med den allerede erhvervede Viden, for Læsningen besvarer ikke Spørgsmaal, der har levet i en. Derfor bliver denne Læsning et tungt Arbejde.

Den anden Maade at læse paa er drevet af Interesse: Et Menneske har faaet Interesse for et Emne eller Spørgsmaal og fordyber sig deri, saa det bliver en virkelig dybtgaaende Interesse, og denne gør, at han læser af Lyst og oplever Lystfølelse under Læsningen, fordi den er en stadig Besvarelse af Spørgsmaal, som gærer i ham. Er det end tung og vanskelig Læsning, giver Arbejdet dermed alligevel Lystfølelse. Hans Sind er aabent og oplagt, og ikke mindst derfor forbinder den nye Viden sig let og hurtigt med det, han ved i Forvejen, den indgaar naturligt i hans Bevidsthedsliv som Svar paa allerede vakte Spørgsmaal og bliver en varig Del af ham selv.

En dybtgaaende Interesse medfører altsaa Viden paa mange Omraader. Den er som et Punkt, hvorfra der gaar Traade ud til mange Emner og Problemer, indtil man omspænder en hel Horisont.

Ja, men er man da selv Herre over, om man bliver interesseret eller ej? — Ja, i nogen Grad. Der er altid noget, der fænger i ens Sind, og da lyder Raadet jo: Bid dig fast, fordyb dig. En øjeblikkelig Interesse kan blive til en varig og dybtgaaende Interesse ved Fordybelse.

En af mine Kammerater gik det som følger: Han læste som ganske ung Jack Londons Roman »Før Adam«, og gennem den vakttes i ham en øjeblikkelig Interesse

for Udviklingslæren. Det forekom ham meget spændende, at alt Liv paa Kloden, stort som smaat, stammede fra et ubetydeligt encellet Væsen. Og dette at Mennesket har sin Oprindelse i Dyreriget, hvorfra det langsomt er afveget ved Udvikling, satte hans Tanker i Bevægelse. Han maatte vide mere derom, og med Tanken henvendt paa Udviklingslæren læste han hele Jack Londons Forfatterskab og førtes ind i alle de Problemer, denne Forfatter har tumlet med. Det blev til en Læsning, der besvarede gamle og fremkaldte nye Spørgsmaal i ham. Og snart erhvervede han sig Viden om de nyopdagede Problemer udenom Jack London, som blev et tilbagelagt Stadium.

Dette er kun Eksempler paa, hvorledes en øjeblikkelig Interesse kan blive til en varig, frugtbar Interesse, ligeledes paa, hvorledes Interessen kan anvendes som Drivkraft, naar det gælder at erhverve Indsigt. Det er ikke nogen Opfordring til at læse de samme Ting.

Hvad skal man da læse? Kan man give Anvisning paa en Række Bøger, som Folk helst skal læse, og som vil egne sig for alle og enhver? Nej, det kan man ikke. Men man kan give Anvisning paa Bøger, som virkelig er lødige. Den enkelte maa saa afgøre, om de er gode for ham, det vil sige, om de sætter noget i Gang i ham og øger hans Indsigt. Det gælder for enhver, at den Bog er god, som udvikler ham.

*

Hvis man spurgte mig, hvorfor man skal læse, vilde jeg i nogen Grad være bragt i Forlegenhed. I hvert Fald er det utilfredsstillende for mig at svare direkte paa Spørgsmaalet.

For den, der læser til Eksamen, eller den, der gennem Bøger maa skaffe sig en bestemt faglig Viden, er det jo saa ligetil. Men hvad saa med os, der læser, fordi vi har Trang til det? — Er det saa afgjort nødvendigt for os at læse? — Hvordan klarede man sig, inden der fandtes Bøger? Mon man da ikke udvikledes til selvstændige Mennesker og Personligheder? — Jo, det gjorde man sikkert, for man udvikles ved at leve Livet. Man kan vel endda opnaa større Modenhed og Menneskekundskab gennem et direkte Forhold til det virkelige Liv, som Bøgerne dybest set kun er en Erstatning for. Har man mødt en rigtig forbenet Bogorm af den Slags, som altid nusler med Bøger, fordi han er uegnet til at leve Livet, en Mand, som ved Besked om de særeste Ting, men spørger »Den uvidende« til Raads om de simpleste Forhold i Menneskets Liv, saa begynder man at forstaa, at Bøger alene gør det ikke.

Bogen og det virkelige Liv maa følges ad. Gennem Bogen kan man lære at se klarere, endvidere at forstaa og vurdere, det man ser. Og uden Kendskab til det virkelige Liv kan man jo ikke engang forstaa den simpleste Roman. I vort eget Væsen maa der være en Baggrund, ud fra hvilken vi forstaaer Bogens Tale.

Man fødes vel ikke med Menneskekundskab, men man fødes med Evne til at forstaa sine Medmennesker. Har man faaet denne Evne, saa erhverver man sig Menneskekundskab ved sin Omgang med Mennesker, og Indsigt ved at arbejde med Tingene og bruge sine Sanser. Men den, der tillige kan læse, han nøjes ikke med sit eget Liv. Han faar Del i andres Liv, andres Indsigt, andres Erfaringer. Derfor læser vi Bøger. Men det alene gør det ikke. Overfor denne brogede Mængde Erfaring og Indsigt maa han bruge sin Dømmekraft, vælge og ordne, saa det kan passe ind i hans egen Erfaringsverden. Den, der sluger alt uden Kritik, bare bunker sin Viden sammen saa tilfældigt, som han modtager den, han bliver blot forvirret. Det er den omtalte Ordnen og Vælgen, der udvikler et Menneske og giver det Personlighed.

Har man først begyndt at læse saadan, da bliver det et Behov, en Trang at læse.

*

Noget kunde tyde paa, at man læser grundigere og med større Udbytte i afsides Egne end i Byerne. De sidste Steder er der saa meget, der forstyrrer den indre Ro, som er nødvendig for Fordybelse i Læsning. Endvidere gives der paa saa mange Maader Erstatning for Læsning. Der er flere — ganske vist ofte overfladiske — Begivenheder i Byboerens Liv, og der er Forlystelseslivet, herunder Biograferne. Af en nu allerede forældet Statistik fremgaar det, at der hver Aften er omkring 70.000 Mennesker til Film her i Landet. Man vil maaske mene, at det kun vedkommer Sagen rent overfladisk, men det er jeg ikke saa sikker paa. Film er en Form for Litteratur. Filmen fortæller Historier og Romaner paa sin særlige Facon. Biografgængerer slipper helt udenom den Proces, hvorved Læseren i sin Bevidsthed maa levendegøre Personer og Tildragelser. De staar i lyslevende Billeder med Lyd og det hele for Biografgængerens Øjne og Øren. Det hele er gjort saa let for ham, han selv sidder passivt og lader sig fodre.

Mange unge Mennesker gaar i Biograf to à tre Gange om Ugen, og hver Gang faar de fortalt en Historie. Deres Fantasi bliver befolket, og det er meget muligt, det sker paa en saadan Maade, at de mister Trangen til at læse en Bog, der kræver noget af dem. Det er tilmed muligt, at de mister Evnen til at læse, saa de faar fuldt Udbytte af Læsningen. I hvert Fald er det karakteristisk, at de, der gaar mest til Film, ogsaa er dem, der læser mindst.

Victor Hugo har et Sted prøvet at skildre det, der er sket med Menneskets Bevidsthedsliv fra det Øjeblik, da Bogtrykkerkunsten gjorde det muligt for Menigmand at læse. Han viser, at Menneskets Hukommelse ændredes paa afgørende Vis i Løbet af faa Generationer. Tidligere huskede man med tilsyneladende Lethed Ting,

der vilde svare til, om vi var i Stand til at huske Kraks Vejviser udenad — eller hele Bibelen. Sagaer, Sagn, Eventyr, Folkeviser og Kæmpeviser huskede man, saa de kunde overleveres fra Slægt til Slægt uden nogensinde at have været nedskrevet, og Slægtsrækker huskede man Aarhundreder tilbage. Den Slags Hukommelse forsvandt med den trykte Bogs Udbredelse, vel sagtens fordi saadan Hukommelse blev overflødig, naar man havde Bogen.

Her er altsaa Tale om en Evne, der praktisk talt er gaaet tabt, saadan som overflødige Færdigheder altid gaar tabt i Udviklingens Løb. Men der skete mere. Folks Forestillingsliv paavirkedes af det trykte Ord. »Man fik Tryksværte paa Sjælen«, siger Hugo. Folk ser ikke mere Omverdenen med egne Øjne, men saadan som de betydeligste Digtere har set og skildret den, og det gælder baade Naturen og Menneskelivet. Moderne Psykologer har undersøgt dette Forhold og fundet, at der er noget om det. De Forestillinger, vi har faaet gennem Læsning eller gennem andres Læsning, bliver bestemmende for vor Opfattelse af Tingene. Vi er alle tilbøjelige til at se Tingene saadan, som vi ved, de skal se ud. Kun nu og da under særlige Betingelser slipper vi udenom Tryksværten og ser Tingene helt med egne Øjne, og det fornemmes da som en stor Oplevelse.

Maaske vil Filmen medføre et lige saa stort Skred i vort Bevidsthedsliv, som Bogtrykkerkunsten gjorde, — maaske vil gamle Færdigheder gaa tabt og nye komme i Stedet. Det forholder sig allerede saadan, at mange Menneskers Bevidsthedsliv helt er paavirket af Filmen. De opfatter Naturen saadan, som de har set den paa Film, Mænd og Kvinder ligeledes. Læser de en Bog, bliver det til noget i Retning af at se Billeder: de *forestiller* sig Naturen som Kameraet opfatter den, og Helten bliver en Filmshelt, Kvinden en Filmsskønhed.

Kunsten at læse kan vel aldrig afløses af »Kunsten at se Film«. Men Kunsten at læse kan meget vel igen blive en Kunst, som kun dyrkes virkeligt af de faa. I hvert Fald kan Kunsten at læse komme til at staa i Stampe, fordi Folk ser Film i Stedet. Om man kan opøve Evne til at se Film, saa man faar varigt Udbytte deraf, ved jeg ikke, men man kan ikke se en Film og fordybe sig grundigt i den, som man kan læse en Bog.

KRIMINALITET BLANDT BØRN OG UNGE

AF ASTRID SKJOLDBO

Den kriminelle Lavalder er her i Landet 15 Aar, d. v. s. at intet Barn under den Alder, uanset hvilken Lovovertrædelse det end har begaaet, kan faa sin Sag behandlet og paadømt ved Domstolene. Sigtes et Barn under 15 Aar for en Lovovertrædelse, kan det faa sin Sag behandlet paa to forskellige Maader: Sagen kan anmeldes direkte til det lokale Børneværn, der undersøger Sagen og træffer Beslutning, eller Sagen kan anmeldes til Politiet, og det paahviler da dette at foretage den amindelige Forundersøgelse, altsaa afhøre Barnet, Forældrene, og hvem man mener har Kendskab til Sagen, og efter at Sagen er oplyst, skal Politiet oversende Sagen til Børneværnet, der ogsaa i dette Tilfælde træffer Beslutning om, hvad der skal ske; og Børneværnet har da ganske frie Hænder, altsaa uden at en bestemt Handling medfører en bestemt Straf. Dette er baade en Styrke, idet der kan handles ganske individuelt i de enkelte Tilfælde, saaledes at man kun behøver at se paa den opdragelsesmæssige og ikke paa den strafmæssige Side af Sagen; men det kan ogsaa være en Svaghed, thi netop denne individuelle Behandling er meget ofte Aarsag til Gnidninger og Utilfredshed blandt Forældrene. Hvis f. Eks. to Drengene i Fællesskab har begaaet nogle Tyverier og Indbrud, kan Resultatet meget nemt blive, at den ene fjernes fra sit Hjem, medens den anden faar beskikket en Tilsynsværge. Forskellen i Behandling er naturligvis ikke vilkaarlig, men skyldes, at man i det ene Tilfælde har ment, at et Samarbejde med Forældrene vil kunne give et Resultat, medens man i det andet Tilfælde ikke mener at kunne faa et saadant Samarbejde i Stand; eller der kan være andre Faktorer, der er bestemmende.

For de 15—18-aarige gælder det, at de ganske vist kan straffes, men temmelig sjældent bliver det.

I Straffeloven findes en Bestemmelse, hvorefter Statsadvokaten kan bestemme, at Tiltale overfor Unge i denne Alder bortfalder paa Betingelse af, at den sigtede undergives Børneværnsforsorg, eller Vilkaaret kan være, at den unge anbringes paa et Opdragelses- eller andet Optagelseshjem, og i dette sidste Tilfælde har Børneværnet ingen anden Beslutningsret, bortset fra, at det bestemmer, hvor længe Opholdet paa det paagældende Hjem skal være.

De allerflESTE Sager vedrørende Lovovertrædelser af 15—18-aarige afsluttes med et saadant Tiltalefrafald. Under normale Tider er der ca. 900 af den Slags Sager i Landet aarlig, og kun i ca. 20 Tilfælde fældes der Dom. Det er dog en Betingelse, at Sagen er fuldt opklaret, og at der foreligger Tilstaaelse. Det skal dog bemærkes, at Antallet af domfældte unge i denne Alder har været stigende de sidste Aar.

Tidligere dømte man kun til Straf, naar det var meget alvorlige Forseelser (Mord el. lign.), nu paadømmes ogsaa Sager, der f. T. anses for særlig strafbare, gentagne Mørklægningsforbrydelser eller Gentagelse af samme Lovovertrædelse indenfor et kort Tidsrum, men ogsaa den Omstændighed, at der er overfyldt paa Opdragelseshjemmene medfører undertiden, at der gives Dom i Sagen. En medvirkende Aarsag er sikkert ogsaa, at Antallet af kriminelle Handlinger de sidste Aar har været i Stigning, og at der derfor anlægges en noget strengere Kurs.

I Forsørgslovens § 173—174 paalægges det Børneværnet at overvære, eventuelt overtage Forhøret af et Barn indtil 18 Aar, der sigtes for en kriminel Handling, samt desuden for Børn indtil 15 Aar, der afhøres i Sædelighedssager, altsaa ogsaa naar de afhøres som Vidner; dette Arbejde varetages paa forskellig Maade i Provinsen og København. I Provinsen er det ofte Socialudvalgets Formand, der paatager sig denne Opgave, men i København har man antaget 12 Medlemmer inden for det almindelige Børneværn (6 Mænd og 6 Kvinder) hertil. Disse Medlemmer har skiftevis Døgnvagt og møder hver i 2—300 Sager aarlig. Der har ialt i København været mødt ved Retssager i 1416 Tilfælde i 1940, i 2083 i 1941 og i 2676 i 1942; i første Halvdel af 1943 er Tallet steget til godt 1500, altsaa mere paa et halvt Aar i 1943 end hele Aaret 1940. De fleste af disse Sager drejer sig naturligvis om Ejendomsforbrydelser, og af de 2676 Sager i 1942 vedrørte de 1832 Sager Tyveri, Indbrud, Hæleri o. lign., medens de 419 Tilfælde drejede sig om Forhold angaaende Kønssædeligheden og de 425 om andre Forhold.

Som det vil ses af Tallene, har de sidste Aar vist en stærk Stigning i Antallet af Sager vedrørende Børn og unge. Mørklægningen faar i Reglen Skylden, men det er vist lidt for kortsynet, det er mere rimeligt at tro, at alle de Forhold, der betinges af Krigen, er medvirkende. I Storbyerne i Sverige har en lignende Stigning kunnet iagttages, og der har man som bekendt ingen Mørklægning, ligesom ogsaa Børnekriminaliteten steg under den forrige Krig. Men Levevilkaarene rundt i Hjemmene er foringede, ogsaa paa Grund af Bolignøden; man kryber sammen i een Stue, hvor der ikke bliver Plads til megen Fritidssyssel, og man har absolut ikke Raad til at lade de unge invitere Kammerater hjem til lidt Kaffe eller Spil, eller hvad de nu ellers foretager sig. Og saa gaar den unge ned i Porten eller i Biografen eller paa Kaffebar. Det bør i denne Forbindelse nævnes, at de unge mellem 14 og 16—17 Aar ikke altid har det saa let. Naar de først kommer ud og tjener Penge, føler de sig hævet over deres tidligere Kammerater blandt Børmene, som for øvrigt heller ikke vil kendes ved dem mere, og de voksne skubber dem ogsaa fra sig. Giver den 14—15-aarige sit Besyv med i Diskussionen blandt voksne om Krig og Politik, faar han hurtigt at vide, at det er han for grøn til at udtale sig om. Derfor elsker de unge i denne

Alder Kaffebaren, hvor de træffer sammen med jævnaldrende Kammerater, der ikke rynker paa Næsen af deres Meninger.

Og saa maa man naturligvis ikke forglemme hele den almindelige Forraaelse, som en Krig nødvendigvis maa føre med sig. Vi andre lukker Sindet til for Nøden og Elendigheden — ellers kunde vi jo ingen rolig Time have — men vi har ingen Ret til at forvente, at Ungdommen skal bevare Retsindet og Idealerne, naar de hver Dag kan læse i Aviserne, at vi voksne træder alt dette i Støvet.

Hvad sker der nu i alle disse Sager, der næsten alle ender hos Børneværnet? En Række af dem henlægges, fordi man finder, at Sagen er af saa ringe Beskaffenhed, at intet skal foretages; men i øvrigt er der flere Muligheder: Tildeling af Advarsler, Beskikkelse af Tilsynsværge, Paalæg om at søge en forebyggende Institution (Fritidshjem, Aftenskole el. lign.) og endelig: Fjernelse fra Hjemmet. De sidste tre Vintre har Københavns Kommune haft en særlig Ungdomsskoleafdeling for unge, der har faaet et saadant Paalæg. Det er en etaarig Aftenskole, der i øvrigt henhører under Fortsættelseskursus, men som adskiller sig fra dette derved, at Indmeldelse kan ske hele Aaret, og at Undervisningen er tvungen Aaret ud, eller indtil Paalæget ophæves. Om Vinteren undervises der i Regning, Læsning, Sløjd og lign. Desuden er der frie Samtaletimer mellem Lærere og Elever, og om Sommeren er den en lille Afdeling inden for de unges Kolonihave. I 1942 deltog 42 unge Mænd og 17 unge Kvinder i denne Ungdomsskole.

Det er en almindelig Opfattelse blandt Folk, at har et Barn eller en ung gjort sig skyldig i noget kriminelt, vil det almindeligvis blive fjernet fra sit Hjem. Efterfølgende Tal vil vise, at dette er en stor Misforstaaelse. Der fjernedes i 1942 594 Børn fra deres Hjem (i København); i 1941 var Tallet 530, og i 1940 var det 380. Af disse 594 Børn i Fjor er de 113 udelukkende fjernet paa Grund af Forholdene i Hjemmet. Tilbage bliver der 344 Tilfælde, hvor Fjernelsen skyldes en Forseelse fra Barnets Side. Af samtlige Sager, der indgik til Børneværnet, blev 741 henlagt uden nogen Art af Indskriden, 190 Børn fik tildelt en Advarsel, 820 fik Tilsynsværge, 200 fik Paalæg om forebyggende Institutioner, og 594 blev som nævnt fjernet (alle disse Tal gælder stadig København).

Det bør i denne Forbindelse nævnes, at kun 41 pCt. af de fjernede Børn levede under normale Forhold i deres Hjem, altsaa med baade en Far og en Mor. Resten boede enten ene sammen med Moderen eller Faderen eller kom fra Hjem, hvor der var en Stedfader eller Stedmoder, eller fra Plejehjem. Det bør ogsaa vides, at kun i 10 pCt. af Tilfældene skete Fjernelsen *mod* Forældrenes Ønske. I samtlige andre Tilfælde erklærede Forældrene sig ganske enig med Børneværnet i den trufne Beslutning. Drengene har langt flere Fjernelsessager ang. Ejendomsforbrydelser end

Pigerne, idet de møder med 148, medens Pigerne kun møder med 25 Tilfælde. I det hele har Drengene en langt større Fjernelsesprocent end Pigerne, bortset fra Sædelighedssager. Dette Spørgsmaal burde tages op til Undersøgelse blandt vore Psykologer. Er det saadan, at Drengene har en større Aggressivitet end Pigerne, og at denne ikke kan faa normal Udløsning i det Milieu, som man normalt byder Drengene i Smaakaarshjemmene? — Men med Hensyn til Sædelighedssagerne har Pigerne Overtaget; de møder her med 44 fjernede mod kun 8 Drengene. Ogsaa dette er et Spørgsmaal, der kan give Anledning til Eftertanke. Er Pigerne i 14—18-aars Alderen mere usædelige end Drengene, eller skyldes det, at Samfundet stiller andre moralske Krav til Pigernes sædelige Opførsel end til Drengenes? Dette sidste er ganske utvivlsomt Tilfældet, men for øvrigt maa man jo ikke glemme, at Pigerne er et Par Aar tidligere kønsligt modne end Drengene.

Af hvad Art er nu de Sager, som disse Børn er impliceret i? Jeg har siden 1933 været Medlem af Børnevæmet, og fra 1936 til 1942 været Børneværnets Repræsentant i Retssager og deltaget i ca. 300 Retsmøder om Aaret. Naturligvis er mange Sager *smaa* Sager: ulovlig Omgang med Hittegods, Smaatyverier o. lign., men ogsaa større Sager kommer ind med temmelig store Tal: Cykletyverierne spiller en stor Rolle. Ofte er der her i Virkeligheden mere Tale om Brugstyveri. Kommer f. Eks. den unge Mand, der skal meget tidligt paa Arbejde — endnu før Sporvognen begynder at køre — ned i Cyklekælderens for at hente sin Cykle og opdager, at den er punkteret el. lign., og han ingen anden Mulighed har for at møde rettidig paa sin Arbejdsplads, fristes han til at tage en anden Cykle — naturligvis oftest med den Tanke at stille den tilbage igen om Aftenen, men efterhaanden som Aftenen nærmer sig, stiger Betænelighederne, thi Petersen paa 3. Sal, hvis Cykle han har taget, staar maaske paa Vagt i Cyklekælderens og har maaske allerede meldt Tyveriet til Politiet, og Resultatet bliver, at han stiller Cyklen ind i en anden Gaard eller om i en anden Gade, og næste Dag er hans Cykle endnu ikke repareret, og da den stjaalne Cykle befinder sig der, hvor han har stillet den, tager han den paany og kører paa den, indtil han en Dag bliver taget af Politiet, fordi han kører paa en efterlyst Cykle.

Ogsaa Automattyverierne kom før Krigen ind med et stort Antal Tilfælde, men Mangelen paa Tobak har næsten udryddet denne Form for Overtrædelser.

Biltyverierne spillede ogsaa før Krigen en meget stor Rolle. Ogsaa her drejede det sig naturligvis om Brugstyverier, eftersom Biler jo ikke kan sælges uden Papirer. Det er sikkert saadan, at de allerfleste Biler er blevet stjaalet af unge Mennesker, der har følt en ubændig Trang til at køre i Bil. Det er ofte utroligt, hvorledes disse unge Drengene, der aldrig har lært at køre, kan sætte sig op paa en Motorcykle eller i

en Bil og køre Masser af Kilometer uden at lave nævneværdige Ulykker. At det er en indre Trang, der faar dem til det, ses bedst deraf, at de kan faa det ene Tiltalefrafald efter det andet, og at de paa andre Omraader kan opføre sig ganske normalt, uden at det er muligt at faa dem til at holde op med Biltyverierne, før de en Dag bliver anbragt paa et Hjem. — Butikstyverierne hører ogsaa til den store Kategori, men her er det tit smaa Drengene (fra 7—14 Aar), der leverer Hovedkontingentet, — Drengene, som hver for sig aldrig vilde finde paa at gøre noget ulovligt, men som i Fællesskab bliver grebet af Trangen til Spænding og Romantik. Det er ofte de samme Drengene, som samler sig i Bander. Det skal dog bemærkes, at det kun er os voksne, der hæfter dette forargelige Navn paa deres Sammenslutninger; selv kalder de det for en Klub eller en Forening.

For at forstaa dette, bør man tænke paa, hvor lidt Mulighed der i en Storby er for de store Drengene for at faa tilfredsstillet deres Trang til Spænding og Romantik. Hvor kan man i Storbyer grave en Hule eller klatre i et Træ? Ikke paa de offentlige Legepladser i hvert Fald, og det er derfor meget almindeligt at konstatere, at naar de større Drengene findes paa Byernes Legepladser, er de der kun for at drille de smaa. Nu og da faar de dog alligevel Mulighed for at faa en »Hule«; en skummel og mørk Cyklekælder eller et Loftsrum, der i Øjeblikket er tomt, bliver Samlingsstedet for deres Møder, og naar man har fortalt de Spørgelseshistorier eller Røverhistorier, man kender, føler man, at der mangler noget til at udstyre »Hulen« med eller til at live op i Tilværelsen, og saa begynder de paa Butikstyverierne. Oftest foregaar de paa den Maade, at et Par Drengene indfinder sig i en Forretning, og mens den ene forespørger om Pris el. lign. paa forskellige Varer, ser den anden Lejlighed til at hugge de Ting, som de har tænkt sig at faa fat i. Dette kan tit gaa for sig gennem lange Tider, før det opdages — og dette er meget uheldigt; thi Kravene stiger og stiger, og Drengene faar mere Blod paa Tandene. Undertiden har saadanne Bander op til hundrede Indbrud og Tyverier paa deres Samvittighed, før de bliver opdaget. Hvis det derimod opdages paa Begyndelsesstadiet, er Faren for en skæv Udvikling ikke tilnærmelsesvis saa stor, thi det er vist i Virkeligheden saadan, at de aller fleste Mennesker paa et eller andet Tidspunkt har begaaet en eller anden lille ulovlig Handling, f. Eks. har hugget et Par Æbler, taget nogle Smaaører, lidt Slik el. lign. Naar nogle Mennesker bestemt hævder, at de aldrig har gjort det, er det jo muligt, at de har Ret, men det *kan* jo ogsaa skyldes, at de har en daarlig Hukommelse, thi »en god Samvittighed skyldes ofte en daarlig Hukommelse«. En alvorlig Ting ved disse Sager er det ogsaa, at Børnene vænner sig til at bruge en Masse Lommepege, og at det derfor kan blive svært nok at vende tilbage til de smaa Beløb eller til maaske slet ingen Lommepege, som de efter Opdagelsen skal

affinde sig med. At det i mange af disse Tilfælde virkelig drejer sig om Trang til Romantik, opdager man nemt, naar man kommer ind i Arbejdet. En saadan Bande af Skoledrenge havde f. Eks. opstillet den Betingelse, at man for at blive Medlem af »Klubben« skulde stjæle et Bælte, hvori der paa Indersiden blev tegnet et Dødningshoved. De havde deres »Hule« paa et Loftskammer, og herfra gik de paa Togter til de omkringliggende Pulterkamre, hvorfra de stjal forskellige Genstande, hvorefter de solgte de Ting, der havde Værdi. De havde en Protokol, hvor Drengenes Navne var skrevet paa »Røversprog«, og hvor der var en Fortegnelse over de Film, som samtlige Medlemmer havde set, og at det hovedsagelig var Vesterbros Biograf og »Odeon«, der havde haft deres Søgning, kan vel ikke forundre. Men desuden var der Udkast til et Truselsbrev, ogsaa skrevet paa Røversprog, og i dette Brev stod der, at hvis vedkommende Dreng ikke mødte til førstkommende Møde, vilde der blive givet hans Forældre Underretning om hans Tyverier. Undlod en Dreng at møde, fordi han var blevet betænkelig ved Sagens Udvikling, fik han Truselsbrevet stukket i Lommen i Skolegaarden eller paa Gaden af en af de øvrige Kammerater, og saa mødte han naturligvis. Det er den eneste Forening, jeg har kendt, der *kun* havde Tilgang og aldrig Afgang.

Men der er ogsaa mange meget alvorlige Tilfælde imellem, — Tilfælde, hvor 2—3 unge Mennesker i Fællesskab udfører Massevis af Indbrud, hvor de stjæler store Beløb eller andre Værdier, hvor Pengeskabe bliver opbrudt, og der findes saaledes 14—15-aarige, ja, endog 12-aarige, der har mere end Hundrede Indbrud paa deres Samvittighed.

Men hvor kan det nu være, at visse Børn saa let kommer paa Afveje, medens andre Børn fra samme sociale Lag og under omtrent samme Optræksforhold aldrig gør det? Vi har ikke her hjemme nogen virkelig Undersøgelse af dette Spørgsmaal. Skal vi derfor undersøge Sagen, maa vi gaa andre Steder hen. Den engelske Psykolog, *Cyril Burt*, har behandlet Problemet »Unge Lovovertrædere« meget indgaaende, og det er ikke uinteressant at lægge hans Resultater til Grund for en Vurdering af de hjemlige Forhold. Han finder Aarsagerne indenfor fire Hovedgrupper:

1) *Arvelige Betingelser.*

Det er meget almindelig blandt Lægfolk at tillægge denne Faktor en afgørende Betydning. Man synes at tro, at Hang til Usædelighed, Tyveri eller andre Lovovertrædelser almindeligvis arves paa samme Maade som rødt Haar og blaa Øjne. Har Peter derfor forset sig, har man meget let ved at finde ud af, hvem han har arvet det efter. Er Moderen og Faderen skilt, og Drengen lever hos Moderen, kan man være temmelig sikker paa, at Drengen har arvet de daarlige Anlæg efter sin

Fader. Saa ligetil er Problemet naturligvis ikke, og i de Tilfælde, som Cyril Burt har undersøgt, var der da ogsaa kun ganske faa Tilfælde, hvor lignende Forbrydelser var begaaet i den nærmeste Slægt. Men noget om det er der naturligvis. Saaledes har Arvelighedsforskningen konstateret, at den karakterløse, holdningsløse og let paa-virkelige Type med psykopatiske Anlæg ofte er arveligt betinget.

2) *Milieuet.*

En anden Gruppe af Medborgere finder Aarsagen til alle Vanskelighederne i det ydre Milieu: Fattigdom, Nød og Elendighed. Men selv om disse Faktorer har store Synder paa Samvittigheden, overdrives deres Betydning ofte, omend de kan være en medvirkende Aarsag i mange Tilfælde; det er en Erfaring, at næsten ingen unge stjæler af Nød. Man stjæler for at tilfredsstille Luksusforbruget: Biografer, Tobak og Kaffebarsbesøg, og vi ved ogsaa alle, at Masser af Mennesker lever under de samme elendige Forhold og alligevel aldrig forser sig.

3) *Familieforhold.*

Indenfor denne Kategori finder Burt langt den største Aarsag til Børnekriminalitet. Hvis Fader og Moder er skilt, hvis Moder eller Fader er ene om at opdrage Barnet, — hvis der i Hjemmet er en Stedmoder eller Stedfader, — hvis Barnet eller den unge har været Enebarn og været udsat for en altfor overvældende Forkælelse, kan det altsammen medvirke til, at den unge kommer paa Afveje; Stedmoderproblemet har sikkert flere Synder paa Samvittigheden, end de fleste tænker sig, Synder, som let kunde undgaas, hvis vi var klar over Problemets Betydning. Overalt i Eventyrene er Stedmoderen det ondeste onde Væsen, der kan tænkes, og det er meget svært for en Kvinde, der gaar ind til at være Stedmoder og gør dette med de bedste Hensigter, at overvinde den Fordom, der forefindes baade hos Barnet og hos Masser af Mennesker. Hvad der saa end sker, vil Barnet føle, at det bliver uretfærdigt behandlet, og finder det ikke selv paa det, er der nok af venlige Tanter, der deltagende spørger Barnet, om Stedmoderen nu ogsaa er god og retfærdig. Hele denne Indstilling kan nemt bringe Barnet paa Afveje.

4) *Nedsatte Aandsevner.*

Er det Mode blandt Lægfolk at betragte de to førstnævnte Aarsager som Hovedaarsager til Børnekriminaliteten, saa er det blandt visse Jurister Mode at anse smaa Aandsevner som Aarsag til de fleste Forbrydelser. I en mindre amerikansk Stat kom man saaledes til det Resultat, at 82 pCt. af samtlige Forbrydere var aandsvage. Saadanne Tal kan vi naturligvis paa ingen Maade opvise, men at de smaa Evner spiller en stor Rolle i denne Forbindelse, er ganske utvivlsomt. Det viser sig saaledes, at omtrent Halvdelen af Børn og unge, der fjernes af det københavnske

Børneværn, er under Middelbegavelse. Og egentlig er der intet mærkeligt deri. I vort komplicerede Samfund maa de svagest begavede ofte trække det korteste Straa. Har de gjort noget galt, paagribes de lettere end de andre, men desuden evner de ikke altid at overse Konsekvensen af de Handlinger, de begaar. Skulde jeg selv tilføje endnu en Aarsag, vilde jeg sigē, at overdrevent Fantasiliv, der ikke kan faa Ud-løsnig paa normal Maade, ogsaa ofte kan være Anledning til Kriminalitet.

For nærmere at illustrere disse forskellige Betingelsers Maade at virke paa, vil jeg fremføre nogle Eksempler:

Det første Eksempel drejer sig om en knapt femtenaarig Pige, hvis Moder var Enke, — ungdommelig og pæn og kun 34 Aar gl. Hun havde været Enke et Par Aar, da jeg traf hende, og havde nu en Kæreste. Der var intet at udsætte paa Hjemmet, som var pænt og velholdt. Der var to smaa Brødre i Hjemmet. Og heller ikke havde der tidligere været noget at udsætte paa Pigens Opførsel. Vanskelighederne begyndte, da Moderen tog Kæresten med hjem og nogle Gange ogsaa lod ham blive der om Natten. Herover blev den store Pige rasende og forarget. Thi det er et Faktum, at de moralske Krav, de unge stiller til deres Forældre, er ganske anderledes store end dem, de stiller til deres Kammerater. Da Kæresten nu ogsaa begyndte at blande sig i hendes Forhold, bebrejdede hende, at hun var næsvis mod Moderen, og at hun ikke kom tidligt nok hjem, gik hun hjemmefra. Hun strejfede om paa Gaderne og i Parkerne et helt Døgn, og da hun næste Nat traf en »venlig« Herre, til hvem hun fortalte sin Lidelseshistorie, inviterede han hende med hjem, hvor han havde et Værelse, som hun godt kunde bo i, og saa kunde hun søge sig noget Arbejde. Da der var gaaet et Par Uger, smed han hende ud, efter at han havde paaført hende en Kønssygdom. Da Politiet fandt hende, var hun stadig saa rasende paa sin Moder, at hun ikke ønskede at komme hjem, og Moderen maatte ikke engang vide, hvor hun blev anbragt. Paa forskellig Maade lykkedes det mig alligevel at blødgøre hendes Sind, men Eksemplet viser dog, hvorledes Forholdene i Hjemmet afgørende fik Indflydelse paa den unge Piges Adfærd.

Ogsaa paa mange andre Maader kan de hjemlige Forhold disponere til Lovovertrædelser. Bliver en Fader, der er Enkemand, f. Eks. gift paany, føler den store Dreng eller Pige i Hjemmet sig ofte overflødig, og Bitterheden og Naget faar dem til at skeje ud. De mange Børn, der er født udenfor Ægteskab, opdraget udenfor Hjemmet, hos Bedsteforældrene eller i Pleje, og som i 6—7-Aars Alderen kommer hjem til Moderen, fordi hun nu er bleven gift, har ogsaa ofte meget svært ved at vokse organisk sammen med den ny Familie. Det er, som om de rives op med Rode fra deres tidligere Hjem, og de kommer til at mangle den Tryghedsfølelse, som er en nødvendig Betingelse for, at Barnet kan vokse sig sundt og ligevægtigt.

Det næste Eksempel, jeg vil fremføre, drejer sig om to 14-Aars Piger med smaa Evner. De befandt sig begge omkring Aandssvagegrænsen og havde gaaet i Værneskolen. De gik hjemmefra en Dag, og da Politiet fandt dem et Par Dage senere, forklarede de, at de havde hørt om saa mange andre Piger, der var gaaet hjemmefra, og nu vilde de ogsaa selv prøve. De havde ialt 50 Øre paa sig, og gik paa Gaden i ca. 1½ Døgn. Om deres Meriter forklarede den ene, at de havde købt 4 Stykker Mad ved en Smørrebrødsvogn, og dem havde de delt, saa de havde faaet tre hver, og saa var den værste Sult jo stillet. Da jeg bemærkede, at der da kun kunde blive to Stykker til hver, svarede Pigen: Ja, det kan saamænd godt være, men jeg regner nu ikke saa godt! Næste Dags Eftermiddag traf de to unge Mænd, der gav sig i Snak med dem, og som inviterede dem med hen paa en billig Restaurant, hvor de hver fik et Maaltid Mad, og Pigen tilføjede: »Det var nu saadan vældig rare, unge Mennesker, der syntes, det var Synd, vi skulde dø af Sult.« Saa gav de dem desuden hver 35 Øre til at gaa i Bad for, og det syntes Pigerne var ganske i sin Orden. Bagefter blev de inviteret hjem hos de unge Mennesker, og der sov de i to Nætter, hvert Par i sin Seng. Saa blev de unge Mennesker bange for Følgerne og forlangte, at de skulde gaa hjem, hvorefter Politiet fandt dem. Men skønt disse Piger havde boet hos de unge Mennesker i to Døgn, havde passet deres Hus, medens Mændene var paa Arbejde, havde købt ind og lavet Mad, var det ganske umuligt for dem at udpege, hvor de unge Mænd boede. Med en Blanding af Fiffighed og Dumhed benægtede de ethvert Kendskab til de unge Mænds Forhold.

At den seksuelle Fantasi til Tider kan faa halvvoxne Pigebørn i 12—14-Aars Alderen til at opdigte lange Historier paa Grundlag af en lille uskyldig Hændelse, vil maaske ikke forbaus, men det skal dog tilføjes, at selv om man ikke altid kan stole paa Børns Vidneudsagn, saa lyver de voksne mere i Retten, end Børn gør. Særlig mindre Bøm er ofte utrolig nøgterne og tillige fine Iagttagere.

Der endnu et Problem, jeg gerne vil have Lov at berøre i denne Forbindelse. Det er de helt unge Piger, der kommer til København fra Provinsen. Ofte synes jeg, at Forældrene paa dette Omraade tager sig deres Ansvar alt for let. Naturligvis ved jeg, at den unge Pige ikke faar Lov at komme ind til Hovedstaden, uden at hun har en Plads, og jeg er ogsaa klar over, at det selvfølgelig har været den unge Piges eget brændende Ønske, men det er alligevel en farlig Ting. De har ikke den Modstandskraft overfor Byens Tilløkkelser som de unge Piger, der er vokset op i Byen. Naar der er gaaet et halvt Aars Tid eller mindre, staar Pigen maaske en Dag uden Plads. Ofte har hun ogsaa taget det meste af sin Løn paa Forskud, og hun har ikke engang saa mange Penge, at hun kan rejse hjem til Lemvig eller Hobro. Og henvende sig paa Socialkontoret kan man jo ikke, naar man er under 18 Aar,

og saa gaar det let saadan, at en ældre Veninde inviterer Pigen hjem hos sig at bo, hvorefter det maaske ikke varer længe, før hun lærer, at der er andre og lettere Maader at tjene Penge paa. Henvende sig til Forældrene er det sidste, hun vil, og hun er næsten lige glad, hvad der sker med hende, naar blot man vil love at lade være med at informere Forældrene.

Til Slut er der Problemet med vore Dages Piger, der gaar med de fremmede Soldater. Naturligvis var der ogsaa »Langeliniepiger« under den sidste Krig, men det, der gør vor Tids Problem alvorligere, er, at det tit er de ganske unge 14—15-aarige Piger, der er Tale om. Det er almindeligvis ikke en bestemt, de »gaar« med, men blot Begrebet: en Soldat, og det har intet med Kærlighedsliv at gøre. Om det nogensinde skal lykkes disse Piger, der har haft en lang Række seksuelle Forhold, i en modnere Alder at kunne samle sig om en enkelt Mand, saaledes at deres Kærligheds- og deres Driftsliv indgaar den Forening, som skulde hæve Mennesket op over Dyrets Plan, faar staa hen. I hvert Fald er den Kynisme, de lægger for Dagen, naar de omtaler deres Forhold, saa overvældende, at man paa Forhaand vil stille sig tvivlende. En Pige, der lige akkurat var fyldt 14 Aar, forklarede, at hun havde staaet i Forhold til saadanne Soldater et Aarstid. Da vi derfor vilde have hende til Undersøgelse hos en Læge med Henblik paa eventuel Kønssygdom, hævdede Pigen meget energisk, at det var ganske unødvendigt, da hun aldrig indlød sig med nogen, undtagen hun først havde set deres Soldaterbog, og der staaar paa første Side, om vedkommende har lidt af Kønssygdom!

✓ Hvad kan der nu gøres fra Samfundets og den enkeltes Side for at nedsætte Børne- og Ungdomskriminaliteten? Spørgsmaalet er jo ogsaa aktuelt i Fredstid. Er det Opdragelsen, der er noget i Vejen med? Jeg ved det ikke. Maaske er der nogen mere Slaphed og noget mindre Interesse fra Hjemmets Side overfor de unge, end der tidligere har været, men jeg tror ikke, der findes et Universalmiddel, som med eet Slag kan hjælpe paa Forholdene. Der maa sættes ind paa mange Fronter. Det er f. Eks. ikke nok, at man lukker Kaffebar'ene og de værste Biografer med deres ophidsende Repertoire. Man maa sætte noget andet i Stedet.

Fritidsklubber og Ungdomsforeninger kan sikkert hjælpe noget, naar blot man ikke stiler for højt, saaledes at man ikke faar de rigtige til at komme.

Men det store Ansvar ligger hos Forældrene: Ukendskab til Børns Natur, misforstaaede Teorier og en Række andre Forhold leverer sikkert Hovedkontingentet af disse Børn; og nytter det saa, at vi fordømmer Forældrene, saa længe der ikke findes noget ordentligt, systematisk Oplysningsarbejde paa dette Felt? Kunde vi i vort Oplysningsarbejde lægge noget mere Vægt paa Opdragelsesspørgsmaal, gavnede vi maaske mere end paa en Række af de Felter, hvor vi i Dag sætter ind.

DE SIDSTE DAGE I GENÈVE — FØR KRIGSUDBRUDET

AF ROB. KJÆLDGAARD

Indtryk fra Folkeforbundsbyen, mens den endnu var internationalt Centrum.

Paa Folkeforbundsbygningens crémgule Terrasse, der indrammes af store, saftig-grønne Plæner, spankulerede en Paafuglehan i al sin Viftepragt krukket rundt, beundret af Hønerne og Turisterne. Det var en brændende hed Junidag, saa varm, at man næsten ikke havde Sans for de pragtfulde Blomsterbede, der som runde Farveklatter laa klemt ud paa en kæmpemæssig grøn Palet. Alle disse stærke Farver, der havde sat hinanden Stævne ved Genève-Søens blaagrønne Vand, smeltede sammen i zinkagtigt flimrende Varmedis.

Luften var ladet med Elektricitet; et Uvejr kunde ventes, hvad Øjeblik det skulde være. Kun Paafuglehanen syntes uberørt og uimponeret af de vældige Kræfter, der truede med at tørne sammen. Den vendte og drejede sig vigtigt, saa den udslagne Fjerpragt rigtigt kunde changere i alle Regnbuens Farver.

Pludselig formørkedes Himlen af sorte Skyer, der som et Røgtæppe lejrede sig over Byen og flød sammen med Salevebjergets truende Silhuet. Genève-søen blev sort som en Mudderpøl, og Lystsejlene, der syntes saa stikkende hvide midt i alt det sorte, fik travlt med at kappe Sejlene, før Tordenen begyndte at buldre mellem Bjergene og gjorde Sejladsen risikabel. Paafuglehanen glemte al Fornemhed; den lod pladask Halen falde og søgte skuttende Tilflugt i en Porthvælving, mens de første Regndraaber lavede Smaakraterer i Gangenes Perlegrus.

Uvejret bød paa et fantastisk Skue og rasede med en Intensitet, som vi ikke kender Magen til herhjemme. Luften blev svovlfyldt. Men bagefter — da de vældige Naturkræfter havde faaet Udløsning i knitrende Lyn og bragende Tordenskrald — var Naturen som født paany. I Cypresserne, der drev af Væde, genoptog Smaafuglene den afbrudte Sang, og Græshoppernes monotone Melodi fik Luften til at sitre. Paa-fuglehanen brusede atter ud i Sollyset og lod, som om ingen havde set Fornedrelsen. Det var atter skønt at leve.

Jeg tænkte paa, om det politiske Uvejr, der truede Evropas Sommerhimmel, paa lignende Vis vilde kunne rense Luften for Støv og kvalmende Varme. Den Gang var det blot en Tanke — i Dag et inderligt Haab.

— — —

Vi var en Haandfuld Unge fra de fem nordiske Lande, som for en Maanedstid havde slaaet os ned ved Folkeforbundets Pragttempel, der ikke alene symbolsk, men i videste Forstand var skabt gennem Samvirke af alle Nationer. Ikke bare de 42 Mill.

Svejtserfranc, det havde kostet at opføre Bygningen, skyldtes Bidrag fra saa at sige alle Lande, men ogsaa Materialerne. Denne vældige Kolos, hugget i Marmor og Krystal som en Videreførelse af Lysets og Solens Linie, er med sine 2 Kilometer i Omkreds vor Tids største arkitektoniske Eventyr. Her var ikke alene gennem et praktisk Samarbejde skabt en pragtfuld Ramme, der i sin Struktur og Symbolik brød med alle Fordomme, her var samtidig skabt Betingelser for en Internationalisme, bygget op paa sund Realisme.

I disse vidunderlige Omgivelser boede vi, Side om Side med Unge fra andre Lande og Verdensdele. Her var baade Amerikanere og Japanere, som alle var stævnet til Genève for at lære Fordragelighed og Samarbejde. De kritiske Dage og Uger forud for Krigsudbruddet 1. September gjorde det dog noget svært at samle Tankerne om denne Opgave. For hvem er i Stand til med udelt Interesse at følge det internationale Arbejdsbureaus 20. Raadsmøde, mens Danzig-Kommissionen er samlet og Spørgsmaalet om Krig eller Fred staar paa Dagsordenen?

Vi følte engang imellem, at det lille nordiske Samfund, vi udgjorde, var saa uendelig betydningsløst, og at vore Bestræbelser kun var skønne spildte Kræfter, sammenlignet med de Magter, der havde Udspillet. Ja, saadan følte vi det den Gang, nu ser vi med andre Øjne paa Dagene i Genève. 4 Krigsaars Anskuelsesundervisning har lært os at forstaa Værdien af Samværet i 1939; det staar nu i Erindringen stærkt og lysende, med noget af Forjættelsens Skær over sig.

— — —

Indbyrdes havde vi Unge fra de fem nordiske Lande det akkurat, som vi kunde ønske, Alverdens Unge havde det med hinanden. Vi kunde strides om mangt og meget, vi kunde prale af vort eget paa Bekostning af andres, men aldrig et Øjeblik strejfede den Tanke os, at vi for Alvor kunde blive Uvenner om Spørgsmaal, der var os imellem. Det var faktisk lykkedes os at skabe en praktisk Skandinavisme, hvor ulige Størrelser uden at give Afkald paa noget Særpræg kunde gaa op i en højere Enhed. Og hvad Unge fra fem Lande kan, det maa vel Unge fra flere Lande ogsaa kunne gøre . . .

Engang imellem formørkes vel Tankerne af Bitterhed, naar vi søger at finde frem til de ansvarlige for den ny Krig, og det hænder vel ogsaa, at vi i vor Iver efter at finde Aarsagerne lader Tankerne strejfe den ældre Generation eller Folkeforbundet. Men det kan være nyttigt, naar den Slags Tanker melder sig, at undersøge, om der nu ogsaa blev givet Folkeforbundet en fair Chance til at udføre sin gigantiske Opgave. Af de Stormagter, der nu er i Krig, var Tyskland udenfor til 1926 og udmeldtes allerede 1933. Sovjetunionen kom først med i 1934, og U. S. A. blev aldrig Medlem af det egentlige Folkeforbund. Det skulde i sig selv give daarlige

Vilkaar at arbejde under, men hertil kom — og her har vi alle Skyld — at Folkeforbundets Fejltrin altid fremhævedes, mens Fortjenesterne sjældent bemærkedes. Mistro og Uvilje undergravede paa den ene Side Folkeforbundets Autoritet, mens paa den anden Side andre i Folkeforbundet saa en Maginot-Linje, bag hvilken man kunde lune sig og undlade at bidrage til den Sindelagsomstilling, der skulde have været sideløbende med og en nødvendig Forsudsætning for Folkeforbundets Arbejde.

Nu er Landegrænserne atter blevet ildsprudende. Folkeforbundet bestod ikke den store Prøve, og den lille Koloni af Unge, der var samlet i Genève for at lære, hvordan man forhindrer Krige, spredtes for alle Vinde. De maatte hjem for at lære Krigens Nedbrydningsarbejde. Hvor mange af dem husker vel i Dag den lille Pjece, alle Turisterne dernede fik stukket i Haanden som en Mindelse om Vanviddets Dage 1914—18: 13 Millioner dræbte var Resultatet af den store Krig, fortæller den. Deres Grave vilde, hvis de placeredes Side om Side, udgøre en Linie som fra England til Indien. 21.926.000 saaredes, deraf 5.669.000 til Invalider for Resten af Livet — et Offer, der synes at have været helt forgæves.

— — —

Som Turister, Diplomater og Journalister saa sent som i 1939 valfartede til Genève, gik der tidligere — langt tilbage i Historien — en Strøm af alle mulige europæiske Folkeslag til dette trafikale Knudepunkt, som ogsaa Napoleon og Cæsar havde maattet passere paa deres Erobringstogter. Resultatet blev en By, der i sig selv udtrykker en praktisk Internationalisme. Derfor er Genève og dens Befolkning særpræget, men paa en charmerende lys og let Maade som en Akvarel, hvor Farverne er antydet med et let Strøg, men alligevel staar saa stærkt.

Selvom alle, der opholdt sig i Genève i 1939, følte, at det bar mod det store Opgør, og selvom Tanken om Krig virker om muligt endnu mere deprimerende end at staa midt i Krigen, gik Livet i Byen sin tilsyneladende uforstyrrede og sorgløse Gang. Omkring det grønne Klæde i Casino mødtes Aften efter Aften de spillelystne. De var ikke kjoleklædte og brillantprydede, som man ser det paa Film. Det var ganske almindelige Mennesker, der stille og beskedent gjorde deres Indsats, saadan som vi herhjemme ser Husmandskonen trække 3 Numre for 1 Kr. i Tombolaen paa den aarlige Afgrødeudstilling. Og i »Maxim«s Natklub mødtes de, der gerne vilde gøre Natten saa lang som muligt, ved en Halvflaske Champagne til 15 Frc. Var man paa Talefod med den svenske Overtjener, kunde man dog faa Champagnen til en saakaldt Favørpris: 7 Frc.

De fleste Turister holdt dog til i Folkeforbundsknejsen »Bavaria«, et underligt penalthusformet Lokale, der mest af alt minder om en udrangeret Sporvogn. Som Genève den Gang var Samlingsstedet for Alverden, var »Bavaria« Samlingsstedet for

Genève i Kraft af en forunderlig, ganske uforklarlig Charme. »Nøglen til Genève«, kaldes den i en eller anden Turistbrochure, og det er rigtigt, at man her havde Genève i en Nøddeskal. I de tobakssøsende Lokaler, der vel i Genève's store Dage har været Skuepladsen for talrige »Korridorftaler«, herskede nu en hyggelig, næsten hjemlig Stemning. Hertil bidrog sikkert, at alle Væggene var dekoreret med bramfri og harmløse Karikaturer af alle afdøde og nulevende Politikere, der paa Embedsvegne har besøgt Byen. Laval, Eden, Mussolini, Chamberlain o. m. fl. er forevigt i den ungarske Tegner Kelens Streg, og man genkendte bl. a. Borgbjerg og Stauning, fremstillet som et Par nordiske Jættekarle med flammende rødt Skæg.

Genève's Hovedattraktion var forøvrigt den Sommer den spanske Kunstudstilling, og Midtpunktet i denne straalende Malerisamling var paradoksalt nok for den calvinistisk-puritanske By Goyas nøgne og paaklædte Maja, kaldet den nøgne og den mere end nøgne Maja. Ublufærdigt kunde Folk staa i halve Timer og indsuge den vidunderlige Maja, der — efter Sigende — ikke har været helt saa ren, som Goya i sin ophøjede Kunst har kunnet gøre hende. Da Maja i 1930 i Anledning af 100 Aarsdagen for Goyas Død kom til at figurere paa de spanske Frimærker, var der forskellige Kvindeorganisationers Ledere, som oprørte over at se, hvordan de ikke selv saa ud, forlangte en saa kraftig Stempling, at Yndighederne skjultes.

Tusinder af Turister glædede sig over denne Samling, der repræsenterede det største i spansk Malerkunst, og mange Penge blev ad denne Vej indsamlet til nødlidende spanske Børn. Samlingen var i sin Tid af den republikanske Regering i Spanien stillet under Folkeforbundets Beskyttelse, men da Franco senere kom til Magten, krævede han og fik Malerierne leveret tilbage til Spanien, dog først efter at Folkeforbundet med en Indsamling for Øje havde arrangeret denne Udstilling.

— — —

Nu er Folkeforbundsbyen glemt. Opmærksomheden er henledt andet Sted. Men engang imellem vender Tankerne tilbage til den By, hvorfra man kunde skue Evropas højeste Tinde, Mont Blanc. I Aftensolen kunde den snedækte Tinde gløde som en Bavne, og ligesom de Idealer, man stræbte efter, syntes den saa snublende nær, men var dog saa langt borte — hele fire Timers Rejse . . .

Edderkopperne trækker nu deres Spind i Folkeforbundsbygningens Hjørner. Elevatorerne er vel rustet fast, og 700 Funktionærer, repræsenterende 40 Nationer, formentlig spredt over hele Kloden. Folkeforbundet som politisk Faktor spillede fallit, men maaske kan Folkeforbundets sociale og humanitære Afdeling en skønne Dag danne Grundlaget for en Ambulancetjeneste lig den, der — tilsyneladende i rygende Inkonsekvens, men som Krigens eneste opløftende Træk — søger at raade Bod paa Hærenes Nedmejning og uden at spørge om Ven eller Fjende bøder paa det, Hadet

knuser. Det er dette menneskelige Instinkt, der i kommende Tider maa fremmes paa Bekostning af andre Instinkter. Den Fred, der engang bliver skabt gennem de voldsomme og rædselsfulde Fødselsveer, Verden nu oplever, maa der hæges og værnes om paa et helt nyt Grundlag, og her kan Erfaringerne fra Folkeforbundet — vort Slægtleds gigantiske Forsøg paa at skabe en international Retsorden — være til uvurderlig Nytte. Vi maa huske paa, at det, der efter denne Krig skal skabes for at hindre Gentagelser, ikke bliver bedre, end vi selv gør det, og derfor maa vi gøre det godt, belærte af Folkeforbundets bitre Erfaringer. Og forhaabentlig vil de toneangivende ogsaa vide at drage Lære af den Maade, de nordiske Lande har vist at kunne løse deres indbyrdes Problemer paa.

Efter en Maanedes Ophold i Genèves smukke Natur, men noget trykkende Atmosfære, sagde Toivo Niemioja en Dag paa daarligt Svensk men ægte Nordisk: — Jag längtar hem til Finlands Skogar!

Og her kom han, der var Magister ved den finske Arbejderhøjskole, faa Maaneder efter til at uddanne Rekrutter til Forsvar for Finlands Jord . . .!

Træsnit af Ludwig von Hoffmann.

ERLING KRISTENSEN 1893—1943

AF AUGUST E. NEHM

Det er nu seksten Aar siden, at *Erling Kristensen* debuterede med *Støtten*, denne bondepsykologiske Romanstudie, som *Buĥdahl* har betegnet som Danmarks hidtil voldsomste Folkeliivsskildring. Alle Litteraturkendere var enige om, at man her stod over for et ungt, stærkt Talent, som man i Fremtiden maatte regne med. Forventningen er ikke blevet skuffet. Med sine otte Bøger staar E. Kr. i allerforreste Række blandt vore Skribenter.

Dog har hans talentfulde Gennembrud med *Støtten* givet hans Forfatterskab en litterær Slagside i den offentlige Bevidsthed. Det er hændt, naar E. Kr.s Navn er blevet nævnt, at der svares: Aah! Det er ham, der ikke kan lide Bønder! En saadan Udtalelse er aldeles forkert og skyldes enten Ukendskab til hans Forfatterskab eller er Resultatet af den klichéagtige Maade, det er blevet Vane at karakterisere ham paa. Til Dokumentation maa først og fremmest peges paa, at han kun har skrevet to Bonderomaner, mens hans øvrige Produktion handler om Stationsbyen — *Byen mellem to Taarne* — *Stodderkongen* om fattig Landalmue — *Ler* er en psykologisk Roman om en Original, og i *Drejers Hotel* gives inden for et fallerende Hotels Rammer et Billede af en fallerende Verden.

Det er derfor en kedelig og ubegavet Tilsnigelse, naar man fra visse Sider uden smaalige Hensyn til Kunst og Kendsgerninger vil »kule« E. Kr. ned med ubeviselige Talemaader som Bondehad, og hvad der ellers kan siges, naar man i sin »Kritik« færdes saa langt fra Facta som muligt.

Med alle tænkelige Forbehold i Beredskab kan det slaas fast: Saafremt E. K.s to Bondebøger er Bondehad, saa maa Biblen skys af Bønder, fordi den bringer Fortællingen om den rige Bonde. Iøvrigt ser det ud som Udslag af en meget utiltalende Forkælelse eller Barnagtighed, naar danske Bønder og deres Fortalere geraader i kværlantisk Raseri, saa snart Litteraturen glemmer at give Bønderne psykologiske Træsko paa — ogsaa om Hverdagen.

Det er et Forhold, der desværre maa føre med sig, at Bønderne som eneste Stand bliver propaganderet væk fra Litteratur, der — i Lighed med Lignelsen om den rige Bonde — er ment som et pædagogisk Spejl saavel for Bønder som for alle andre Mennesker. Naar E. Kr. skriver som han gør, er det fordi han som vel ingen anden dansk Digter af i Dag netop holder af Bondelandet. Saa stor er netop *hans* Kærlighed til alt derude, at han ikke taaler, at Menneskelykke skal gaa i Svang der. Han mener, at Bønder frem for nogen er velsignet med alle de ydre Betingelser, der skulde kunne faa Mennesker til at vokse i psykologisk Renhed og aandskulturel Værdi.

Med det Førstehaandskendskab ikke mindst hans store Kærlighed til Landet giver ham, er han selvsagt den første til at se, at der selvfølgelig ogsaa i hans Paradis findes Slinger. Det taaler han ikke, de skal udryddes, og vel vidende at han derved vilde blive endog overforkættet, gik han i sin Tid ud for at opspore og afdække »Krybet«, saa det udsat for Lys og Luft skulde tørre ind og forgaa.

Drivfjederen over alle andre Kraftkilder i hans litterære Arbejde er ikke af »lokal« Art. Bønder eller ikke Bønder — det er Mennesket, der interesserer ham. Da han første Gang satte Pennen til Papiret, vidste han med den pinligste Nøjagtighed, hvad han vilde, og hvorfor han gik i Gang med Skriveriet. Han var klar over, at skal Verden kulturelt gaa frem eller tilbage, da er det Mennesket — Menneskemasserne — der skal befordre Bevægelsen, i hvilken Retning den end skal gaa.

Dette er en Selvfølge. Ja, men det, der foruroligede E. Kr. og gjorde ham til Skribent var ikke Bondehad, men Visheden om, at man som Helhed *overvurderer* Mennesket som kulturabsorberende Faktor — som Forstandsvæsen, og at denne *Overvurdering* før eller senere vilde faa katastrofale Følger for Udviklingen.

Et Kik omkring i Verdensrummet gør i Dag os andre omtrent lige saa kloge, som han var allerede da. Lang Tid før sin litterære Start var han klar over, at der før eller senere vilde komme til at staa en Verdenskamp om Masserne, udkæmpet mellem dem, der overvurderede Mennesket, og dem, der »undervurderede« Menneskeheden som kulturelt Byggemateriale.

Det var — og er — hans Opfattelse, at de kyniske undervurderende Kræfter, takket være Menneskets Skræk for Selvtænkning, vilde blive en Verdensfare af *dengang* ukendte Dimensioner — mens vi og andre, der i farlig Selvglæde havde overvurderet Mennesket som Kulturvæsen, vilde blive tvunget ind i en katastrofal Kulturdefensiv. Overvurderingstendensen havde tilsløret vort Blik for de psykologiske Kendsgeminger, saa vi ikke tidsnok vilde faa Øje paa, hvad det var, de kyniske »undervurderende« Kræfter havde for med Menneskeheden.

E. Kr. satte sig til Skrivebordet for om muligt at være med til at løfte en lille Flig af det Overvurderingens Røgtæppe, bag hvilket Verdenskatastrofens Fjæs skjulte sig.

Som man i det praktiske Liv trykprøver en Sten, før den sættes ind i en Kæmpebygningens Mur, saaledes vilde han psykologisk trykprøve det Kulturens eller Ukulturens Byggemateriale, Mennesket er, prøve alle dets Egenskaber, de heldige med de uheldige, og selvfølgelig først og fremmest Faremomenterne: de uheldige.

Som Solstraaleforfatteren vilde han ikke være medskyldig i, at Kulturen synker i Grus, fordi man har overset, at de enkelte psykologiske og kulturelle Sten i Fremskridtets Mur ikke kunde bære hinanden.

Derfor og ikke af Bondehad gik han i Gang med at skrive, og han startede under det praktiske Motto: at vil man med Sikkerhed vide, hvad Menneskeheden indeholder af godt og ondt, saa gaar man ikke i sin Søgen til Storpolitikere, Kontorchefer, Diplomater eller andre, der fra Vugge til Grav gaar psykisk forklædte omkring. Man gaar til de helt umaskerede, de primitive. Dette er hans psykologiske Synspunkters inderste Kærne, og derfor er hans Personer Bønder, Fattigalmue og Beboere af Byernes Kælderetager. Han siger selv: Naar Geologen vil bore sig ned til sine Resultater, saa borer han ikke, hvor der ligger et Bjerg oven paa det, han søger. Psykologen maa ikke være mindre praktisk.

Det er lidt af en Gaade, at nogen, der mener at begribe E. Kr.s Tendenser, tør kalde ham negativ eller beskyldte ham for at virke nedbrydende.

Derimod er der intet gaadefuldt i, at det, der bevidst, uden om alle Sandheder søger at holde ham nede, er en villet »Misforstaaelse«, der har sit Udspring i det Factum, at hans psykologiske Viden ikke vil ramme Bønder, men *Mennesker* — afsløre os alle, og selvfølgelig vil vi ikke afsløres — vi vil klappes! Vi vil fortsat hygge os i det farlige upsykologiske Litteraturklapperi, der efter E. Kr.s Mening vil ende med den sociale Kulturs og Aandskulturens Undergang.

En Randbemærkning, men betegnende for E. Kr.s vaagne Indstilling, er hans Roman *Menneske mellem Mennesker*, der udkom 1936, den slutter med det, der begyndte her den 9. April 1940, og ikke mindre betegnende for hans Samtid er det at konstatere, at en anset Kritiker dengang skrev, at den Slags kun kunde ske i en overspændt Forfatterhjerne. Aldrig i Virkeligheden.

Den, der kender og forstaaer E. Kr.s Forfatterskab, er klar over, at hans Lykke og ikke mindst hans Ulykke er det Factum, at han er en af de faa danske Forfattere, der ud over det rent underholdende har et Maal. Han er fra sin Start bogstavelig talt ene om at have Fingeren *bevidst* paa Tidens Puls.

Som Tak har man villet kneble hans Ærlighed med vamble Paastande som Negativitet og Bondehad, og har desværre i nogen Grad haft Held til det, og det er givet, at et ultrapositivt Sind som hans, ikke har kunnet gaa uskrammet gennem de Beskyldninger, der søger at paadutte ham nedbrydende Tendenser. Det, der her er overgaaet ham, er det samme som det, der vilde overgaa Verdens redeligste Mand, hvis Dele af hans Samtid vilde beskyldte ham for Ran og Tyveri — mens andre Dele *troede* paa Beskyldningen, fordi de ikke gjorde sig den Ulejlighed at lære hans Adfærd at kende.

En Forfatters Værd beror paa, om han har en egen Intuition af Tilværelsen, et nyt Indhold, som lever i ham, og som vil frem. Det har E. Kr.! Derfor er han en af de Forfattere, som vil være at betragte som kendetegnende for vor Tid. Han

har i sit Forfatterskab ikke vejet fra den udsatte Post, som den maa staa paa, som vil være ærlig mod sin Kunst og mod sig selv. Vil man overhovedet beskæftige sig med E. Kr.'s Kunst, maa man til en vis Grad være som han selv: ubarmhertig! Hans Bøger er Analyser — ikke til Opløsning af Værdier, men til Forklaring. Saa kan man da tage Stilling for eller imod hans Forfatterskab efter Anskuelse og Udgangspunkt. Der er kun eet, man ikke kan, man kan ikke forvrøvle Sagen ved at betegne ham som ensidig. Thi i hans Ensidedighed ligger hele hans Betydning, hans Eksistensberettigelse. Der er kun to Maader, hvorpaa E. Kr. kan angribes, enten derved, at man paaviser Urigtigheden af hans Forudsætninger og Udgangspunkt, eller ved at man paaviser, at han drager andre Konsekvenser end dem, der med Nødvendighed indeholdes i Forudsætningerne. Men noget saadant er ikke gjort.

Erling Kristensen er nu fyldt 50 Aar. Det er ingen ublandet Glæde for hans beundrende Læsere, der nu i fulde seks Aar har savnet hans Pen. Mange Slags Tanker melder sig. Men *Ibsen* var vist 56 Aar, da han skrev *Vildanden*, og med al Beundring for det, *Erling Kristensen* har skabt, har vi den sikre Tro, at han endnu har sit bedste uskrevet!

MINDETAVLE FOR THOMAS BREDSORFF

Den 17. Juli blev der paa Roskilde Højskole afsløret en Mindetavle for Skolens Stifter og i 15 Aar dens Forstander, Thomas Bredsdorff. Tavlen er udført af Tegneren og Billedhuggeren V. Guttorm-Pedersen i Samraad med Maleren Ole Søndergaard. Den er skænket af Foreningen »Gamle Roskilde-Elever« og indmuret ved Siden af Døren til »Klostergangen«. Den bærer Indskriften:

THOMAS BREDSORFF
byggede Roskilde Højskole i Aaret 1907.

*

Ku ej det stærke Mod.
Kø! ej det varme Blod.
Lær dem blot, hvad der er værd at elske.

*

Elever satte dette Minde.

Højtideligheden havde samlet 3—400 Mennesker, Egnens Folk og gamle Elever fra nær og fjern. I Foredragssalen talte Bredsdorffs gamle Medarbejder, nu Domæneforpagter Erik Appel, og hans ældste Søn, Seminarieforsstander Morten Bredsdorff. Nedenfor gengives nogle Afsnit af Erik Appels Skildring af sin gamle Forstander:

Thomas Bredsdorff var den danske Højskoles Førstemand. Selv regnede han Alfred Povlsen for at være det, og når Spørgsmålet var om bred, fremtrædende Myndighed, var det også rigtigt. Men var Spørgsmålet om det brændende Hjerte og den hellige Ild, så var Thomas Bredsdorff Manden. Hver Side i de senere udgivne udvalgte Taler og Artikler vidner derom, og vore personlige Minder bekræfter det til Overflod. — — —

Baggrunden for Bredsdorffs daglige Skolegerning var hans Hjem. Vi husker det fra Morgensangen, måske især fra de Aftensammenkomster i Spisesalen, der blev til ud fra større Festtider eller Øjeblikkets Røre. Der var Spænding, når vi havde fundet vor Plads og ventede på Bredsdorff. Først når han kom, blev Sammenkomstens Tone anslået og dens Karakter udløst. Her var hele Familien med. Vi ved, hvad det betød: en stærk Understregen af Øjeblikkets Fest eller Alvor, som krævede Hjemmets hele Fællesskab bag. — Det ligger nær i Dag at rette en Tak til Fru Margrete Bredsdorff og Sønnerne for deres betydelige Del i Thomas Bredsdorffs Skolegerning. — —

Det var især på fire områder, at Bredsdorff satte sin Kampevne ind, på Højskolens, Børneskolens, Kirkens og Ungdomsforeningernes. Kun nu og da greb han ind i det politiske, men da også med usædvanlig Skarphed. Partistandpunkter var ham fuldkommen ligegyldige, han tog ved alle Valg sit Standpunkt efter, hvad han dømte som Mærkesagen og den bedste Fremførelse af den. Det skyldtes vel også, at Bredsdorff var imod enhver Organisation i åndelige Spørgsmål. Han var ikke uden Grund bange for, at Organisationen vilde virke dæmpende og stivnende. Jeg anfører af en Tale ved Fastelavnsmødet i Odense 1911:

»Tidens Tendens går i Retning af Organisation og Offentlighedens Overtagelse af alt det, der kun tilfulde kan røgtes der, hvor et levende Forhold er tilstede, og hvor den Frihed findes, som kan forenes med dette Forhold.«

Denne Tidens Tendens vil løbe sin Linie ud, mener Br. Derfor gælder det om, at det lille Mindretal i Folket, der ser Faren, holder urokkeligt fast ved den Frihed, den har i Hævd. — I denne Sammenhæng appellerer ha til Friskolen. Han siger: »Andre Skoleretninger maa ikke tage mig det fortrydeligt op — men det er min urokkelige Tro, fællesnet og uddybet gennem Arene, at skal vort Folks Oplysning blive en Livskraft iblandt os, bære os fremad, styrke vort Mod, vække den selvstændige Foretagsomhed, da må Ånden i den grundtvigske Friskole bevares.«

En lignende Opgave, som Friskolen har indenfor Børneskolen, tillagde Bredsdorff Frimenighederne ved Siden af Sognemenighederne. Måske rammer jeg det ritgige ved at sige, at Br. så det som Frimenighedernes Opgave at holde den evangeliske Forkyndelse i Live. — — —

I nær Sammenhæng med det her fremhævede Syn på Skole og Kirke lå Bredsdorffs Indsigelse mod Organisation af Ungdommen. Hårdt gik han frem mod Formålsparagrafferne, især den om en vågen kristen Ungdom i Betydningen en bevidst kristen Ungdom. Bredsdorff var bange for det altfor bevidste i åndeligt Liv. Han stoledes så helt og fuldt på, at det bedste for Ungdommen var, at dens indre Liv blev lagt i Skaberens Hånd, å alting kunde ventes i Naturens Orden.

Ved de danske Ungdomsforeningers store Møde på Skamlingsbanken 2. Juli 1911 gav Bredsdorff åbent og ærligt, klart og skarpt Udtryk for dette. Han siger her:

»Man taler om »bevidst Krisendom« og »bevidst Fædrelandskærlighed«. Jeg kan ikke lide Udtrykkene. Jeg så forleden den opgave givet til Eksamen Landet over: »På hvilken Måde kan man vise sin Fædrelandskærlighed.« Jeg vilde have svaret: Ved ikke at eksaminere Ungdommen i Fædrelandskærlighedens Ytringsformer, men fortælle den Landets og Folkets Historie, indtil den uden at vide hvorledes, nødes til at elske dette Land og dette Folk — og ved at lære den at gøre retskaffent Arbejde på den Plads, hvor den er sat.«

»Den stærkeste Vækst er den, der får Lov at foregå i det skjulte — det eneste Liv, der har Virkelighed er det, der trænger sig frem indefra.«

ROSKILDE HØJSKOLE SOMMEREN 1943

VED FORSTANDER HJALMAR GAMMELGAARD

Med denne Sommer gik det fjerde Krigsjaar til Ende. Hvert Skolesemester har vi imødeset med Bekymringer og bange Anelser — hvert Skolesemester har vi kunnet slutte med et Lettelsens Suk: det gik alligevel, ja det gik endda rigtig godt!

I første Række skyldes det naturligvis den uformindskede Tilslutning til Skolens Kursus, der er Forudsætningen for dens Økonomi, for at de stærkt stigende Vanskeligheder m. H. t. Kost, Renholdning, Vedligeholdelse, Opvarmning m. m. kan overvindes. Først i de sidste Maaneder har Krigen voldt et føleligt Afbræk i denne Tilslutning: i den urolige September Maaned med dens store Trafikvanskeligheder maatte tre planlagte Kursus aflyses: Arbejdernes Radioforbunds, Tømrerforbundets og Typografforbundets. Til Gengæld var det gennemsnitlige Elevtal pr. Uge højere end nogensinde tidligere, nemlig 98 (svingende fra 84 til 116).

I alt omfattede Sommerens Undervisning 18 Uger foruden to Weekend-Stævner: D. U. I.s Københavnskreds (Store Bededag) og D. s. U.s Københavnskreds (23.—24. Oktbr.). Af nedenstaaende Oversigt vil det kunne ses, at Antallet af Kursus var 17, hvoraf de 3 var 14 Dages. Til Gengæld havde vi i to Uger to Kursus samtidig.

Men Krigen har heller ikke formaaet i kendelig Grad at ændre Livet paa disse Kursus, give dem et ændret Præg. Der er den samme Glæde ved Samværet, den samme Arbejdsiver, det samme Humør ved de aftenlige Kaffesammenkomster. Hvis man kunde gaa dybere i Sagen, vilde det sikkert vise sig, at Krigen har forstærket Oplevelsen. Kontrasten med Hverdagens Bryderier, Følelsen af Frigjorthed er blevet større. I Undervisningen samles Interessen i stigende Grad om de Forhold, der vil opstaa, og det Arbejde, der skal gøres efter Freden. Det er Ligninger med mange ubekendte, og vi har ingen Uddannelse i Profetfaget. Men vi regner med, at jo større Kendskabet til den Verdens Struktur, der gik under med denne Krig, er, des bedre vil ogsaa Mulighederne for at forstaa det nye, der kommer, være.

I den arbejdsoptagede Sommer maatte Tankerne imidlertid ogsaa i høj Grad dreje sig om den kommende Vinter. De vanskeligt forudselige Beskæftigelsesforhold og de helt omkalfatrede Understøttelsesbestemmelser i den ny Højskolelov stillede os over for Problemer, som vi hidtil ikke har kendt. Først og fremmest gjaldt det om at sprede Kendskabet til disse nye Regler ud i de videst mulige Kredse. Efter en Drøftelse inden for en meget snæver Kreds af Arbejderbevægelsens Tillidsmænd fik jeg Opfordring til at give en Oversigt over Ændringerne for en langt videre Kreds: De samvirkende Fagforbunds Generalforsamling den 19. Maj — hvor jeg bad Organi-

Før der ringes til Time.

Roskilde.

sationernes Repræsentanter medvirke til, at den nye Lov kom til at virke efter sin Hensigt: en forøget Tilstrømning til Højskolen fra Byungdommen og et stærkere Kvalitetsvalg.

Faa Dage efter (24. Maj) havde vi i Statsradiofonien (med Ib Koch-Olsen som Arrangør) en Drøftelse mellem Arbejdsgiverforeningens og De samvirkende Fagforbunds Formænd samt Statskonsulent Johannes Novrup og undertegnede om samme Emne. Størst Interesse knyttede der sig til Omtalen af de Vanskeligheder, der skyldes Frygten for Arbejdsløshed og til Ingeniør T. K. Thomsens Udtalelse: »Vi burde naa dertil, at naar en Arbejder tager paa Højskole, saa skal hans Plads staa aaben til ham, naar han vender tilbage, det vil sige, at den Mand, der erstatter ham, mens han er paa Højskole, maa vige Pladsen for ham, naar han vender tilbage igen — — hans Plads skal kun besættes midlertidig.« Hvortil Forbundsformand Eiler Jensen bemærkede: »Saa skulde det være saadan, at den paagældende Højskoleelev fik et Bevis for, at han kunde faa sit Arbejde igen efter Højskoletiden. — — Den arbejdsløse, der kommer ind maa være klar over, at det kun er en midlertidig Plads han har. — — Naar vi først er enige mellem Hovedorganisationerne, maa vi let kunne

Man venter paa Middagsmaden.

Roskilde.

løse Opgaverne med vore Oplysningsorganisationer og Tillidsmændene. Vi kan bede Tillidsmændene undersøge, om Ledelsen paa Fabriken er lydhør overfor Spørgsmaalet. Som i alle andre Tilfælde gælder det jo ogsaa her, at hvor der er Vilje, er der ogsaa Vej. Vi skal heller ikke undervurdere Betydningen af, at den arbejdsløse kommer ind i Produktionen, selv om det kun bliver for en Tid. Det er bedre for ham end at komme paa Højskole. Og er han kommen ind, har han jo Chancen for at blive.»

Disse Udtalelser rummer store Fremtidsperspektiver, som naturligvis ikke lader sig virkeliggøre paa een Gang og allermindst under de nuværende ustabile Forhold. Dertil kommer, at Gennemførelsen af de nye Lovregler har stødt paa Vanskeligheder, som først lod sig løse efter langvarige Forhandlinger og Forberedelser. Vi regnede derfor ogsaa med en langt ringere Tilslutning til Vinterskolen end sædvanligt. Det Tal, vi, da dette skrives, er naaet til: 63, ligger i Virkeligheden betydelig over Forventningerne. Men det er første Gang, vi ikke har haft Vinterskolen fyldt.

I Forbindelse med Fremtidsudsigterne maa ogsaa nævnes Oprettelsen af »Spareklub-Fællesraadet«, hvortil Forstander Poul Hansen i Forbindelse med Sparekassedirektør C. Andersen, Hillerød, har taget Initiativet, og hvis Formand er National-

bankdirektør C. V. Bramsnæs. Det skulde herigennem være muligt i nogen Grad at raade Bod paa, at Ungdomsudvalgets Forslag om en særlig Højskole-Spareordning med Tilskud fra det Offentlige ved Lovforslagets senere Behandling blev udeladt.

Snedkerforbundet lagde for med de 8 Dages Kursus med et Tillidsmandskursus fra 23.—29. Maj. Der var 97 Deltagere, som med *Blok Sørensen, Villy Rasmussen* og *Carl Larsen* som Ledere gennemgik Opstillingsafsnittet, Samlingsafsnittet og Inventarafsnittet. Foredragsholdere var Folketingsmand *Ingv. Dahl*: Boligspørgsmaalet i Krigstid, Forstander *Hj. Gammelgaard*: Økonomiske Problemer i Nutiden, Folketingsmand *Jul. Bomholt*: Danmarks Stilling i Dag og *Snedkermester Th. Topp*: Nye Limer og nye Stoffer.

Udflugt til Ledreborg og Herthadalen.

Derefter fulgte *H. og K.s Kommunalkursus* i Tiden 30. Maj—12. Juni under Ledelse af Skatteseekretær *Viggo Hougaard*, Holbæk.

Der var mødt 93 Deltagere, deraf 12 Kvinder — i en Uge var der dog yderligere 5 mandlige Deltagere. Der var Foredrag om Familie-, Person-, Arve- og Skifteret samt om Forsorgslov, Folkeforsikring m. m. ved Kontorchef *Orla Jensen*, Aarhus. Foredrag om Alders- og Invaliderente ved Fuldmægtig *E. Andersen*, Holbæk. Foredragene efterfulgtes af Spørgetimer. Man aflagde Besøg i Roskilde, i København og besaa Gentofte Amtssygehus og Ortopædisk Hospital m. m.

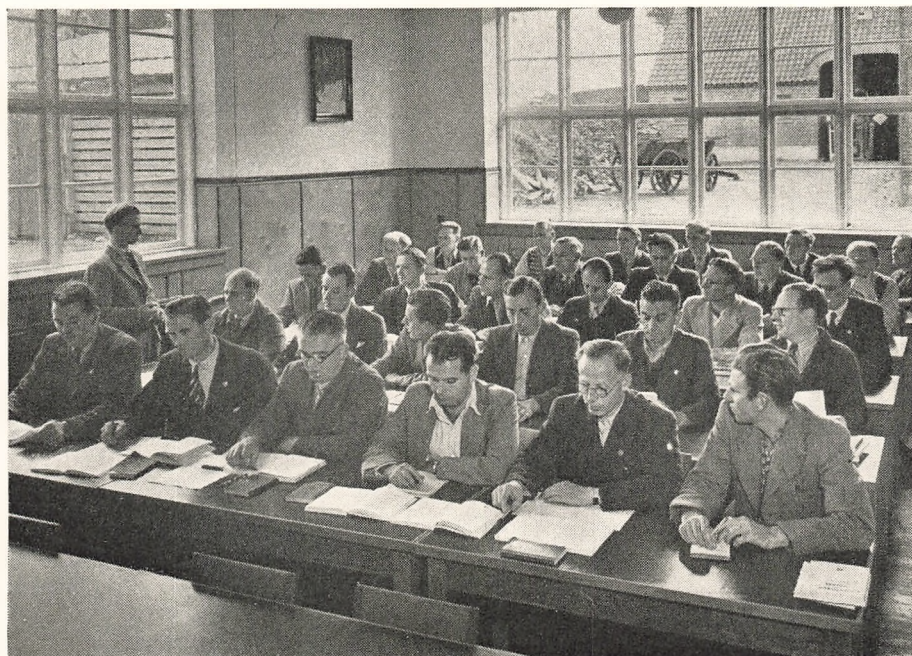
Ugen efter, 13.—19. Juni, beslaglagdes af D. s. U., som havde samlet 93 Deltagere, heraf 17 Kvinder, til sit Kursus, der under Ledelse af *Ib Koch-Olsen, Vald. Henningsen, Knud E. Nielsen* og *Victor Gram* gennemgik Studiekredsarbejde, Regnskab og Afdelingsøkonomi, D. s. U.s Arbejde og Aktuelle Problemer. Der holdtes Foredrag af *Hj. Gammelgaard*: Fremtidens Økonomi, *Victor Gram*: Den politiske Situation, *Eiler Jensen*: Ungdommen og Fagbevægelsen, *Kaj Nielsen*: D. s. U. og Amatørteatret, *Alsing Andersen*: Det politiske Samarbejde nu og i Fremtiden samt om Hvad vil Norden?

Udflugt til Lejre og Ledreborg.

Det næste Snedkerkursus afholdtes fra 20.—26. Juni under Ledelse af Forbundsformand *Niels Madsen*. Der var mødt 110 Mand, som i Grupper gennemgik følgende: *Niels Madsen*: Krigstidens Arbejdsforhold; *Laur. Petersen*: Regnskabsvæsen og Arbejdsløsheds-kassens Vedtægter, *Carl Nielsen*: Faglige Forhold, og *Frode Kristensen*: Danmarks Erhverv. Man hørte Foredrag af: Folketingsmand *Fr. Dalgaard*: Aktuelle Problemer fra Den faste Voldgiftsret, Næstformand *Einar Nielsen*: Dansk Fagbevægelse i Dag og i Morgen, Højskolelærer *Frode Kristensen*: Hvad med Raastofferne og Magister *Edw. Volf*: Renaissancens Byggeri i Danmark.

De samvirkende Fagforbunds ene Lærlingekursus afholdtes paa Roskilde Højskole fra 27. Juni—3. Juli, som under Ledelse af Sekretær *Kai Lindberg*, Formand *Viggo Wivel*, Sekretær *Robert Svane-Hansen* og Højskolelærer *Kaj Bundvad* gennemgik Fagforeningskundskab. Foredragene var: Forretningsfører *Viggo Eigtved*: Ungarbejderne, Løn- og Arbejdsforhold. Organisationsarbejde, Formand *Eiler Jensen*: Fagbevægelsen,

Møller Nielsens Gruppe.
Smedekursuset 8.—21. August.

Roskilde.

som vi kender den, og som vi ønsker den, Magister *Edw. Volf*: Hvorfor ser de Ting, vi laver, netop saadan ud? Næstformand *Einar Nielsen*: Lærlingelovgivning. Forholdene før og efter den nye Lov og Formand *Victor Gram*: Ungdommen og det politiske Arbejde. Aabningstale af Hovedkasserer *Aksel Olsson*. Der var mødt 87 Deltagere, deraf 4 unge Piger.

AOF's Fagforeningskursus, der talte 84 Deltagere, beslaglagde Skolen fra 4.—10. Juli sammen med *Telefonstanden*, der havde 26 Deltagere, som havde særligt Gruppearbejde under Ledelse af Forretningsfører *Alfred Nielsen*, men ellers det samme Program som Fagforeningskursuset, der havde Grupper med: Højskolelærer *Frode Kristensen*: Raastofproblemet, Sekretær *Carl P. Jensen*: Krigstidens Arbejdsforhold, Højskolelærer *Møller Nielsen*: Fagbevægelsen og den kulturelle Udvikling, Højskolelærer *Kaj Bundvad*: Danmarks Erhverv. Der blev holdt Foredrag af: Handelsminister *Halfdan Hendriksen*: Vareforsyning og Priskontrol under Krigen, Formand *Eiler Jensen*: Aktuelle Fagforeningsproblemer, Landstingsmand *H. Hauch*: Landbrugets Stilling i Krigsaarene og Arbejdsminister *Johs. Kjærhøl*: Regeringens Beskæftigelsespolitik.

Derefter fulgte Fagforeningskursus II fra 11.—17. Juli med 113 Deltagere, deraf 32 Kvinder. I Grupper gennemgik man: Forstander *Hj. Gammelgaard*: Økonomi og

Niels Madsens Gruppe.
Snedkerkursuset 20.—26. Juni.

Roskilde.

Statistik, Højskolelærer *Frode Kristensen*: Raastofproblemet, Højskolelærer *Kaj Bundvad*: Danmarks Erhverv, Højskolelærer *Møller Nielsen*: Fagbevægelsen og den kulturelle Udvikling samt Sekretær *Kai Lindberg*: Krigstidens Arbejdsforhold. Foredrag: Landbrugsminister *Kr. Bording*: Vor Levnedsmiddelforsyning, Professor *Carsten Høeg*: Individ og Stat, Folketingsmand *Ingv. Dahl*: Boligspørgsmaalet i Krigstiden og Folketingsmand *Fr. Dalgaard*: Den faste Voldgiftsret.

Fagforeningskursus III fra 18.—24. Juli havde 116 Deltagere, heraf 30 Kvinder. Gruppearbejdet som foran, med Undtagelse af Kai Lindberg, der var erstattet af Sekretær *Ernst Berg*. Foredragene: Lektor *P. Nyboe Andersen*: Økonomiske Problemer i Nutiden og efter Krigen, fhv. Statsminister *V. Buhl*: Danmark under Krigstidens Vanskeligheder, Socialminister *Laur. Hansen*: Arbejderne og den sociale Lovgivning samt Folketingsmand *Fr. Dalgaard*: Den faste Voldgiftsret.

I Ugen derefter, 25.—31. Juli, havde Tekstilarbejderforbundet Tillidsmandskursus under Ledelse af *N. Scheel*. Deltagerne, 99, heraf 24 Kvinder, gennemgik under Ledelse af *N. Scheel*, *Th. Kuntze*, *Kaj Bundvad* og *Møller Nielsen*: Overenskomstforhold og Organisation og Den faglige Situation. Der var Foredrag af: Formand *Eiler Jensen*: Fagorganisationernes Arbejdsvilkaar under Krigssituationen, Arbejdsminister *Johs. Kjærbo*: Regeringens Beskæftigelsespolitik, Forstander *Hj. Gammelgaard*: Hvad forstaas ved Inflation? og Formand *Axel Jensen*: Arbejdsløsheds- og Arbejdsfordelingslovgivningen.

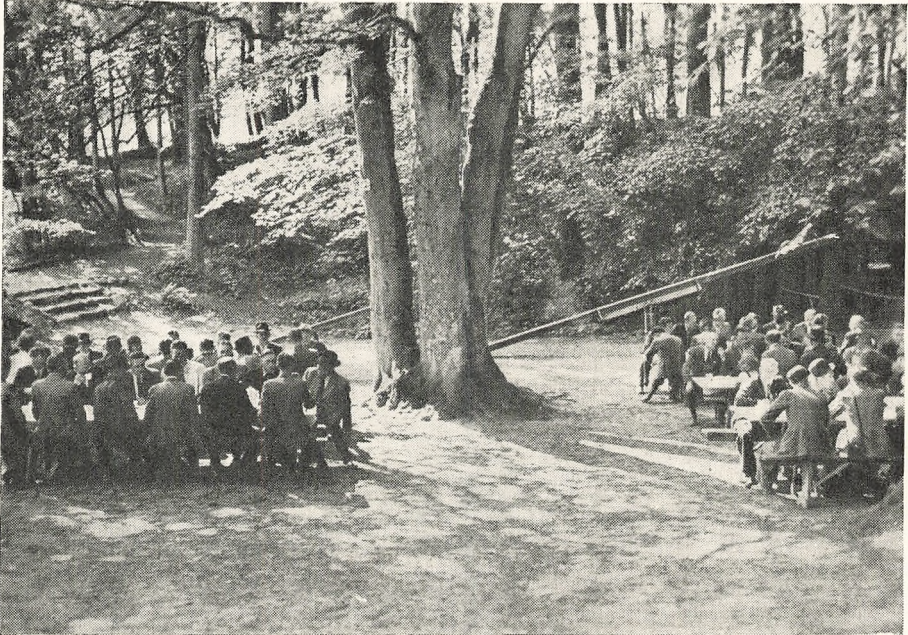
Frv. Kirkeminister Johs. Hansen og hans Gruppe.
Partikursuset 22.—28. August.

Roskilde.

Socialdemokratisk Forbund afholdt Kursus for Kvindeudvalgene sammen med AOF's sociale Kvindekursus fra 1.—7. August. Fra førstnævnte mødte 73 og fra AOF 31 Deltagere. Kvindeudvalgsarbejde blev gennemgaaet af *Margrethe Høst-Nerup*, *Klara Dupont* og *Edith Anthonen*, mens *Nina Andersen* og *Thea Tønder* gennemgik Samfund og Hygiejne og Danmarks Erhvervsliv. Hele Kursuset fik Sangundervisning af *Jette Tikjøb-Hansen*. Der blev holdt interessante Foredrag af *Astrid Skjoldbo*: Kriminaliteten mellem Børn og Unge, *Christine Lund*: Kvinderne og Fagbevægelsen, *Edel Saunte*: Kvindernes Stilling i de nordiske Samarbejde, *Vilhelmine Gottschalck*: Beskæftigelsesforanstaltninger for arbejdsledige Kvinder, *Viola Nørlev*: Gymnastik, Sundhed og Arbejdsglæde, *Inga M. Nilausen*: Sunde Børn (med Film). Udflugt til Det adelige Frøkenkloster, Roskilde Domkirke, Byparken og Kirkeruinen.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund afholdt 14 Dages Kursus fra 8.—22. Aug. med 89 Deltagere. Arbejdsgrupperne var: *Hans Rasmussen* og *Kaj Bundvad*: Krigstidens Arbejdsforhold, Professor *Knud Illum*: Arbejdsrettens Problemer, *Møller Nielsen*: Fagbevægelsen og den kulturelle Udvikling, cand. polit. *Lauge Kallestrup*: Danmarks Erhverv og *Hj. Gammelgaard*: Økonomi og Statistik. Der blev holdt følgende Foredrag: Forretningsfører *Chr. Christiansen*: Arbejderne og Norden, Direktør *A. Houmøller*: Den danske Industris Muligheder, fhv. Statsminister *V. Buhl*: Danmarks økonomiske Stilling, Formand *P. Andersen*: Organisationsforhold inden for Jernindustrien, Folketingsmand *Alsing Andersen*: Danmarks Stilling i Dag, Professor *Winding Pedersen*: Pengerigelighedens Problemer, Højskolelærer *Kaj Bundvad*: De økonomiske Pro-

Kaffebord under Herthadalens Bøge.
Snedkerkursus 23.—29. Maj.

Roskilde.

blemer efter Freden, Hovedkasserer *Otto Wolf*: Vore Rettigheder og Pligter i Arbejdsløshedskassen.

Partiets Tillidsmandskursus fandt Sted i Ugen efter, 22.—28. August, med 99 Deltagere, deraf 9 Kvinder. Arbejdsgrupper: *Frode Kristensen* og *Hj. Gammelgaard*: Pengevæsen og Finanser, *Holger Eriksen*, *Johs. Hansen*, *Viggo Molin-Nielsen*: Danmark før og nu. Disse Problemer blev gennemgaaet i 4 Grupper, hvor man ogsaa diskuterede de kommunale Valg. Der blev holdt følgende Foredrag: fhv. Statsminister *V. Buhl*: Samfundsproblemer ved Krigens Slutning, Fru *Margrethe Høst Nerup*: Kvindeudvalgenes Opgaver i Partiforeningerne, Direktør *V. Johansen*: Den kooperative Bevægelse og Arbejderne, Højskolelærer *Kaj Bundvad*: Arbejderbevægelsens Fremtidsopgaver og Fremtidsmuligheder. Udflugten gik til Gershøj.

Det udvidede Fagforeningskursus afholdtes fra 19. September—2. Oktober med 94 Deltagere, heraf 10 Kvinder — det hidtil største Deltagerantal. 1. Aar gennemgik under Ledelse af *Hj. Gammelgaard*, *Frode Kristensen*, *Kaj Bundvad* og *Møller-Nielsen* Statistik og Bedriftsøkonomi, Erhvervsgeografisk Oversigt, Arbejderbevægelsens Historie. Den sociale Lovgivning. 2. Aar: Pengeøkonomi og Priser, Statskapitalisme, Protektionisme og Udenrigshandel, Faglige Problemer, Den moderne Stat samt med *Einar Nielsen*: Faglige Problemer. 3. Aar: *J. O. Krag*: Nutidens og den nærmeste

Fremtids Opgaver, *Einar Nielsen*: Arbejdsretten II, *Møller-Nielsen*: Fagforeningerne og de kulturelle Opgaver, *Kaj Bundvad*: Faglige Problemer, *Ib Koch-Olsen*: Instruktion i Studiekredsarbejde om Fagforeningsproblemer. Foredragene var: Højskolelærer *Frode Kristensen*: Nordiske Problemer, Fuldmægtig *J. O. Krag*: Priser og Priskontrol, Folketingsmand *Wm. Villumsen*: Socialloven og Fagorganisationerne, Formand *Eiler Jensen*: Fagbevægelsens fremtidige Stilling, Underdirektør *P. Nørgaard*: Kooperationen under Krigstiden og fremefter, Folketingsmand *Jul. Bomholt*: Den danske Radio.

Dansk Arbejdsmandsforbund afholdt 2 Tillidsmandskursus, nemlig fra 10.—16. Oktober og fra 17.—23. Oktober med henholdsvis 101 og 84 Deltagere. Begge Kursus havde følgende Grupperarbejde: *Hj. Gammelgaard*: Pengeøkonomi, Løn og Priser, *Frode Kristensen*: Danmark og Raastofspørgsmaalet, *Kaj Bundvad*: Danmarks Erhverv, *Møller-Nielsen*: Den moderne Stat. Fælles for begge Kursus var ogsaa følgende Foredrag: Formand *Axel Olsen*: Faglige Opgaver med særligt Henblik paa Efterkrigstiden, Forretningsfører *Chr. Larsen*: Tillidsmænd og Medlemmer paa Arbejdspladsen, Kontorchef *Niels Lindberg*: Inflation. Derudover holdt paa det 1. Kursus Ingeniør *T. K. Thomsen* Foredrag om Dansk Virksomhed i Udlandet, Underdirektør *P. Nørgaard*: Kooperationen under Krigstiden og fremefter, mens Højskolelærer *Frode Kristensen* talte om Raastofproblemet og Samfundsøkonomien, Folketingsmand *Fr. Dalgaard*: Problemer omkring Den faste Voldgiftsret paa det 2. Kursus. Begge Kursus besaa Roskilde Domkirke og Rensningsanstalten i Roskilde.

Forstander Gammelgaard ved Klavret.

ROSKILDE HØJSKOLES ELEVFORENING

Aarsmøde og Generalforsamling 31. Juli—1. August 1943

Stemningen var høj og Tilslutningen stor, da vi Lørdag—Søndag den 31. Juli og 1. August afholdt vort aarlige Elevmøde paa Skolen.

For første Gang var Rammerne omkring dette ved at sprænges; paa Grund af det kraftige Rykind, der var af »gamle« Elever og Kursister, og da alle Værelserne var fuldt belagt, maatte et af Klasseværelserne tages i Brug til Logi for Natten.

Som Sædvane er, var sidste Vinterholds Elever stærkest repræsenteret; men Holdet forud var dog, paa Trods af hvad ellers er almindeligt, ogsaa mødt talstærkt frem. Der var jo det beklagelige, vi i Reglen maa konstatere ved hvert Aarsmøde, at Deltagerantallet fra de enkelte Hold skrumper betydeligt ind for hvert Aar, der gaar. Kontakten mistes derved mellem Skolen og dens tidligere Elever, til Skade for begge Parter. Mange undlader endda at holde deres Medlemsskab vedlige, saaledes at »Arbejderhøjskolen«, der er det officielle Bindeled, ogsaa falder bort.

Men hvad der kan gøres for at holde Kontakten bedre vedlige — faar vi drøfte ved en anden Lejlighed.

Efter Aftensmaden om Lørdagen, hvor vi var blevet budt hjertelig Velkommen af Gammelgaard, samledes vi til den ordinære Generalforsamling, der er nærmere omtalt nedenfor. Den trak længere ud end sædvanlig, og da vi endelig var færdige, var det et utaalmodigt ventende Køkkenpersonale, der modtog os med vrede Miner. Kaffen havde længe været klar.

Men hellere lidt Røg i Køkkenet og saa en opfriskende Generalforsamling, hvor der er Liv i Klude, hvor Menerne brydes og Utilfredsheden kommer til Orde, end en »død« Forsamling, der er tavs og tyst, som om den overværede sin egen Begravelse.

Da det efterhaanden var blevet lidt sent paa Aftenen, inden vi var blevet færdige med Kaffebordet, var det kun faa, som benyttede Lejligheden til at opfriske Minderne med Roskilde By.

Jubilarerne var denne Aften Gæster hos Gammelgaards, hvor der raadede en egen Stemning, som kun indfinder sig, naar gamle Kammerater kommer sammen efter Aars Adskillelse.

Ved Stranden samledes en lille Skare, som, medens Skyerne langsomt drev henover Himlen, og Skumringen sænkede sig, nød den herlige, sommermilde Aftenstund.

Søndag Morgen oprandt med straalende Solskin, skyfri Himmel og en munter,

Paa Udflugt til Ledreborg. Sejltur paa Knap Sø.

Roskilde.

løssluppen Stemning paa Gangene, hvor den vilde Jagt gik hen til Vandkummerne for at sikre sig et Vandfad.

Efter at det obligate Morgenmaaltid var indtaget og en passende Pavse fulgt efter, samledes vi i Haven til Foredrag, hvor den nybagte Folketingsmand, *Kaj Bundvad*, talte om »Arbejderbevægelsens faglige og politiske Opgaver efter Krigen«. I et klart og koncist Foredrag trak Bundvad Linjerne op for Fremtidens politiske, faglige og økonomiske Problemer. Han nærrede ingen Tro paa, at Arbejderbevægelsen hurtigt vilde kunne genvinde, hvad der var tabt under Krigen, og var af den Opfattelse, at de Veje, Arbejderbevægelsen maatte betræde, vilde kræve en afgørende Mentalitetsændring hos mange Arbejdere, om vi da igen skulde gaa ind i et positivt Opbygningsarbejde. I den efterfølgende Diskussion havde 8—10 Kammerater Ordet.

Inden Klokkeren ringede til Middag, var der herefter lidt Tid til overs, som i rigt Maal blev udnyttet til en Vandre- eller Badetur.

Om Eftermiddagen skulde der saa, efter det Program, der var offentliggjort i sidste Nummer af Elevskriftet, have været afholdt en Diskussion mellem en

Repræsentant fra D. s. F., Arbejdsgiverforeningen og Forstander Gammelgaard om den »Unge Arbejder og Højskolen«. Radiofonien var dog kommet os i Forkøbet, og et Stykke Tid forinden var der blevet udsendt en Diskussion om samme Emne, og yderligere Diskussion fra vor Side var saaledes kun blevet en Gentagelse.

I Stedet for indledede Frode Kristensen og Victor Gram en Diskussion om »Samling i Norden, men hvordan?«. Beklageligvis var Tiden knap, og Frodes Indlæg var derfor kort og var formet som et Indlæg i den aktuelle Diskussion om Norden, idet han ved historiske Eksempler trak Linjen op i det Samarbejde, der tidligere havde været de nordiske Lande imellem. Victor Gram pegede paa forskellige af de Opgaver, som efter hans Mening ikke mindst Arbejderbevægelsen maatte medvirke til at løse i en nordisk Union, af hvilken Art denne end maatte blive. De to Indlæg supplerede hinanden fortræffeligt, og det var paa uvæsentlige Punkter, at de to Indledere var uenige.

— Trods Emnets Aktualitet var der ingen Kammerater, der ønskede Ordet til Diskussionen, hvilket formodentlig maa sættes i Forbindelse med, at man var blevet »mødetræt«, — og det var jo Sommer udenfor!

Efter Diskussionen gik vi direkte til Gymnastiksalen, hvor et imponerende smukt pyntet Kaffebord ventede os. Et Brud paa Traditionen var det at arrangere dette om Eftermiddagen, men det viste sig at være en god Idé, da ingen endnu var begyndt at tage hjem, saaledes at alle kunde deltage. Thi det er jo en gammel Erfaring, at Aftensammenkomsten, som i de senere Aar har dannet Finalen paa Elevmødet, i Reglen har været præget af for tidlig Opløsning, Afsked midt i det hele, — hvilket i nogen Grad har bevirket, at Afslutningen har faaet et noget rastløst Præg over sig.

Et herligt Syn var det at se ud over denne store Forsamling, alt var besat, dvs. 250 Pladser, og en Summen og Syden fyldte Salen, — men over det hele raadede en forventningsfuld Stemning. Og vi blev heller ikke skuffet. Først rungede Sangen som et brusende Kor igennem Salen. Gammelgaard læste derpaa et Par Hilsener fra nogle tidligere Elever, og vor Broderforening i Esbjerg hilste os ligeledes alt vel.

»Mandtallet« foretoges, og det beklagelige konstateredes, at mange af de senere Aars Elever allerede var meget sløjt repræsenteret. Paany rungede Sangen igennem Salen, hvorefter Skuespiller Samuel Besekow læste op for os af Steinbecks »Mus og Mænd«.

For de fleste blev denne Oplæsning en Oplevelse, de sent vil glemme. Man kunde paa Stemningen i Salen mærke, hvordan Tilhørerne var med og fulgte Oplæsningen med stigende Interesse. Besekow høstede da ogsaa et bragende Bifald, da han efter 5 Kvarters Forløb var færdig.

Efter en kort Pause samledes vi til Aftensmaden og for at tage Afsked med hinanden. Formanden rettede en Tak til Gammelgaard og Frue, for den aldrig svigtende Gæstfrihed, ligeledes til Personalet, der havde været meget haardt spændt for.

Og ved tre Hurraraab som Tak for god Behandling sluttede Elevmødet. — Vi blev et Minde rigere.

Erik Christensen.

Lørdag Aften havde Elevforeningen Generalforsamling, hvor Protokollen oplæstes og godkendtes, hvorefter Formanden aflagde Beretning om Foreningens Arbejde i det forløbne Aar. Kassereren forelagde Regnskabet, der balancerede med Kr. 2297,94, og meddelte, at Byggefondens Kapital nu var passeret de 3000 Kr., eller nøjagtig: Kr. 3252,78. Medlemstallet var 563,, men dertil kom 80 Medlemmer, som endnu ikke havde indløst Kontingentopkrævningen.

Fra Bestyrelsen var fremsat Forslag om Statutter for »*Otto Jensen's Mindefond*«. Forslaget om Statutterne, der findes trykt i dette Hefte, blev eenstemmig tiltraadt af Generalforsamlingen, hvorimod et Forslag om Elevhjemsfonden foraarsagede mere Diskussion. Fra et Medlem var fremsat følgende Forslag:

»Byggefonden ophæves. Dens Midler overføres til Otto Jensens Mindefond. Af Aarskontingentet til Elevforeningen overføres fremtidig 1 Kr. pr. Medlem til Mindefonden. Generalforsamlingen udpeger 1 Medlem, der tillige med Skolens Forstander og en Repræsentant for A. O. F. udarbejder Vedtægter for Fonden. Vedtægterne forelægges Elevforeningens Bestyrelse til Godkendelse.«
Heroverfor stillede Elevforeningens Bestyrelse et Modforslag:

»I Tilslutning til Vedtagelsen om Oprettelse af Otto Jensen's Mindefond beslutter Generalforsamlingen, at Kontingentet til Elevhjemsfonden for et Tidsrum af 2 Aar suspenderes, og Kontingentet indbetales til Mindefonden, som disponerer over Midlerne til Legatportioner i Henhold til Statutternes Punkt III.«

Bestyrelsen begrundede Forslaget med, at dette vil give størst økonomisk Udbytte for Otto Jensens Mindefond, tilligemed at man undgik at ophæve Elevhjemsfondet, hvilket sikkert ogsaa vil være mange af Eleverne imod. Det viste sig, at Flertallet stemte for Bestyrelsens Forslag.

Endvidere var der fra samme Medlem indleveret Forslag vedrørende »*Arbejderhøjskolen*«, der lød saaledes:

»Generalforsamlingen henstiller til Bestyrelsen at indlede Forhandlinger med Esbjerg Arbejderhøjskoles Elevforening med det Formaal at faa afviklet Tidsskriftet »*Arbejderhøjskolen*«s Redaktionskomité, som Generalforsamlingen ønsker erstattet med en ansvarshavende Redaktør, der efter Indstilling af Elevforeningernes Generalforsamling udpeges for 2 Aar ad Gangen af de to Skolers Forstandere i Forening med A. O. F.s Forretningsfører.«

Hertil stillede Elevforeningens Bestyrelse følgende Ændringsforslag:

»Generalforsamlingen henstiller til Bestyrelsen at indlede Forhandling med

Arbejdernes Oplysnings Forbund og Esbjerg Arbejderhøjskoles Elevforening angaaende en Rekonstruktion af »Arbejderhøjskolen«'s Redaktionskomité.«

Bestyrelsen begrundede sit Forslag med, at vel ønskede ogsaa Bestyrelsen gerne Forandringer med Hensyn til Redaktionen af A-H, men paa Grund af det Tilskud, der ydes fra A. O. F.s Side, er vi ikke eneraadende med Hensyn til Tidsskriftets Drift. Bestyrelsen, der nøjere kendte de praktiske Vanskeligheder, der var forbundet med det af Medlemmet indsendte Forslag, kunde ikke anbefale Vedtagelse af Forslaget.

Ved Afstemningen blev Bestyrelsens Forslag alligevel forkastet til Fordel for det andet.

Der foretoges derefter Valg af Bestyrelse og Revision, og alle Valgene var Genvalg, hvorefter Bestyrelsens Sammensætning er:

Formand: *Erik Christensen*, C. F. Barfoedsvej 11, F.

Kasserer: Højskolelærer *Møller Nielsen*, Roskilde Højskole.

Sekretær: *Sv. Anker Larsen*, Bogholder Allé 77, Vanløse.

Repræsentant: *Børge Christensen*, Tyttébærvej 1, F.

— *John Nielsen*, Ryparken 200, Ø.

Til næste Elevmøde er det ikke for tidligt at samle Adresser sammen paa Jubilæumsholdet, som bliver 33—34, — saa hvis du kender nogen fra denne Aargang, der ikke er Medlem af Elevforeningen, vil vi være taknemmelig for at modtage Navne og Adresser paa disse.

*

Fra Harry Larsen, Korsør, Elev 37—38, har en Del af vore Medlemmer modtaget en Række Henvendelser om Udgivelsen af et duplikeret Blad for tidligere Elever fra Esbjerg og Roskilde. Bladet er indtil nu kommet i et Eksempplar.

Paa givne Foranledning kan vi oplyse, at Harry Larsen er alene om at udgive Bladet, økonomisk og redaktionelt.

Bestyrelsen mener ikke at kunne støtte Bladet økonomisk, da vi jo i Forvejen er Medgiver af et Skrift. Interesserede Kammerater, der kunde ønske at abonnere paa Bladet, der skal være en Mellemting mellem »Arbejderhøjskolen« og »Smeltdiglen«, »Argus« og andre Blade, som er kendt fra Skoletiden, kan henvende sig til Harry Larsen, Sylowsvej 61, Korsør.

OTTO JENSENS MINDEFOND

Som tidligere meddelt i »Arbejderhøjskolen« oprettede Roskilde Højskoles Elevforening i 1941 et Fond til Minde om Otto Jensen, den tidligere Lærer ved Roskilde Højskole.

Med den nye Højskolelovs Ikrafttræden, der kræver af en Højskoleelev, at han selv er i Stand til at betale en Del af sit Ophold, udarbejdede Bestyrelsen for Elev-

foreningen Statutter for Fonden, saaledes at kommende Elever paa Roskilde Højskole kan søge Otto Jensens Mindefond om et Tilskud.

Disse Statutter, der blev vedtaget paa Elevforeningens Generalforsamling den 31. Juli 1943, aftrykkes her i deres fulde Ordlyd:

»I taknemmelig Erindring om afdøde Folketingsmand Otto Jensens store og frugtbringende Indsats som Lærer ved Roskilde Højskole, opretter Roskilde Højskoles Elevforening et *Otto Jensen's Mindefond*.

1. Fondets Formaal er at yde Understøttelse til unge Arbejderes Deltagelse i Vinterkursus paa Roskilde Højskole.
2. Fondets Midler tilvejebringes ved Tilskud fra Roskilde Højskoles Elevforening samt ved frivillige Gaver.
3. Renterne af den til enhver Tid tilstedeværende Kapital uddeles 1 Gang aarlig i passende Legatportioner, efter Bestyrelsens Skøn, til kvalificerede Arbejdere.
4. Bestyrelsen af *Otto Jensen's Mindefond* bestaar af Roskilde Højskoles Forstander samt 2 Repræsentanter fra Roskilde Højskoles Elevforening.

Sv. Anker Larsen, Sekretær

Mindetavle for Roskilde Højskoles Grundlægger, Thomas Bredsdorff, opsat Juli 1943.

22 GAMLE DRENGE

10 AARS JUBILARERNE SAMLES

I »Rød Ungdom«s Oktober-Nummer, der var specielt viet »Ungdommen og Højskolespørgsmaalet«, skrev vor Kasserer, Højskolelærer *Møller Nielsen*, en Artikel med ovenstaaende Overskrift, af hvilken vi tillader os at citere følgende Afsnit:

Det er Skik, at de, der har 10 Aars Jubilæum som Elever, kaldes særlig sammen. Toogtyve gamle Drenge, der for 10 Aar siden var unge Føl i Højskolens Baas, sidder nu manddjærve hos Forstanderen i hans Stue. De levende Lys er tændt, og Forstanderen har talt, og der raader den trygge Stemning, der altid indfinder sig, naar den Gamle spinder sine filosofiske Ender og lader sin Livsvisdom tindre.

Og saa begynder de gamle Drenge at fortælle om deres Liv og Leben siden da. Jævnt og stilfærdigt beretter de, og det er ikke store, flotte Levnedsbeløb i stejl Stigning fra Støvet til Stjernerne.

Een var mere heldig end andre; smaa Lykketræf har Livet stedse haft til ham. Det er, som om Lykken stedse har holdt en lukket Haand hen til ham og sagt: »Hvad tror du, jeg har til dig?« — saadan som man gør det til en kær Unge — og saa har der hver Gang været netop det, han gik og ønskede sig: Verdens sødeste Pige — Verdens bedste Stilling — tre Gange et Vidunder af en Arving! Og da han i sin Tid kom paa Højskole, var ogsaa det en af Lykkens mange, smaa, forgyldte Gevinster: nyt Land, nye Tanker fik han der — ja, han fik hele sit aandelige Hus kalket op i friske Farver.

En anden har døjet mere, har flakket fra Arbejdssted til Arbejdssted, snart i dette Land og snart i andre. Han har banket paa mange Døre for at finde sig et aandeligt Hjem — har kæmpet for forskellige Ideer og har sluttelig hejst sin egen Fane i Haab om, at andre vil finde ham. Snart var han slaaet ud, snart spærret inde, men gennem det hele søgte han tilbage til Højskolen for at blive fri igen, rede Filteret ud, blive opladet.

Atter en anden var en grøn og lukket Knop, da han kom paa Skolen for ti Aar siden, men i den Vinter sprang han ud. Han var ellers indelukket og angst og led under det, som saa mange af de bedste unge — men her fik han pludselig Frihed og Selvtillid.

Saa var der en anden ensom Fyr, der fandt sig en Ven netop her i denne Vinter for ti Aar siden. Det blev et af disse stærke og rige Venskaber Mænd imellem, hvor Livet faar dobbelt Styrke, fordi de er to om at leve det. Glæden bliver dobbelt saa

stor ved at deles mellem dem, og Sorgen sortere — men allerrigest var den dybe, tavse Trofasthed, hvorom der ikke kan tales, men som er til Stede trygt og fortroligt, hvad der saa end sker af Katastrofer. Men en Dag døde Vennen, og alting brast for ham, der blev tilbage. Lang Tid tog det at læge Saaret — tilbage er kun Mindet om det ædleste Menneske, der har levet. Og ogsaa dette er knyttet til Højskolen.

Mest mærkeligt var det maaske at høre om ham, der hver Dag, Aar ud og Aar ind, havde staaet paa samme Værksted i de ti Aar, siden han forlod Skolen. Regelmæssigt arbejdede han, regelmæssigt giftede han sig, da den Tid kom, og regelmæssigt og roligt tog han mod Sønner og Døtre, naar de kom. Naturligt, roligt og trygt foldede Dagene sig ud for ham i ordentlig Rækkefølge. Et jævnt og muntert, virksomt Liv har han levet, og Jævnheden vilde han vel altid have haft, men Lunet og den frodige, selvfølgelige Maade, hvormed han modtog hver ny Dags Gaver — fik han ikke den paa Højskolen for 10 Aar siden?

Ja, er det ikke dybest set det, man faar paa Højskolen: Evnen til at leve et almindeligt Liv rigt og bevæget, saa det faar en Glans og en gylden Tone som et Eventyr? Skolen kan have saa meget at give: Kundskaber, Dygtighed, Uddannelse i dette eller hint, men til syvende og sidst fik kun de noget virkeligt ud af Vinterskolen, der tog mod det, som den allerhelst vilde give dem, det, der staar som et usynligt Motto over samtlige Katedre og Talerstole i Skolen:

Her læres det at elske selve Livet!

Og det var det, der var de 22 gamle Drenges Livshemmelighed. Det var det, der greb os saa stærkt.

ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLE
SOMMEREN 1943
AF FORSTANDER POUL HANSEN

Endnu da Vognen holdt paa Bøstrup Station den 3. Maj for at modtage Sommerpigerne, vidste vi ikke rigtig, hvor mange vi kunde vente. Vore Forventninger var ikke store, for der havde kun været 23 Forespørgsler, og deraf havde kun 10 indmeldt sig, hvoraf et Par Stykker igen var faldet fra. Da der saa kun kom 5, var vi unægtelig kede af det. Ikke saa meget for vores egen Skyld, for vi har efterhaanden forstaaet Situationen og til en vis Grad vænnet os til den. Men for de unge Piger maatte det nødvendigvis i det mindste i første Omgang være en stor Skuffelse. Respekten for de store Tal sidder jo i os alle, og med Højskole forstaaer de fleste et myldrende Liv af Ungdom. Selv med den bedste Vilje fra alle Sider kunde en saadan Forestilling ikke opretholdes. Hvordan skulde det gaa med saa vigtig en Ting som Sangen etc. etc.

De tog det pænt og med elskværdig Fatning, hvilket i høj Grad hjalp os andre, som skyndte os at give dem andre Ting at tænke paa. Ansigterne lyste snart op igen, og det kom ikke til at mangle paa godt Humør i de følgende tre Maaneder. Fem unge Piger har som Regel meget af den Vare selv, og da Undervisningen i Køkkenet, ved Vævene og i de øvrige Timer kom i Gang næste Dag, fyldtes Tiden ud, og jeg er ikke sikker paa, at Udbyttet alt i alt blev ringere, fordi vi var faa. Hvad der mistes i Retning af det store Sus, vindes igen igennem større Fortrolighed og en Omhu for den enkelte, som ellers ikke altid lader sig gennemføre.

Selvfølgelig kunde vi andre ikke lade være med paany at granske efter Aarsagerne. Nogle af dem kender vi næsten ud og ind: Den store Beskæftigelse og de, i det mindste tilsyneladende, gode Lønninger, der foreløbig limer de fleste til Pladserne, Vanskeligheden ved at overskue baade Fremtid og egen Økonomi og faa søgt Understøttelse i Tide, den ringe Spareevne hos Byungdommen o. s. v., som utvivlsomt hver for sig repræsenterer Hindringer af nogen Betydning. Endvidere Kraglunds Beliggenhed, som ganske vist er skøn og netop paa Grund af sin Afsideshed god, set fra et Skolesynspunkt, men som alligevel ængster de fleste Byboere, naar det gælder et længere Ophold. Hører man de unge Pigers Mening, siger de med ægte Byindstilling: Manglende Reklame. Der er jo næsten ingen, der aner, hvad Højskolen er, og naar man undtagelsesvis aner det, tror man alligevel ikke, at det er noget for en selv. Man siger: Næ, hvor kunde det være dejligt, men det faar jeg aldrig Raad til.

Havde ikke alle disse gode Grunde været til Stede i saa rigeligt Maal, maatte Søgelyset udelukkende have været rettet indad mod Skolens Liv og Ledelse, mod

Poul Hansens Studiekreds om Rochdale-Planen.
Fagforeningskursus 8.—14. August.

Kraglund.

Lærernes Personer og mod de Værdier, vi staar for og søger at lære fra os, — og trods saadanne Grunde, der peger udad, slipper vel ingen Højskolemand uden om ogsaa at se indad, naar Elevantallet gaar ned. Vilde ikke Budskabet om en virkelig løftende og inspirerende Undervisning gaa fra Mand til Mand og fra Pige til Pige, saa de overvandt alle Vanskeligheder ogsaa uden Reklame og strømmede til Skolen? Ja, hvem ved? Netop naar det gælder de Værdier, vi hidtil har lagt næsten hele vort Arbejde og Higen i, lever vi i Øjeblikket i et Tomrum. Vi maa trøste os med, at heller ikke dette vil vare ved, — og med, at det ikke er ret mange Aar siden, at vi havde fuldt indtegnet til Vinterskolen allerede i September, og at vi for endnu kortere Tid siden paa Bramminge Hovedgaard maatte væрге for os for ikke at faa flere Elever, end der var Plads til.

Man skulde jo tro, at en Lærerstab intet kunde faa at bestille, naar der bare er 5 Elever paa Skolen. Lidt er der naturligvis om det. Der bliver færre Stile at rette, færre Spørgsmaal at besvare og færre Breve at dele ud ved Middagsbordet.

Men ellers følte vi alle, at det lille Elevtal øgede Kravene til os paa en Række Punkter. Det er en Selvfølge, at Timeplanen maa have fuldt Timetal, saa intet mangler i den Retning; men hver enkelt Time kræver ogsaa en ekstra Indsats af Læreren for at lykkes. Og hvor bliver ikke den Kunst at underholde vanskelig, naar der er saa faa til at bære en Stemning frem? Jo, de fem Sommerpiger gav os egentlig nok at bestille: Husholdningslærerinde Ida Lindahl i Køkkenundervisningen, min Kone ved Vævene og Haandarbejdet, og Erik Hauerslev og jeg selv ved Undervisningen i Dansk, fremmede Sprog, Regning, Studiekredse o. s. v.

Den gode Sommer tillod os heldigvis en Række Cykleudflugter, som vi alle havde Fornøjelse og Udbytte af. Den første var en Pinsetur til Sabro med Afgang fra Skolen i den meget tidlige Morgenstund og Frokost paa Kroen. Det var koldt, indtil Solen havde faaet danset af over den østlige Synskreds, og vi var godt paa Hjemvejen. Saa kom Varmen endelig. I en Grusgrav ved Vejen fik Pigerne Drengenykker og begyndte at kaste til Maals efter en flad Sten, stillet op paa en Trærød. I Begyndelsen kunde de næppe have ramt en Ladeport, men efter en halv Times kyndig Vejledning blev deres Kast mindre farlige for os Vejledere, og Stenen blev ramt flere Gange. Senere havde vi paa en herlig Sommerdag en helt uforglemmelig Tur til Aarhus, — selv om de elendige Cykeldæk voldte os Kvaler ogsaa paa den Tur. Vi kørte igennem de udstrakte Skove til Hinnerup og fortsatte derfra videre til Riis Skov, hvor vi badede og spiste vore Klemmer. Derpaa cyklede vi gennem hele Havneomraadet ud til Mindeparken ved Marselisborg og derfra op igennem Byen og ud til Den gamle By. Andre Ture gik mere planløst ud i Omegnens Skove, som man aldrig faar set nok af, og vi naaede ogsaa at komme til Randers. Mod Slutningen kom den store Tur paa flere Dage til Knuds Hule, Ry og Silkeborg.

Sommerskolen sluttede som sædvanlig med Elevmødet, hvor Skolen igen fyldtes af gamle Elever fra mange forskellige Hold. Fire fejrede saaledes 10 Aars Jubilæum. Forøvrigt havde vi Sommeren igennem Besøg af andre, som ikke kunde faa deres Ferie lagt paa selve Elevmødedagen. Det var festligt igen at have fuldt Hus, og Lørdag Aften blev — ikke mindst paa Grund af Eduard Milches Oplæsning — en af dem, man husker. Dansen til sidst gjorde naturligvis ogsaa sit, navnlig for de yngste. Da Generalforsamlingen næste Formiddag — og derpaa Middagen — var overstaet, talte Sekretær Kjeld Pihl udmærket og levende om sine Raastoffer. Efter alt dette indendørs drog vi til Skovs og naturligvis til Pøt Mølle. En længere Tur strandede, fordi det viste sig komplet umuligt at skaffe Biler — idet mindste til en blot nogenlunde overkommelig Pris. Søndag Aften improviserede vi som sædvanlig. En af Aftenerne sluttede meget sent med den uforgængelige Komsammen og Snakken paa Værelserne om gamle Dage, og ogsaa med nogle Optræk til Halløj af den

Hauerslevs Studiekreds i Fagforeningskundskab 8.—14. August.

Kraglund.

Slags, som kan faa Hjertet til at hoppe i Livet paa en gammel Elev, naar han igen mærker Højskoleluften i Næseborene. Der blev naturligvis ogsaa holdt mange Taler, som vist alle sluttede med en Hyldest til Kraglund og med varme Ønsker om snart at se os tilbage i Esbjerg igen.

Ved Sommerskolens Slutning afbrød Erik Hauerslev midlertidigt sit Arbejde ved Skolen for at gennemføre to Aars Studier i København.

I Modsætning til Sommermaanederne fyldtes Skolen til Randen af sin Ydeevne af Kursusdeltagere i hele August Maaned. Vi har i denne Tid meget at sige A.O.F. Tak for. Der blev afholdt et Husmoderkursus, et Studielederkursus og to Fagforeningskursus i Løbet af Maaneden. Det kooperative Kursus, som Det kooperative Fællesforbund satte alt ind paa at faa gennemført, og uden hvis udmærkede Bistand vi aldrig havde klaret Skærene, maatte udsættes paa Grund af Begivenhederne omkring den 29. August. Det skulde have været afholdt i første Halvdel af September, men kom nu først i Oktober.

Husmoderkursus 1.—7. August, 45 Deltagere.

Elise Nørgaard, som ogsaa ledede Husholdningen under hele Kursustiden og derved gav os en overordentlig værdifuld Haandsrækning, afholdt Husholdningsdemonstrationer over følgende Emner: Bading, Henkogning, Rationernes Udnyttelse og Regnskab og Budgetlægning med særlig Henblik paa de nuværende Forhold. Reserverlæge Hans Laugtrop talte om Kvindesygdomme, Havebrugskandidat Ove Skov om den lille Have under Krigen, Lærer Erik Hauerslev om Fagbevægelse og Kooperation og Forstander Poul Hansen om Ungdommens Forhold til Hjemmet, Boligen som den er og burde være, Reklame og Afbetaling og om Nordisk Samarbejde. — Ogsaa i Aar besøgte vi Frijsendal under Forpagterens inciterende Ledelse, ligesom vi var paa Skovvandring med Skovfoged Møller med afsluttende Kaffe paa Pøt Mølle.

Fagforeningskursus 8.—14. August, 46 Deltagere.

Deltagerne var delt i tre Grupper med Emnerne: Raastofproblemer under Sekretær Kjeld Pihls, Fagforeningskundskab under Erik Hauerslevs og Kooperation under Poul Hansens Ledelse. Direktør V. Johansen talte om Vareforsyning i kooperativ Belysning, Redaktør Holger Eriksen om Danmarks Økonomi, Borgmester Stecher Christensen om Kommunal Økonomi og Socialinspektør Johs. Nielsen om den sociale Lovgivning.

Studielederkursus 15.—21. August, 43 Deltagere.

Gruppearbejdet blev ledet af Oluf Bertolt med Danmarks Erhvervsliv og af Poul Hansen med Rochdaleplanen i Nutiden som Emner, og Øvelserne var lagt saaledes til Rette, at Deltagerne baade efter Tur holdt Indledningerne og ledede Drøftelserne, medens de to Studieledere kun greb ind i den afsluttende kritiske Gennemgang af det præsterede Arbejde. Sekretær cand. mag. Kjeld Pihl talte om Oplysningsarbejdet i en større Købstad, Professor, Dr. phil. A. Blinkenberg om Folkestyret som Studieemne, Overbibliotekar Carl Thomsen om Spørgsmaalet: Har vi overvurderet Bøgerne, og Oluf Bertolt om Radioen og Studiekredsarbejdet.

Fagforeningskursus 22.—28. August, 44 Deltagere.

Sekretær Kjeld Pihl ledede Gruppearbejdet i Fagforeningskundskab og Poul Hansen Arbejdet i den anden Gruppe omkring Emnet: Danmarks Erhvervsliv. Folketingsmand Th. Hauberg talte om Samfundsforanstaltninger til Ungdommens Dygtiggørelse, Civildommer, fhv. Justitsminister S. Unmack Larsen om Boligsanering, Kjeld Pihl om Raastofspørgsmaal og Forstander Poul Hansen om Nordisk Samarbejde.

Studielederkursuset 15.—21. August.

Kraglund.

Paa første Række bl. a.: Poul Hansen, Professor Andr. Blinkenberg, Bertolt, Sally Hansen med Ole.

Det kooperative Kursus 3.—16. Oktober, 25 Deltagere.

Der havde meldt sig godt 30 Deltagere til Kursuset i September; Udsættelsen tvang enkelte til at melde Pas. Der var almindelig Tilfredshed med, at det trods alt lykkedes at gennemføre Kursuset, og ret stor Enighed om at ønske det udvidet til et 1. og 2. Aars Kursus paa hver 14 Dage. Om vi vover det, før vi en Dag vender tilbage til Esbjerg, er en anden Sag. En Deling paa to Aar vil muliggøre, at vi 1. Aar kan samle Undervisningen omkring almindelig kooperativ og økonomisk Historie, Regnskabslære, elementær Samfundsøkonomi og en Række orienterende Foredrag om kooperative og faglige Spørgsmaal, medens 2. Aar kan lægges an paa en større Grad af selvstændige Arbejder omkring Emner som kooperativ Teori, Nationaløkonomi, Bedrifts- og Administrationslære etc. Kursusets Lærere var i Aar Sekretær Thor Pedersen, Højskolelærer Harry Simonsen, Forretningsførerne Henry Pedersen, Esbjerg, og Poul Pedersen, Aarhus, samt Forstander Poul Hansen, og en Række Foredrag blev holdt af Sekretær Oluf Bertolt, H. B.s Formand Kaj Nielsen, Direktør V. Johansen, Thor Pedersen, Poul Hansen og Gaardejer Marius Byriel, der indledede en Drøftelse om Landbrugets Stilling.

ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLES ELEVFORENING

Elevmødet 1943

Det blev paa Kraglund, vi atter i Aar maatte samles til Elevmøde, der afholdtes i Dagene 24. og 25. Juli. Begunstiget af Sol og Sommer holdt ca. 40 Kammerater af forskellige Aargange deres Indtog paa Skolen. Det herlige Sommervejr, tilligemed Følelsen af, at vi var velkommen, satte os alle fra Begyndelsen i den rette Stemning.

Ved Festen Lørdag Aften holdt Forstander Poul Hansen en tankevækkende Festtale. Skuespiller Eduard Mielche læste Lyrik af Aage Berntsen og Prosa af Kaj Munk, og han gjorde det mesterligt, paa en Maade, der betog os alle. — Paul Hansen og Erik Hauerslev lagde hele Skuespillertalenter for Dagen ved at læse en Akt af Skuespillet »Judas«. Efter det fælles Kaffebord blev der danset et Par Timer. I Pausen dansede en af Sommerpigerne Ballet for os og gjorde det godt.

Generalforsamlingen

afholdtes Søndag Formiddag Kl. 9 og blev — Traditionen tro — indledet med Jeppe Aakjærs Sang til Esbjerg: »Her gik Træk af vilde Svaner«. Formanden bød velkommen og oplæste Telegrammer og Hilsener, der var indtruffet til Elevmødet, bl. a. fra Roskilde Højskoles Elevforening. Paul Hansen valgtes til Dirigent, og Sekretæren, Viggo Sørensen, oplæste Forhandlingsprotokollen.

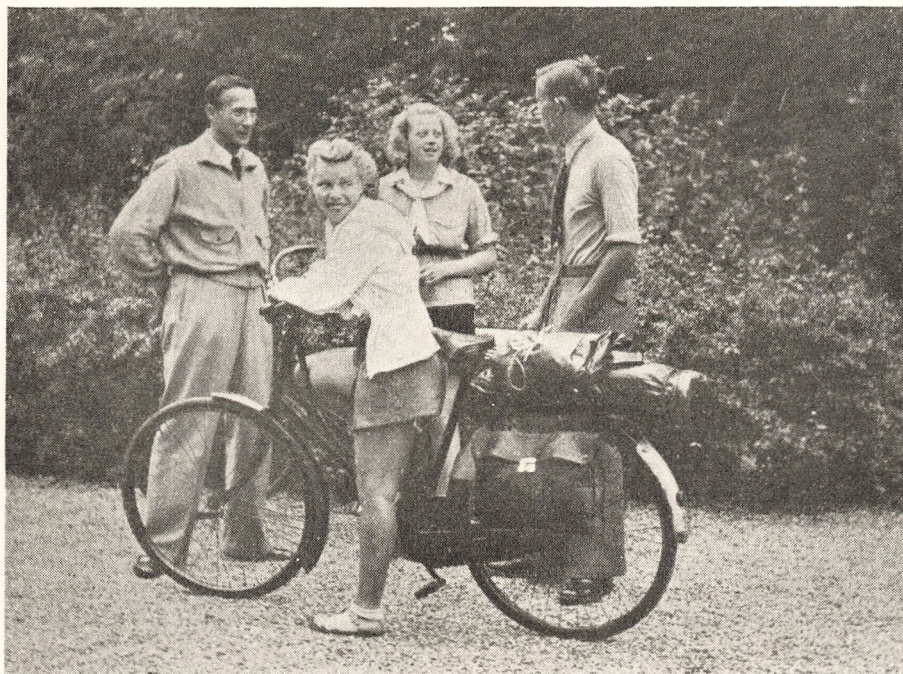
Formanden, Hans Holm, aflagde derefter Aarsberetningen og indledte med at meddele, at dette var det 30. Elevmøde og egentlig burde have været holdt under særlig festlige Former, men det vil vi vente med, til vi atter kan samles paa vor gamle Skole i Esbjerg. Det er nu fire Aar siden, vi sidst mødtes til Elevmøde i Esbjerg, og vi lever alle i Haabet om, at vi snart maa kunne mødes der igen.

Medlemstallet er ca. 465, en Tilbagegang paa 35 i Aarets Løb, hvilket er en Følge af de betydelig mindre Elevhold paa Skolen under de nuværende Forhold. Sidste Sommer gav 50 nye Medlemmer, og af Vinterskolens 37 Elever har de 27 indmeldt sig i Foreningen, og naar dertil kommer, at enkelte Kammerater fra tidligere Aargange har indmeldt sig i Aarets Løb, andrager Tilgangen i Aarets Løb ca. 80 nye Medlemmer. Dog kan denne Tilgang ikke opveje Afgangen, der stadigvæk er stor, ikke paa Grund af direkte Udmeldelser, men fordi mange ikke faar Elevskriftet indløst indenfor Henliggefristen, og endelig mister vi mange Medlemmer, fordi de undlader at melde Flytning.

Økonomien staaer det bedre til med end i Fjor, hvilket skyldes det Ekstrakontingent, der ad Frivillighedens Vej er indgaaet, og som udgør 450,20 Kr. Denne Offervilje har hjulpet os ud af Uføret, og samtidig er den et fulgdyldigt Udtryk for Kammeraternes Interesse for Elevforeningen. Det har glædet os at se, og jeg vil ved denne Lejlighed bringe alle, der har støttet os med et stort eller lille Bidrag, vor bedste Tak. Kasse- og Bankbeholdningen, der i Fjor kun var 52 Kr., er i Aar paa 119,95 Kr. I Understøttelse til Sommerpigerne 1942 er udbetalt 500 Kr.

Den lokale Afdeling af Elevforeningen i Esbjerg har afholdt to Sammenkomster. En den 12. December med Julius Bomholt, der talte om: »Statsradiofonien«, og en

Langvejs fra til Elevmøde.

Kraglund.

den 9. April med Sally og Paul Hansen, der talte om: »Norden og nordiske Problemer«. Disse Sammenkomster har været besøgt af henholdsvis 30 og 20 Deltagere.

Korrespondancen har omhandlet mange Spørgsmaal; særlig har der været livlig Brevveksling med Roskilde Elevforeningen. Emblemspørgsmaalet er ogsaa rejst af flere Medlemmer, men der foreligger ikke noget egentligt Forslag herom. Elevskriftet »Arbejderhøjskolen« er udsendt i normalt Omfang. Der har intet Redaktionsmøde været i det sidste Aar og med A. O. F. er der ført en større Diskussion angaaende Elevforeningens Stof og Personalierubrikken.

Diskussionen, der fulgte, var ret livlig og drejede sig om Emblemspørgsmaalet og Elevskriftet. Det overlodes til Bestyrelsen at undersøge, hvorvidt Emblem kan fremskaffes. Med Hensyn til Elevskriftet blev det fra flere Sider fremhævet, at man ønskede Personalierubrikken bibeholdt og det mest mulige Stof fra Elevforeningen.

Efter at Protokol og Beretning var blevet enstemmigt godkendt, forelagde Kassereren, M. P. Jensen, Regnskabet, der balancerede med 2153 Kr. og udviste en Kassebeholdning paa 119,95 Kr. Regnskabet blev enstemmigt godkendt.

Under Punkt: Indkomne Forslag, forelaa to Forslag til Behandling. 1. fra Roskilde Højskoles Elevforening om Oprettelse af en Nordisk Korrespondance mellem forhenværende og fremtidige Elever fra Arbejderhøjskolerne i de nordiske Lande.

Frikvarter i Solhjørnet.

Kraglund.

Forslaget anbefaledes af Bestyrelsen og vedtoges. 2. Bestyrelsen foreslog, at Generalforsamlingen udnævnte de to trofaste Medlemmer, M. Koefod Larsen, Svanneke, og Gunder Hansen, Esbjerg, til Æresmedlemmer af Foreningen. Dette blev enstemmigt godkendt.

Næste Punkt var Valg af Bestyrelse. Formanden, Hans Holm, Kassereren, M. P. Jensen, og Sekretæren, Viggo Sørensen, genvalgtes ved Akklamation. Suppleanter blev Carl Hansen og Inger Anfeldt. Revisorerne, Inga Ditlevsen og Skrædder Sønder, blev ligeledes genvalgt.

Cand. mag. Kjeld Pihl, Aarhus, holdt derefter et interessant Foredrag om Raastoffernes Fordeling, som blev fortrinligt belyst med grafiske Tavler.

Søndag Eftermiddag var der Udflugt, der bestod i en Fodtur gennem de store Frijsenborgskove under Poul Hansens Ledelse. Baade de store Bakker og Kæmpeyreterne imponerede os allesammen. Eftermiddagskaffen blev indtaget paa den historiske Pøt Møllekro. Her underholdt vi baade os selv og de øvrige Gæster med Fællessang, ligesom Herman Hansen sang nogle Solonumre. Ad nye Skovveje og Pukkeldammen tilbage til Skolen.

Det i alle Maader vellykkede Elevmøde sluttede med en kammeratlig Sammenkomst paa Skolen Søndag Aften. Georg Leth, Rinne og Robert Huhle samt Herman Hansen og M. P. Jensen leverede Underholdningen, og Forstander Poul Hansen og Hans Holm talte.

Sommerpiger i Frugthaven.

Kraglund.

Vi skiltes alle enige om at have tilbragt nogle gode Timer sammen, og at vi vilde mødes til næste Aars Elevmøde og tage flere Kammerater med. Saafremt Forholdene ikke i nær Fremtid ændrer sig, afholdes Elevmødet 1944 paa »Kraglund« pr. Hammel den sidste Lørdag og Søndag i Juli.

Hans Holm.

Bestyrelsens Adresser er:

Kasserer: Skolebetjent M. P. Jensen, Kommuneskolen, Østergade, Esbjerg.

Sekretær: Viggo Sørensen, Haraldsgade 56, Esbjerg.

Formand: Hans Holm, Nørvang 16, Esbjerg.

TIL GAMLE ESBJERG ELEVER FRA AARGANG 32—33

Ved 10 Aars Jubilæet i Aar samledes til Elevmøde her paa Kraglund 5 af de gamle Elever fra Aargang 32—33: Alfred Therkelsen (tidl. Padborg), Aarhus. Knud E. Petersen, Holbæk. Charles Hansen, Holbæk. Børge Christensen, Aabyhøj. Svend Aage Sørensen, Ribe.

I Løbet af den korte Tid, vi tilbragte heroppe, lykkedes det dog for os at opfriske mange af de dejlige Minder fra »den røde Borg« i Esbjerg. Vi gik hele Styrken

igennem og talte om jer alle; en Del havde vi jo truffet her og der, og det var morsomt at høre lidt om de forskellige. Dog vilde det jo være dobbelt saa morsomt, om vi maaske til næste Elevmøde kunde mødes endnu flere af de gamle Gutter.

Elevmødet i Aar blev for os fem en virkelig Oplevelse. Baade Gensynet med Poul Hansen og Formændene for Elevforeningen, Hans Holm (Pedellen fra 33), samt de gamle Højskolemanerer, som stadig holdes højt i Ære, var med til at ryste os godt sammen, og for os, der har deltaget, blev det en Tur, som sent vil glemmes. Vi lovede hinanden, at vi saa vidt muligt vilde mødes igen næste Aar, og haaber, at flere af vore gamle Kammerater vil følge vort Eksempel og møde op til et Par uforglemmelige Dage.

Kraglund, 25. Juli 1943.

S. S.

HILSEN FRA EN 25 AARS JUBILAR 1918—1943

Man var heldig at være ung under sidste Verdenskrig. Arbejdsforholdene med de store Arbejdsløshedstal om Vinteren førte med sig, at vore Folk paa Rigsdagen fik gennemført en Forsikring for Arbejdsløshedsperioderne for os unge, saa vi kunde faa overflyttet vor Understøttelse til Højskolerne, og vi derved kunde lære noget i vor ufrivillige Arbejdsløshed.

En S. U. F.'ers største Ønske var at komme paa Arbejderhøjskolen i Esbjerg. Kammerater, som havde været der, agiterede og bredte sig i svulstige Vendinger om deres Oplevelser, og da Arbejdsløshedens Svøbe saa ramte mig, var jeg sporenstrengs paa Vej til Esbjerg, for der sammen med 106 andre unge fra hele Landet at male Borgen rød derovre paa Vardevej.

Arbejderskole-Borgen var de Esbjerg-Arbejderes stolte Værk. I. P. Sundbo var vel nok Føreren, der kælede for og varetog Skolens Tarv, men ogsaa mange af vore andre Pionerer gjorde et sejt og ivrigt Arbejde, omend mange af dem forekom os unge noget ensidige.

I. P. Sundbos Mandagstimer var jo noget for sig! Forstanderne Rasmus Vind og Brændeskov, Læreren Oluf Bertolt, og paa Spindesiden Laura Alkjærsg, de arbejdede og gav os af deres rige Hjerter Kundskaber, Viden og ikke mindst Kammeratskabet, der udslettede Skellet mellem Lærer og Elev. Arbejderhøjskolens støtte Vækst blev grundlagt af dem.

Læreres og Elevers Samarbejde for at give og erhverve Kundskaber og Viden har sat Frugter gennem Aarene siden i vor daglige Færden, det være sig som Menigmand eller i alle Graderne opefter som vor Klasses Tillidsmænd i det danske Forenings- og Samfundsliv.

Et halvt Aar paa Arbejderhøjskolen maa da staa som enhver ung Arbejders Maal. Det gavner for Livet!

25 Aar — 1918—1943! Tiden er vel ikke, som vi ønsker den skal være; men vor Klasse skal videre frem, og der er vor Kundskabstrang, vort Frigørelsesarbejde vort ædlest Mærke, den danske Arbejderklasse værdig.

Vilhelm Bob Christensen.

EN NY OPGAVE INDENFOR ELEVFORENINGERNE

Vil du korrespondere med en svensk Højskolekammerat?

Forholdene har ført med sig, at de nordiske Folk ikke som før kan komme i Kontakt med hinanden, men Fællesskabsfølelsen er ikke mindre, den er endog stærkere end nogensinde. For den nordiske Tanke aabner der sig store Perspektiver, naar den nuværende Krig er forbi.

Esbjerg og Roskilde Elevforeninger har nu i Fællesskab oprettet *Korrespondancevirksomhed mellem Elever fra nordiske Højskoler*, der har Tilknytning til Arbejdernes Oplysningsbevægelse, foreløbig mellem Elever fra vore to Højskoler og fra Brunnsvik Folkehøjskole i Sverige. Naar Forholdene atter tillader det, vil Virksomheden blive udvidet til at omfatte alle de nordiske Lande. Ideen blev modtaget med stor Begejstring i Sverige, og allerede nu er mange svenske og danske Kammerater i Kontakt med hinanden gennem Korrespondancen.

Vi opfordrer hermed Elever af alle Aargange, kvindelige og mandlige, fra Esbjerg og Roskilde Højskoler til at anmelde Jer som Deltagere.

Hvad kan der korresponderes om?

Ja, det vil sikkert ikke falde svært, naar man ved, at begge Parter har været Højskoleelever og er stillet paa lige Fod i de fleste Henseender. Alle Samfundsspørgsmaal, politiske, faglige, kulturelle, Litteratur o. s. v. kan tages op til Drøftelse. Denne nordiske Korrespondance vil i øvrigt være den bedste Fremgangsmaade til gensidigt at udbygge Kundskaberne om de nordiske Lande, Folk, Sprog etc., en Sag, der har den allerstørste Aktualitet.

Hvorledes faar man en Adresse?

Som ovenfor omtalt, har allerede en hel Del svenske og danske Højskolekammerater indledet Korrespondance, og der knytter sig nu mellem disse et Venskab, som sikkert bliver frugtbringende. Der er fremdeles svenske Kammerater, som melder sig med Ønsker om at komme i Kontakt med danske Deltagere. Vi haaber nu, at mange Kammerater fra Esbjerg og Roskilde Højskoler vil melde sig til denne interessante Opgave, saaledes at vi kan efterkomme de svenske Tilbud.

Interesserede bedes anmelde sig ved at indsende *Navn og fuldstændig Postadresse, Erhverv, Alder* samt eventuelle Ønsker eller Oplysninger angaaende Korrespondancen tillige med *50 Øre i Frimærker* til nedenstaaende Adresse. Anmelderen faar herefter tilstillet Adressen paa en svensk Korrespondancedeltager, og Brevvekslingen kan begynde.

Esbjerg og Roskilde Elevforeninger har i Fællesskab udpeget en Sekretær til at forestaa Virksomheden, hvortil Anmeldelse skal ske, og dennes Adresse er: *Børge Christensen, Tyttebærvej 1, København F.*

Vi venter snarest din Anmeldelse.

Regnskab
for Esbjerg Arbejderhøjskoles Elevforening
1. Juli 1942 til 30. Juni 1943

1942 1. Juli	INDTÆGT	Kr.	Kr.
Overførte Beholdninger:			
Kassebeholdning		49,91	
Bankbeholdning		0,31	
Girobeholdning		0,05	
		50,27	
425 Kontingenter à 3,55			1508,75
Ekstrakontingenter			450,20
40 Kontingenter à 3,00			120,00
8 Ekstrakontingenter à 2,00			16,00
Renter			7,78
			Kr. 2153,00

1942 1. Juli	UDGIFT	Kr.	Kr.
Elevmødet paa »Kraglund«			163,00
Arbejderhøjskolen			787,50
Forsendelsesudgifter			355,72
Annonce			13,75
Andre Udgifter			158,68
Postoprævninger og Indbetalingskort			54,40
Understøttelser			500,00
			Kr. 2033,05

1943, 30. Juni		Kr.	Kr.
Beholdninger at overføre:			
Kassebeholdning		15,86	
Bankbeholdning		102,75	
Girobeholdning		1,34	
		119,95	
			Kr. 2153,00

Esbjerg, den 1. Juli 1943.

M. P. Jensen, Kasserer.

Dags Dato har vi revideret Regnskabet og intet fundet at bemærke.

Esbjerg, den 8. Juli 1943.

Inga Ditlevsen.   *Chr. Sønøder.*

MINDETALE FOR OSCAR LEVINSEN I ROSKILDE HØJSKOLES HAVE

Søndag den 10. Okt. afsløredes i Skolens Have Billedhuggeren Anker Hoffmanns smukke Mindesmærke for afdøde Oscar Levinsen, der, som Indskriften siger, »samlede Danmarks Landarbejdere«. Monumentet, der er hugget i bornholmsk Granit, viser en ung Mand, der bryder et Aag over sit Knæ (paa Sokkelen staar Verslinien: »Aartusinders Aag paa vor Nakke blev lagt«). Det er tilvejebragt ved Bidrag fra Dansk Arbejdsmandsforbunds Afdelinger rundt i Landet, og Pladsen er valgt her, fordi Højskolen frem for noget andet Sted er det aarlige Mødested for Arbejdsmænd fra hele Landet. Iøvrigt sad Oscar Levinsen selv i Ledelsen for Arbejdernes Oplysningsforbund og deltog gentagende som Lærer her ved Skolen.

I det skønneste Vejr, hvor Solen skinnede ind mellem Bladenes efteraarsfarvede Løv, samledes Slægtninge, Venner og Medarbejdere af Oscar Levinsen i Haven. Ved Afsløringen af Mindesmærket holdt Landarbejdergruppens Formand, Vilhelm Rasmussen, en Tale, hvoraf vi bringer de væsentligste Afsnit.

»Da Oscar Levinsen døde midt i sin Manddoms Virke, opstod der ganske naturligt blandt hans nærmeste Medarbejdere et Ønske om at rejse et varigt Minde om ham og hans Arbejde.

At dette Ønske deltes af alle Kredse inden for Dansk Arbejdsmands Forbunds store Omraade, fremgaar klarest deraf, at saa at sige alle Afdelinger af Forbundet, selv de mest udprægede Byafdelinger, meldte sig som Bidragydere til det Mindesmærke, der i Dag skal afsløres.

— — —

Det er Oscar Levinsens store Fortjeneste, at han forstod sin Tid og forstod at udnytte den til at overvinde alle de Vanskeligheder, der taarnede sig op for Landarbejdernes Rejsning og Samling, og at han forstod at skabe en baade levedygtig og arbejdsduelig Organisation. Naturligvis vilde der ogsaa uden ham være kommet en dansk Landarbejderorganisation, men næppe paa den Tid og næppe med den Kraft og Beslutomhed, som Tilfældet blev under hans Ledelse.

Levinsen forstod sin Tid, men mere end det. Han havde ogsaa Evnen til at skue fremad og til at danne sig en begrundet Mening om den kommende Tids Vilkaar. Det danske Landbrugs stigende Industrialisering gav det i stedse højere Grad en sæsonpræget Karakter, og paa den anden Side medførte Samfærdelsesmidlernes Udvikling og andre samvirkende Aarsager, dels en Udflytning af Industrivirksomheder til Landdistrikterne og dels at Landets Arbejdere havde lettere ved at søge Beskæf-

tigelse i Købstæder og Stationsbyer, hvad igen bevirkede, at den paa Landet boende Arbejderstab snart havde Beskæftigelse i Landbruget og snart i andre Erhverv. Maaske tidligere end de fleste andre saa Oscar Levinsen, at det i Længden vilde være overmaade vanskeligt, for ikke at sige umuligt, at opretholde to Forbund for ufaglærte Arbejdere i vort lille Land. Det er en Kendsgerning, at adskillige Aar før man fra Dansk Arbejdsmands Forbunds Side rejste Spørgsmaalet om en Sammenslutning af de to Forbund, havde Levinsen sat denne Tanke under Debat blandt sine Medarbejdere.

Oscar Levinsen var en typisk Ætling af dansk Arbejderbevægelse. For ham stod det klart, at Vejen til Arbejdernes Frigørelse gaar ikke alene gennem Fagorganisationerne. I lige saa høj Grad virkede han for Tilgang til den politiske Arbejderbevægelse som til den faglige. Da Landarbejderforbundet under forrige Verdenskrig — mest i Aarene 1917—18 — oprettede i hundredevis af Afdelinger i Landsognene Danmark over, groede der i de fleste Tilfælde en politisk Arbejderbevægelse op ved Siden af. Naar Arbejderpartiet i Dag er lige saa stærkt repræsenteret i Landkommune-

Anker Hoffmanns Granit-Skulptur i Roskilde Højskoles Have.

nerne som i Hovedstaden og Købstæderne, skyldes det for en ikke uvæsentlig Del det Oplysnings- og Opdyrkningsarbejde, der under Levinsens Ledelse fandt Sted blandt Landarbejderne.

Hans Opfattelse af, at Arbejderne paa Vejen fremad og opad til fuld Ligestilling med den øvrige Befolkning maa have mere end Hest spændt for Vognen, fik ogsaa sit Udtryk deri, at han selv søgte og fik Adgang til Deltagelse i det politiske Arbejde. Paa Rigsdagen varetog han Landarbejdernes Interesser saadan, at det uden Overdrivelse kan siges, at hver eneste Lov, der berørte Landarbejderforhold, mere eller mindre var præget af ham. Til forskellige Landarbejderlove tog han Initiativet. Naar henved 3000 Landarbejdere i Dag hensidder i egne nye, gode Boliger opført med Statslaan og -støtte, skyldes det ikke mindst hans Indsats.

Mange andre end de egentlige Landarbejdere fik meget tidligt Øjnene op for Levinsens utvivlsomme Lederbegavelse og gode Evner. Han sad i en Aarrække som Medlem af De samvirkende Fagforbunds Forretningsudvalg og var ligeledes i længere Tid Dommer i Den faste Voldgift. I Landarbejdernes internationale Organisation, der stiftedes i 1920, spillede Levinsen en meget betydelig Rolle.

Men udenfor det faglige og politiske Arbejde var der eet Omraade, som særligt havde hans Interesse. Det var Udbredelse af Oplysning og Kundskab blandt Arbejderne. Selv havde han gaaet i en lille beskeden Landsbyskole, selv havde han erfaret, hvor svært og møjsommeligt det er for den enkelte at skaffe sig boglig Viden og Færdighed, naar det skal ske planløst og uden Ledelse. Det stod ham fuldstændigt klart, at uden en veloplyst og velopdraget Arbejderbefolkning hviler de faglige og politiske Arbejderorganisationer — de være nok saa store og tilsyneladende stærke — paa løs Grund. Arbejdernes varige Indflydelse paa Samfundets Opbygning og paa dets Styrelse er betinget af, at ikke blot et Faatal af Ledere er oplyste og velskolede, men at hele Arbejdermassen er gennemsyret af Viden og Kultur. Sideordnet med de rent organisatoriske Opgaver indenfor Landarbejderforbundet satte han fra første Færd Kundskabsudbredelse og -tilegnelse. Han var overmaade interesseret i Arbejdernes Oplysningsforbund og i Højskolevirksomhed. Det er derfor ikke nogen Tilfældighed, naar Mindesmærket for hans Gerning er rejst ved Roskilde Højskole.«

Paa Roskilde Højskoles Vegne takkede Forstander *Gammelgaard* for Monumentet, som han lovede, Højskolen skulde holde i Ære og værne om, D. A. F.s Formand, *Axel Olsen*, og flere nedlagde smukke Blomsterdekorationer ved Monumentets Fod.

Derefter samledes Afsløringshøjtidelighedens Deltagere i Højskolens Spisesal, hvor der yderligere blev udtalt Mindeord af *Axel Olsen* og af AOF's Forretningsfører, *Chr. Christiansen*.

PERSONALIA

Elevforeningen har modtaget Meddelelse om at ikke saa faa er indtraadt i Ægtestand:

Ove Tietgen Lund, København, der var Elev i Bramminge Hovedgaard-Perioden, har giftet sig med en Bagerjomfru. Meget praktisk i disse Tider.

Sommerpige Ester Andersen fra 1938 er blevet gift med Typograf Nielsen fra Korsør og bor nu i Slagelse.

Christine Lausen, Sommerpige 1938, har valgt Gendarm Toudahl til Livsledsager og maa saaledes siges at være godt beskyttet. Hun bor i Krusaa.

Christa Foss Andersen, Sommeren 1938, er blevet gift med Frisør Rasmussen og bor stadig i Aarhus.

Grethe Thomsen, Sommeren 1938, er blevet gift med Møbelpolstrer Clausen og bor i Fredericia. De har foreløbig en Søn.

Misse Andersen, Elev fra 1917, er blevet gift med Arbejdsmand Ejler Jensen og bor nu i Nykøbing paa Falster.

Hendes Søster, Julie Andersen, Elev fra 1917 og 1918—19, hedder siden en Aar-række tilbage Fynbo. Julie bor i Hatting og deltager her med stor Energi i Husmoderforeningens Arbejde.

Rinne Andersen, Søster til de to foregaaende og Elev fra 1920 samt Lærerinde paa Skolen i 1922, er paa syvende Aar Byraadsmedlem i Sønderborg. Hun hedder nu Huhle.

Anders Andersen, Elev fra 1924—25, er ved sidste Folketingsvalg blevet Medlem af det høje Ting. Han repræsenterer Augustenborgkredsen, hvor han har gjort et stort og dygtigt Arbejde.

Peter Møller, Elev fra 1928—29, er blevet Pedel i Haderslev. Han har med fremragende Resultat sat sine Kræfter ind for D. s. U. i Sønderjylland.

Cigarmager Herluf Andersen, Holstebro, Elev fra 1928—29, har fralagt sig alt Ansvar for de nuværende Havanesere og er gaaet over til Sygekassevirksomhed i Holstebro. Maaske ud fra den Forudsætning, at Tobaksrygerne nok skal komme til at trænge til Sygekassen.

Herman Hansen, Haderslev, Elev fra 1938, har begivet sig ud paa Kunstens tornefulde Vej. Han studerer Sang ved Det kgl. Musikkonservatorium i København.

Kaj Verner Sørensen, 1928—29, er blevet Redaktør af »Assens Social-Demokrat«. Karl Kittelmann, Vinterelev fra 1933—34 og Kooperatør 1934, er blevet Redaktør af »Sønderjyden« i Aabenraa.

Robert Huhle, 1928—29, er blevet Redaktionssekretær ved »Sønderjyden« i Sønderborg. Desuden er han Formand for Sønderborg Andelsboligforening.

Hans Jesper Larsen-Bjerre, Ungdomsleder fra 1929, er blevet ansvarhavende Redaktør af »Sønderjyden« i Sønderborg. Larsen-Bjerre er Medlem af Sønderborg Byraad og sidder her i flere betydningsfulde Udvalg.

Ida Tybring, Sommerpige fra 1933, er gift med Robert Lindahl, Sygekassen Fremtiden i København. Ida »løb hjemmefra« et Par Aar og blev Husholdningslærerinde. Som saadan gjorde hun Tjeneste paa Sommerskolen 1943 i Kraglund.

Svend Andersen, Horsens, Elev fra Vinteren 1938—39, har sluttet sig til Hedeselskabets »flyvende Korps« og kultiverer og beplanter Rigets øde Egne paa Kraft.

Kommis Evald Meinertz Nielsen, Kooperatør fra 1939, er avanceret til Bestyrer i Esbjerg og Omegns Brugsforenings Afdeling i Valdemarsgade.

Johanne Møller, Sommerpige 1938, der var gift Bjergbæk, er blevet Enke. Hun har to Sønner.

Holger Andersen, tidligere Sekretær i Elevforeningen, er blevet Redaktionssekretær ved »Sydfyns Social-Demokrat«. Holger Andersen har skrevet en af Kritikken særdeles velvilligt modtaget Drengbog.

Af Kraglunds Vinterhold 1941—42 har *Axel Hansen* sagt Typografien Farvel for at blive Jernbanemand, *Østergaard* har giftet sig, og *Arildskov* virker som Graver i Lemvig. *Viggo Sørensen* fik saa megen Smag for Højskolelivet og -maden, at han Aaret efter tog paa Roskilde Højskole. *Poul Juul Jensen* er blevet Brandmand i Gentofte.

Hj. Gammelgaard kom til Skade i Begyndelsen af November ved at snuble paa Vej ned fra Katederet, og selv om han paa sit Smertensleje paa Amtssygehuset — med Assistance af sin Kone — har faaet skrevet den obligatoriske Forstander-Beretning, maatte han melde Pas med Hensyn til et større Bidrag til dette Nummer af »Arbejderhøjskolen«. Det vil blive savnet af Læserne.

Det samme gælder *Frode Kristensens* Bidrag. Han havde lovet at skrive en Artikel om Efterkrigstidens Problemer. Men da han nu foruden sine Timer, der jo ikke blev færre under Gammelgaards Fraværelse, maatte overtage Forstanderens administrative Pligter under Vinterskolens Begyndelse, maatte han ogsaa sige fra. Der er jo Grænser for, hvad en flittig Mand kan overkomme.

Ægteparret *Frode* og *Selma Kristensen* hører i Sandhed til de flittige. I dette Aar har de ved Siden af Skolearbejdet naaet at oversætte to Romaner fra Svensk til Dansk. Det er Irja Browallius' »Josef Gipsmager« og Ragnar Holmstrøms »Mænd ombord«. Desuden har Frode redigeret og for Hovedpartens Vedkommende skrevet »Nordiske Problemer« med tilhørende Studievejledning. Og endelig har han ført sin stadig stærkt efterspurgt »Fra Raastoffernes Riger« à jour, saa en ny Udgave — er det fjerde eller femte? — nu igen er i Trykken.

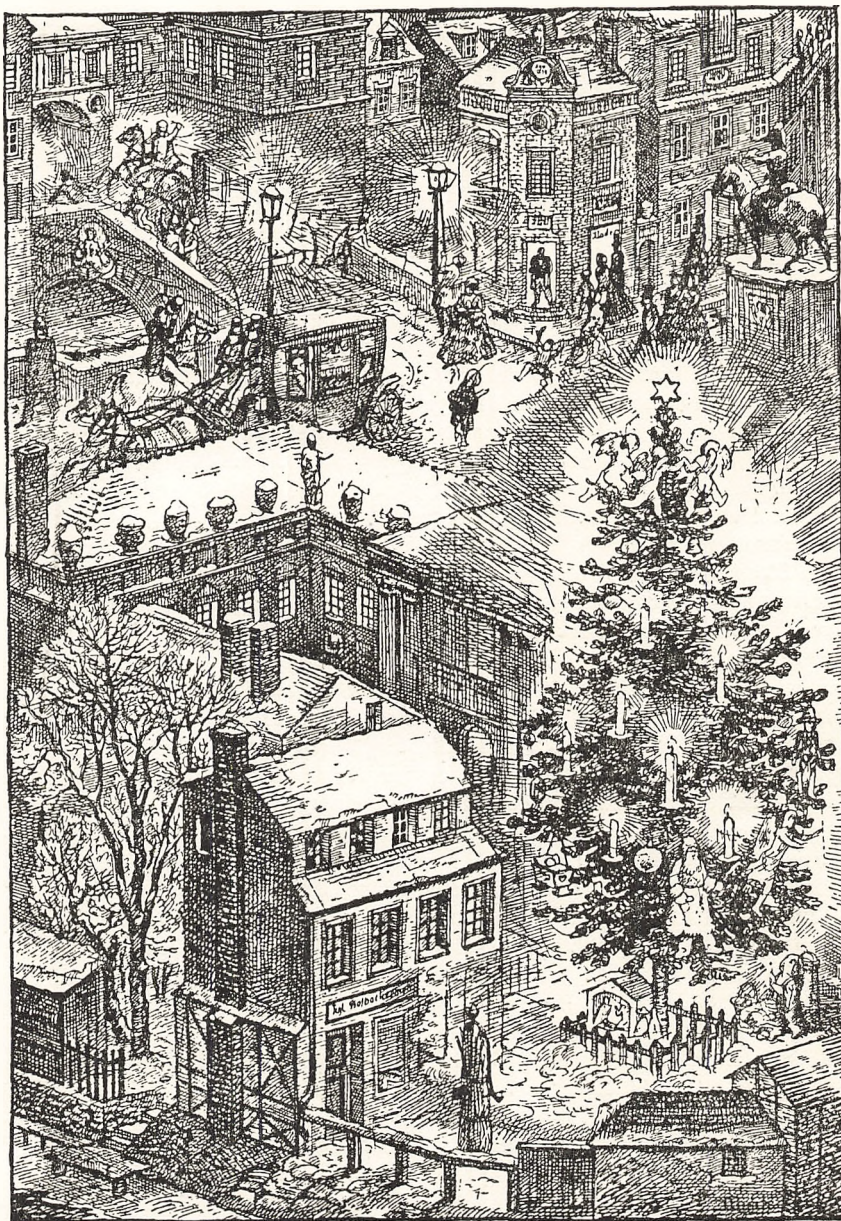
Robert Kjældgaard, Forfatteren til Artiklen om Genève, var Esbjerg-Elev Vinteren 1934—35. Næste Aar var han paa Askov. Han var da Murer i Sønderjylland. 1937 blev han Journalist ved Partibladet i Kolding, var 1939 Elev paa Den nordiske Folkehøjskole i Genève, og siden Juni 1942 har han været Medarbejder ved Den socialdemokratiske Provinspresses Bureau i København.

I København vil der lige efter Nytaar, saafremt Spærretiden er ophævet til den Tid, blive oprettet en Studiekreds i »Nordens Problemer« — i givet Fald at Tilslutningen bliver stor nok.

Indmeldelse sker til Erik Christensen.

Til Bestyrelsen for »Otto Jensens Mindefond« er udpeget Erik Christensen og John Nielsen, der saa sammen med Gammelgaard danner Fondets Bestyrelse.

Hvor er den lille Pige med Svovlstikkerne?

REGISTER

over Indholdet af de 25 første Numre af »Arbejderhøjskolen« 1931—1943, ordnet efter Forfattere. (Se nedenfor Indholdsfortegnelse ordnet efter Emner.)

	Side	Side	
<i>Andersen, Albert:</i> Og Verden er vor. 1935. Novbr.	89	<i>Bertolt, Oluf:</i> Arbejdersang. 1932. Dec. 43	
<i>Andersen, Anders:</i> Til 3 Ugers Kursus i Roskilde. 1932. Decbr.	69	<i>Bertolt, Oluf:</i> I Aaret 1910. Et Tilbageblik og en Samling Klip. 1935. Novbr.	3
<i>Andersen, Michael:</i> Imperialismens Krise. 1931. Juni	57	<i>Bertolt, Oluf:</i> Arbejderoplysning i England. 1936. Juni	19
<i>Andersen, Michael:</i> Studiekredsarbejdet i Højskolens Undervisningsplan. 1932. Juni	74	<i>Bertolt, Oluf:</i> Fritiden som socialt Problem. 1938. Decbr.	5
<i>Andersen, Michael:</i> Kina i Industrialiseringens Tegn. 1937. Juni	43	<i>Bertolt, Oluf:</i> En norsk Arbejderhøjskole. 1939. Decbr.	14
<i>Andersen, Michael:</i> Thomas Bata — Udbytter ell. Reformator? 1933 Juni	72	<i>Bertolt, Oluf:</i> R. Brændeskov in memoriam. 1941. Juni	64
<i>Andersen, Michael:</i> Hvad foregaar der i Japan? 1936. Juni	47	<i>Bertolt, Oluf:</i> Et Par af Aarets Bøger. 1941. Decbr.	44
<i>Andersen, Michael:</i> Til Lykke (Poul Hansens Valg til Forbundsformand). 1937. Juni	71	<i>Bertolt, Oluf:</i> Oscar Levinsen. 1942. Juni	72
<i>Andersen, Michael:</i> Skal Træ eller Skummetmælk være vor fremtidige Klædedragt? 1938. Juni	23	<i>Bjerre, Johs.:</i> Naturkundskaber som Emne for Almendannelsen. 1934. Dec. 21	
<i>Andersen, Michael:</i> Kolonier og Tal. 1939. Juni	23	<i>Bjerre, Johs.:</i> Er Bakterierne vore Venner eller argeste Fjender? 1936. Dec. 11	
<i>Andersen, Michael:</i> En Hilsen fra Stats- ungsdomslejren. 1941. Juni	57	<i>Bjerre, Johs.:</i> Er Biologi noget, som vedkommer Hvermand? 1937. Dec. 41	
<i>Andersen, Sigfred L.:</i> En Hilsen fra Fircroft. 1931. Juni	77	<i>Bjerre, Johs.:</i> Jødeproblemer og andre Problemer. 1938. Dec. 35	
<i>Andersen, Sigfred L.:</i> Brunnsviks Folkhøgskola. 1933. Juni	79	<i>Bjerre, Johs.:</i> Sundheden og den enkelte Forhold til Hygiejnen. 1939. Juni 31	
<i>Andersen, Sophie:</i> Nogle dejlige Dage paa Højskolen (Husholdningskursus Roskilde med Tilskud fra Landbrugsministeriet). 1932. Decbr.	71	<i>Bomholt, Julius:</i> Maxim Gorki. 1931. Juni 18	
<i>Antonsen, Edith:</i> Arbejderhøjskoler i Amerika. 1931. Juni	74	<i>Bomholt, Julius:</i> Erling Kristensen. 1932. Juni 3	
<i>Bergstedt, Harald:</i> Sanghilsen (Sang). Melodi af Jørgen Nielsen. 1934. Dec. 26		<i>Bomholt, Julius:</i> B. Traven. I. 1933. Juni 59	
<i>Bergstedt, Harald:</i> Børnenes Ledere. 1936. Decbr. 21		<i>Bomholt, Julius:</i> B. Traven. 1933. Dec. 3	
		<i>Bomholt, Julius:</i> Danske Bøger. 1934. 1934. Dec. 13	
		<i>Bomholt, Julius:</i> Brydning og Vækst. 1935. Novbr. 63	

	Side		Side
<i>Bomholt, Julius</i> : Sophus Schandorph 1836—1936. 1936. Dec.	31	<i>Christiansen, Chr.</i> : En ny Arbejderhøjskole. 1938. Juni	72
<i>Bomholt, Julius</i> : Laura Hedebo. — Mindeord. 1937. Juni	34	<i>Christiansen, Chr.</i> : Dansk Folkeoplysnings Samraad. 1941. Juni	43
<i>Bomholt, Julius</i> : Hørespillet. 1937. Juni	8	<i>Christiansen, Ernst</i> : Marx om fransk Kontrarevolution. 1933. Juni	23
<i>Bomholt, Julius</i> : Harald Bergstedts Lyrik. 1938. Dec.	59	<i>Christiansen, Ernst</i> : De danske Bondeoprør — et 400 Aars Minde. 1934. Dec.	27
<i>Bomholt, Julius</i> : Radioen og den dramatiske Kunst 1942. Juni	7	<i>Christiansen, Ernst</i> : Socialistisk Ungdomsorganisation for 25 Aar siden. 1935. Juni	67
<i>Borgbjerg, F. J.</i> : Sandheden — hele Sandheden. (Borgbjergs Tale ved Indvielsen af Tilbygningen til Esbjerg Arbejderhøjskole 10/11 29). 1935. Novbr.	79	<i>Dalgaard, Fr.</i> : F. J. Borgbjerg (Digt). 1936. Juni	17
<i>Bramsnæs, C. V.</i> : Tale ved Indvielsen af Harald Jensens Høj. 1931. Dec. ...	85	<i>Dahlander, Bengt</i> : Den svenska socialdemokratien og fäderneslandet. 1937. Juni	29
<i>Brændeskov, R.</i> : Minder fra Arbejderhøjskolen. 1935. Novbr.	31	<i>Damgaard, Knud</i> , Orla Penther, Erling Nielsen og Hans Th. Olsen: Ungdommen om vor Tid og sig selv —! (Hvor er Meningen). 1937. Juni	59
<i>Bredsdorff, Morten</i> : Roskilde Højskoles Grundlæggelse. 1937. Juni	5	<i>Damgaard, Knud</i> : Ved Roskilde Elevforenings Aarsmøde 3.—4. Juli 1937 (Digt). 1937. Dec.	96
<i>Bundvad, Kaj</i> : Tvungen Arbejdstjeneste. 1936. Dec.	27	<i>Damgaard, Knud</i> : Stauning (Digt). 1942. Juni	6
<i>Bundvad, Kaj</i> : Urafstemning eller kompetent Forsamling. 1937. Juni ...	36	<i>Dose, Edvin</i> : Foranstaltninger for arbejdsløse Ungdom. 1933. Dec.	62
<i>Bundvad, Kaj</i> : Arbejderbeskyttelse. 1939. Juni	39	<i>Dougherty, C.</i> og Winifred Lee: Paa Ferie i Danmark. 1937. Dec.	68
<i>Bundvad, Kaj</i> : Organisationerne og Oplysningsarbejdet. 1939. Dec.	60	<i>Engberg, Harald</i> : Ungdommen og Filmen. 1937. Dec.	23
<i>Bundvad, Kaj</i> : Krigstidens Arbejdsforhold i Danmark. 1941. Dec.	35	<i>Engberg, Harald</i> : Nordahl Grieg — en Europæer. 1939. Juni	57
<i>Bundvad, Kaj</i> : Lærlingeloven. 1942. Juni	55	<i>Engberg, Harald</i> : Hvad er det danske? 1941. Juni	25
<i>Bundvad, Kaj</i> : Beveridge-Planen. Social Sikkerhed i England. 1943. Juni	41	<i>Engelke, Gerrit</i> (paa Dansk v. H. C. Hansen). Grubearbejdernes Sang. 1931. Dec.	26
<i>Carlsson, Oluf</i> , Dagny Jensen, Poul E. Poulsen, Oscar Svedahl: Det britisk-nordiske Kursus paa Roskilde Højskole. Forskellige Deltagere skriver om deres Indtryk. 1937. Dec.	57	<i>Eriksen, Jens</i> : Mellem nordiske Lærere. 1938. Dec.	56
<i>Christensen, Børge</i> : Elevhjem ved Roskilde Højskole. 1936. Dec.	75	<i>Eriksen, Jens</i> : Otto Jensen. 1941. Juni	61
<i>Christensen, Børge</i> : Karl-Erik Forsslund. 1943. Juni	47	Radioudsendelsen fra <i>Esbjerg</i> Arbejderhøjskole. Hvad siger Digterne om os? 1938. Juni	52
<i>Christensen, Carl Johan</i> : Ungdomsarbejdsløsheden i Danmark. (Indledning til en Elevdiskussion paa Roskilde Højskole). 1936. Juni	62	<i>Finmann, Emma</i> : Sommer i Sverige. Fra et Kursus paa Brunnsvik Folkehøjskole. 1933. Dec.	60
<i>Christiansen, Chr.</i> : Et Par Kulturbetragtninger. 1932. Juni	63	<i>Forchhammer, Ulver</i> : Ignazio Silone. 1935. Juni	53
<i>Christiansen, Chr.</i> : Fagbevægelsen og Socialdemokratiet. 1933. Dec.	51	<i>Frisch, Hartvig</i> : Terror over Tyskland. 1933. Juni	3
<i>Christiansen, Chr.</i> : Planøkonomi og Organisation. 1934. Juni	61	<i>Frisch, Hartvig</i> : Et Arbejderfakultet. 1934. Dec.	43
<i>Christiansen, Chr.</i> : Staten og Forsamlingshusene paa Landet. 1934. Dec. .	74		

	Side		Side
<i>Frisch, Hartvig:</i> Hvad fortæller en Digting om sin Tids Kulturliv? Republikens og Kejsertidens Rom. 1936. Dec.	41	<i>Hansen, Arvid:</i> Den nordiske Folkehøjskole i Genève. 1931. Dec.	51
<i>Frisch, Hartvig:</i> Mindeord om Borgbjerg. 1936. Juni	9	<i>Hansen, Gustav:</i> Om C. E. F. Weyse. I Anledning af 100 Aars Dagen for hans Død. 1942. Dec.	18
<i>Galsworthy, John:</i> (Oversættelse ved Otto Jensen). Strejke. 1931. Dec. ...	41	<i>Hansen, Hagemund:</i> Jacob Paludan. 1931. Juni	29
<i>Gammelgaard, Hj.:</i> Højskolens Idé og Arbejderne. 1931. Juni	3	<i>Hansen, Hagemund:</i> Glimt fra Sydamerika. 1932. Juni	49
<i>Gammelgaard, Hj.:</i> Radioens Kulturopgaver. Af et Foredrag i Arbejdernes Radioklub. 1931. Dec.	19	<i>Hansen, Hagemund:</i> Det nye Ruslands Literatur. 1933. Juni	10
<i>Gammelgaard, Hj.:</i> Afløkes Europa? Børnebegrænsning og Fødselskontrol. 1932. Dec.	3	<i>Hansen, Hagemund:</i> Lion Feuchtwanger. 1934. Juni	12
<i>Gammelgaard, Hj.:</i> Oplysning før og nu. 1933. Dec.	45	<i>Hansen, Hagemund:</i> Raceforskning — Racehygiejne — Racisme. 1935. Juni	11
<i>Gammelgaard, Hj.:</i> Teknikken og Arbejdsløsheden. 1934. Dec.	5	<i>Hansen, Hagemund:</i> Fornylelse — nye Navne. 1936. Juni	69
<i>Gammelgaard, Hj.:</i> De Arbejdsløse og Højskolen. 1936. Juni	3	<i>Hansen, H. C.:</i> Knut Becker. 1932. Dec.	33
<i>Gammelgaard, Hj.:</i> Befolkningsspørgsmaalet i Dag. 1938. Juni	5	<i>Hansen, H. C.:</i> Den unge Arbejders Problemer. 1938. Juni	17
<i>Gammelgaard, Hj.:</i> Tale til Ungdommen (Foreningen for borgerlig Konfirmations Ungdomsfest 15. Oktober 1939). 1939. Dec.	45	<i>Hansen, J. P.:</i> Først den sociale Fred. 1932. Dec.	55
<i>Gammelgaard, Hj.:</i> Vi og Historien. 1941. Dec.	5	<i>Hansen, Peter:</i> Som Landet laa. 1939. Dec.	31
<i>Gammelgaard, Hj.:</i> Arbejderne — Fra Stændertid til Folketid. 1942. Dec.	40	<i>Hansen, Poul:</i> Gammelt og Nyt i Højskolen. 1931. Juni	13
<i>Gammelgaard, Hj.:</i> Har den danske Højskole udtømt sine Muligheder? 1943. Juni	5	<i>Hansen, Poul:</i> Arbejder og Bolig. 1931. Dec.	29
<i>Gloerfelt-Tarp, Kirst.:</i> Mennesket Laurits Birck. 1933. Juni	30	<i>Hansen, Poul:</i> Nutidens svenske Forbrugerkooperation. 1932. Juni	19
<i>Gravesen, Alfred:</i> Danmark (Digt). 1941. Dec.	57	<i>Hansen, Poul:</i> Ungdommen og Arbejdsløsheden. 1933. Juni	51
<i>Greenwood, Walther</i> (oversat ved O. Bertolt). Hans Velbaarenhed Borgmesteren. 1934. Dec.	51	<i>Hansen, Poul:</i> Arbejderkooperationen og den økonomiske Kamp. 1934. Juni	3
<i>Hald, Johs.:</i> Fra Tjekkosllovakiet. 1931. Dec.	57	<i>Hansen, Poul:</i> Uncle Sams Besværligheder. 1935. Juni	3
<i>Hald, Johs.:</i> Mellem mørke Mure. 1932. Juni	69	<i>Hansen, Poul:</i> Bonde—Arbejder—Linien. 1937. Dec.	5
<i>Hald, Johs.:</i> Europas forenede Stater. 1937. Juni	66	<i>Hansen, Poul:</i> Svar paa Brev fra Arbejdsdirektør Vater. 1937. Dec.	72
<i>Hald, Johs.:</i> Er den vesterlandske Kultur dødsdømt? 1938. Juni	40	<i>Hansen, Poul:</i> Højskoler eller socialdemokratiske Udvlækningsanstalter. 1938. Juni	11
<i>Hald, Johs.:</i> Fattiggadernes Digter. 1939. Dec.	25	<i>Hansen, Poul:</i> Understøttelsesforholdene ved vore Højskoler. 1938. Dec.	70
<i>Hald, Johs.:</i> Høsten i Hus. 1941. Dec.	49	<i>Hansen, Poul:</i> Højskolerne og den demokratiske Samfundsoptættelse. 1939. Juni	5
<i>Hald, Johs.:</i> Emigranternes Saga (O. E. Rølvaags Roman-Række). 1943. Dec.	12	<i>Hansen, Poul:</i> Klassefølelse og Nationalfølelse. 1941. Juni	5
		<i>Hansen, Poul:</i> Hjem og Ungdom. 1941. Dec.	19
		<i>Hansen, Poul:</i> Kommentarer til den nye Højskolelov. 1942. Juni	21

	Side		Side
<i>Hansen, Poul:</i> Fri Økonomi kontra Planøkonomi. 1942. Dec.	11	<i>Ingemann, Marius:</i> Herlige Timer med Sundbo paa Esbjerg Arbejderhøjskole. 1943. Juni	62
<i>Hansen, Poul:</i> Højskolerne og Spare-sagen. 1943. Dec.	5	<i>Jakobsen, Bjerg Augustinus:</i> Arbejds-løs. 1933. Dec.	21
<i>Hansen, Poul:</i> Nordisk Kooperation. 1943. Juni	12	<i>Jensen, Karl:</i> Fra Indoeuropæisk til Nu-tidsdansk. 1942. Juni	64
<i>Hansen, Poul</i> (Formand for D. s. U.): En Fornydelse (om et Højskoleop-hold paa Esbjerg Arbejderhøjskole). 1933. Dec.	41	<i>Jensen, Mads Peter:</i> Fra Stormgade til Vardevej. 1935. Novbr.	45
<i>Hansen, Poul</i> (Formand for D. s. U.): Hvordan stemmer Ungdommen ved Valgene? 1939. Juni	49	<i>Jensen, M. P.:</i> Hinsides Krigsaarene. 1935. Novbr.	37
<i>Hansen, Rasmus:</i> Europa i Dag. 1936. Juni	33	<i>Jensen, Otto:</i> Om det grønne Bord. Forhandlingsformer og Competence-forhold inden for Fagbevægelsen. 1932. Juni	30
<i>Hansen, Rasmus:</i> Omkring Borgerkri-gen i Spanien. 1937. Juni	55	<i>Jensen, Otto:</i> Forligsmandsloven. dens Forudsætninger og Perspektiver. 1934. Juni	45
<i>Hauerslev, Erik:</i> Pontigny — et fransk Studiecentrum. 1941. Juni	38	<i>Jepson, Maren:</i> En Husmoder paa Høj-skole (Husholdningskursus m. Land-brugsmin.s Bevilling). 1931. Dec.	76
<i>Hauerslev, Erik:</i> Introduktion til Krag-lund. 1941. Dec.	31	<i>Joensen, Mouritz:</i> Den færøske Ung-dom og Arbejderhøjskolen. 1932. Juni	60
<i>Hauerslev, Erik:</i> Praktiske Studie-kredse. 1942. Juni	35	<i>Jørgensen, Arne:</i> Idræt. Nogle Betragt-ninger og et Forslag. 1938. Dec.	73
<i>Hauerslev, Erik:</i> Bøgernes Verden er som stille Gemmer. 1942. Dec.	35	<i>Kari, Leo W.:</i> Visioner en almindelig Aften. 1939. Dec.	39
<i>Hauerslev, Erik:</i> Frankrig i Nederlaget. 1943. Juni	29	<i>Kittelman, Carl V.:</i> Det omstridte Land. 1935. Juni	70
<i>Hauøbøll, Charles:</i> Arbejderkultur. 1934. Juni	67	<i>Kjældgaard, Robert:</i> De sidste Dage i Genève. 1943. Dec.	39
<i>Hedebøl, Alkjær sig, Laura:</i> Kære gam-le Elever fra 1917—24. 1935. Nov.	55	<i>Koch-Olsen, Ib:</i> Lloyd Georges Ger-ning og Personlighed. 1938. Dec.	13
<i>Hedtoft-Hansen, Hans:</i> Forudsætning-er og Muligheder i den politiske Kamp. 1933. Dec.	9	<i>Koch-Olsen, Ib:</i> André Malraux og Haabet. 1939. Juni	11
<i>Hellner, Willy:</i> Arvelighed og social Forsorg. 1931. Juni	39	<i>Koch-Olsen, Ib:</i> Versaillesfredens Kri-tiker, Keynes. 1939. Dec.	5
<i>Hellner, Willy:</i> Seksuel Krise. 1932. Juni	14	<i>Koch-Olsen, Ib:</i> Humor og Drøm. 1941. Juni	11
<i>Hellner, Willy:</i> Udviklingslæren og dens Stilling i Dag. 1933. Juni	45	<i>Koch-Olsen, Ib:</i> Friheden og den fagre Fremtid. 1942. Juni	41
<i>Hinrich, Aage:</i> Vore Højskoler. Til-trænger de en Omgang Rationali-sering? 1931. Juni	78	<i>Koch-Olsen, Ib:</i> Farvel, Roskilde! 1942. Dec.	63
<i>Hinrich, Aage:</i> Tinz-Højskolen under Nazi-Revolutionen. 1933. Juni	41	<i>Kolbjørn, Ib:</i> Berlin—Wien. 1934. Juni	37
<i>Hostrup, C.:</i> »Det trænger ud til hvert et Sted ...« (Højskolesang fra 1892). 1941. Dec.	43	<i>Kolbjørn, Ib:</i> Fra Marcus Thrané til Johan Nygaardsvold. 1935. Juni	35
<i>Holm, Eigil:</i> Hvad nytter det til (Vær-dien af et Højskoleophold). 1931. Juni	79	<i>Kristensen, Frode:</i> Kapitalismens Fremmarch — Det ny Tyrki og den nærmeste Orient. 1931. Dec.	3
<i>Huhle, Robert:</i> Esbjerg og Tinz. 1931. Dec.	63	<i>Kristensen, Frode:</i> Rusland. 1932. Dec.	23
<i>Højland, Harry:</i> Krisen blandt Ung-dommen paa Landet. 1938. Juni	33	<i>Kristensen, Frode:</i> Hvorfor Autarki? 1933. Dec.	15
		<i>Kristensen, Frode:</i> Fagforeningerne og Højskolerne. 1936. Dec.	5

	Side		Side
<i>Kristensen, Frode</i> : Dramaet paa Eurasians Østkant. 1937. Dec.	11	<i>Nehm, Aug. E.</i> : Spoon river anthology. 1936. Dec.	65
<i>Kristensen, Frode</i> : Et Par Dokumenter til 1938's Historie. 1938. Dec.	22	<i>Nehm, Aug. E.</i> : Erling Kristensen 1893—1943. 1943. Dec.	44
<i>Kristensen, Frode</i> : Nordisk Sprogrøgt. 1941. Dec.	23	<i>Nielsen, A.</i> : Sømandskaar. 1933. Dec.	33
<i>Kristensen, Frode</i> : En nordisk Forbundsstat. 1942. Dec.	5	<i>Nielsen, Andr.</i> : Paa Højskole i England. 1937. Juni	51
<i>Kristensen, Selma</i> : Svensk Arbetardiktning I. 1931. Juni	49	<i>Nielsen, Erling</i> : Vi snakker om at være moderne — Ungdommen om vor Tid og sig selv —! 1937. Juni	59
<i>Kristensen, Selma</i> : Svensk Arbetardiktning II. 1932. Juni	39	<i>Nielsen, Frede</i> : Nazismen pr. Dags Dato. 1938. Juni	64
<i>Kristensen, Selma</i> : Thomas Garrigue Masaryk. 1937. Dec.	33	<i>Nielsen, Møller, Johan</i> : Kunstbog — Arbejdsbog. 1942. Juni	15
<i>Kristensen, Selma</i> : Albert Viksten. En svensk författare och hans miljö. 1939. Dec.	19	<i>Nielsen, Møller, Johan</i> : Jeg har ikke Forstand paa Kunst. 1942. Dec.	51
<i>Kristensen, Selma</i> : Vilhelm Moberg. 1942. Juni	26	<i>Nielsen, Møller</i> : Højskoleelever og Kunst. 1943. Juni	37
<i>Kristensen, Selma</i> : Irja Browallius. 1943. Juni	19	<i>Nielsen, Møller</i> : 22 gamle Dreng — 10 Aars Jubilarene samles. Dec.	43 64
<i>Lange, Jens</i> : Sang og Musik paa Højskole. 1941. Juni	31	<i>Nielsen, Otto V.</i> : Ungdomsskole og Ungdomsundervisning. 1938. Dec. ...	45
<i>Larsen, Johs. E.</i> : Aargangen før »Syndfloden«. 1935. Nov.	33	<i>Nielsen, Palle</i> : »Fra Tysktilmen« (de Man-Socialisme). 1931. Juni	8
<i>Larsen Møller, Elva og Pedersen, Svend</i> : Eksperimentet paa Brunnsvik. (Nogle Indtryk fra det britisk-nordiske Kursus Sommeren 1936). 1936. Dec.	51	<i>Nielsen, Svend</i> : Arbejdere og Bønder. 1934. Juni	34
<i>Laursen, Albert</i> : Økonomisk Nyorientering. 1934. Dec.	59	<i>Nielsen, Svend</i> : Nationalfølelsens Udvikling. 1938. Dec.	67
<i>Laursen, Stenholt, H.</i> : Europas uførene eller forenede Stater. 1935. Juni	63	<i>Nilsson, Nils</i> : For Livets Skyld (Novelle). 1934. Juni	53
<i>Lee, Winifred og Dougherty, C.</i> : Paa Ferie i Danmark. 1937. Dec.	66	<i>Nilsson, Nils</i> : Ensomhed. 1939. Dec.	53
<i>Leth, Georg</i> : Ungdom. 1943. Juni	57	<i>Norup, P. A. F.</i> : Folk og Værn. 1941. Dec.	53
<i>Ljungdal, Arnold</i> (oversat ved Ejnar H. Tønnesen): Til den ny Tid. (Musik af Sune Wladimir). 1932. Dec. ...	53	<i>Nørlev, Viola</i> : En uforglemmelig Sommer (Elev paa Esbjerg 1916). 1935. Novbr.	39
<i>Lorentzen, Mogens</i> : Freskerne i Roskilde Højskole (Kunstnerens Tale ved Afsløringen). 1931. Dec.	78	<i>Olsen, Hans Th., Knud Damgaard, Orla Penther og Erling Nielsen</i> : Ungdommen om vor Tid og sig selv! 1937. Juni	59
<i>Lorentzen, Mogens</i> : A. B. C.-Visen. 1937. Dec.	46	<i>Ovesen, Reinhardt</i> : Da vi byggede »den røde Borg«. 1935. Novbr.	47
<i>Madsen, Niels</i> : Ungdomsaar — Brydningsaar. 1935. Novbr.	59	<i>Penther, Orla, Nielsen, Erling, Hans Th. Olsen og Knud Damgaard</i> : Ungdommen om vor Tid og sig selv —! 1937. Juni	59
<i>Mehring, Franz</i> (oversat ved Ib Kolbjørn): Karl Marx' Død. 1931. Dec.	15	<i>Pedersen, Carl Chr.</i> : Et Stykke Baltikum. 1936. Dec.	61
<i>Molin-Nielsen, Viggo</i> : Chartismen — et 100 Aars Minde. 1937. Juni	21	<i>Pedersen, Svend og Elva Møller Larsen</i> : Eksperimentet paa Brunnsvik. (Nogle Indtryk fra det britisk-nordiske Kursus Sommeren 1936). 1936. Dec.	51
<i>Mortensen, Valdemar, Jexlev</i> : Et Fristed. Om et Ophold paa Esbjerg 1917. 1935. Novbr.	53	<i>Pedersen, Svend</i> : Førerproblemet under Demokrati. 1935. Juni	49

	Side		Side
<i>Persson, Karl</i> : Fra Argentina. 1931. Juni	43	<i>Stauning, Th.</i> : Skandinavisk Samarbejde. 1934. Dec.	3
<i>Petersen, Jens A.</i> : Landarbejderungdommen — D. s. U. — Højskolen. 1931. Dec.	88	<i>Stauning, Th.</i> : Citat af Staunings Tale ved Indvielsen af Roskilde Højskole 9.6.1930. 1942. Juni	5
<i>Bundgaard, Poulsen Orla</i> : Hvor staar Ungdommen i Dag? En Indledning fra diskussionsaften 14.3.1941. 1941. Juni	47	<i>Stegenborg, P.</i> : J. P. Sundbo og Arbejderhøjskolen. 1935. Novbr.	17
<i>Poulsen, Poul S.</i> , Oskar Svedahl, Dagny Jensen og Oluf Carlsson: Det britisk-nordiske Kursus paa Roskilde Højskole. — Forskellige Deltagere skriver om deres Indtryk. 1937. Dec.	57	<i>Strøm, Johan</i> : Statens Ungdomslejr. 1942. Dec.	27
<i>Poulsen, V. S.</i> : Rasmus Vinds 70 Aars Fødselsdag. Digt. 1938. Juni	32	<i>Sundbo, I. P.</i> : Indvielsestale 7. Januar 1917 (Esbjerg Arbejderhøjskole). 1935. Novbr.	50
<i>van Praag, J.</i> (overs. v. Clara Hammerich): Hollandsk Literatur, 1937. Dec.	48	<i>Svedahl, Oskar</i> , Oluf Carlsson, Dagny Jensen og Poul E. Poulsen: Det britisk-nordiske Kursus paa Roskilde Højskole. — Forskellige Deltagere skriver om deres Indtryk. 1937. Dec.	57
<i>Rasmussen, Soph.</i> : Brunsviks Folkehøjskole, dens Opgaver og Arbejdsmetoder, set med en Kursusdeltagers Øjne. 1934. Dec.	47	<i>Sørensen, Arne</i> : Praktiske Festkultur-Opgaver. 1932. Juni	25
<i>Redlich, Carl Aage</i> : International Arbejdsorganisation. 1934. Dec.	63	<i>Sørensen, Arne</i> : Masareel. 1932. Dec.	13
<i>Reeh, Gudrun</i> : Blandt engelske Arbejdere. 1932. Dec.	61	<i>Sørensen, Arne</i> : Den største Højttaler. 1933. Dec.	25
<i>Rohr, Hans</i> : En Vinter paa Coleg Harlech. 1938. Juni	57	<i>Sørensen, Ejnar</i> : Gennem Europa til Genève. 1934. Juni	71
<i>Sandler, Rickard</i> : Kulturarv och Kulturarbete. 1937. Dec.	52	<i>Sørensen, Peder</i> : Englands Fattigkvarterer og den engelske Femaarsplan. 1933. Dec.	66
<i>Sandø Iversen, Thomas</i> : Europæisk eller asiatisk Kultur. 1938. Juni	51	<i>Vater, Aage</i> : Brev fra Arbejdsdirektør Vater til Forstander Poul Hansen. 1937. Dec.	71
<i>Savery, C. M.</i> : Om folkemusikalsk Arbejde. 1936. Juni	40	<i>Värnlund, Rud.</i> : Scener af Skuespillet »Den hellige Familie«. 1932. Dec.	72
<i>Scheidemann, Philip</i> : Til mine Mordere! 1931. Juni	25	<i>Villumsen, Wm.</i> : Social Skalpejagt paa Ungdommen. 1942. Juni	50
<i>Schrøder, Vilhelm</i> : De Arbejdsløse og Højskolerne. 1932. Dec.	39	<i>Vind, Andrea</i> : Et kort Rids af Arbejderhøjskolens første Historie. 1935. Novbr.	21
<i>Schultz, Sigurd</i> : De Arbejdsløse og Museerne. 1936. Juni	57	<i>Wamberg, F. C.</i> : Fjernsynet og Radiofonien. 1935. Juni	23
<i>Sejerholt, H.</i> : Historiske Emner i Studiekredsen. 1942. Dec.	58	<i>Wilmann, Preben</i> : Foran et Maleri. 1932. Juni	79
<i>Simonsen, Harry</i> : Om Kunsten at læse. 1943. Dec.	21	<i>Wilmann, Preben</i> : Moderne social Kunst. 1934. Juni	70
<i>Skjoldbo, Astrid</i> : Kriminalitet blandt Børn og Unge. 1943. Dec.	29	<i>Wilstrup, Erik</i> : Drøm — Film — Virkelighed. 1939. Dec.	49
<i>Sperling, Johs.</i> : Fra Individualisme til Kollektivismen i U. S. A. 1934. Juni 21		<i>Wollstein, Artur</i> : Interessante Forsøg paa Roskilde Højskole. 1938. Dec. 27	

EMNE-REGISTER

over Indholdet af de 25 første Numre af »Arbejderhøjskolen« 1931—1943.

	Side		Side
<i>Højskolespørgsmaal, Højskolen hjemme og ude.</i>		Den færøske Ungdom og Arbejderhøjskolen. Mouritz Joensen. 1932. Juni	60
Gammelt og Nyt i Højskolen. Poul Hansen. 1931. Juni	13	Den nordiske Folkehøjskole i Genève. Arvid Hansen. 1931. Dec.	51
En ny Arbejderhøjskole. Chr. Christiansen. 1938. Juni	72	Mellem nordiske Lærere. Jens Eriksen. 1938. Dec.	56
Vore Højskoler. Tiltrænger de en Omgang Rationalisering? Aage Hinrich. 1931. Juni	78	En norsk Arbejderhøjskole. Oluf Bertolt. 1939. Dec.	14
Højskolens Idé og Arbejderne. Hj. Gammelgaard. 1931. Juni	3	Brunnsviks Folkhøgskola. Sigfred L. Andersen. 1933. Juni	79
Har den danske Højskole udtømt sine Muligheder? Hj. Gammelgaard. 1943. Juni	5	Sommer i Sverige. Fra et Kursus paa Brunnsvik Folkehøjskole. Emma Finmann. 1933. Dec.	60
Sandheden — hele Sandheden. (Borgbjergs Tale ved Indvielsen af Tilbygningen til Esbjerg Arbejderhøjskole 10.11.29). F. J. Borgbjerg. 1935. Novbr.	79	Brunnsviks Folkehøjskole, dens Opgaver og Arbejdsmetoder, set med en Kursusdeltagers Øjne. Soph. Rasmussen. 1934. Dec.	47
Hvad nytter det til? (Værdien af et Højskoleophold). Eigil Holm. 1931. Juni	79	Esbjerg og Tinz. Robert Huhle. 1931. Dec.	63
Højskolerne og den demokratiske Samfundsopfattelse. Poul Hansen. 1939. Juni	5	Tinz-Højskolen under Nazi-Revolutionen. Aage Hinrich. 1933. Juni	41
Højskoler eller socialdemokratiske Udklækningsanstalter. Poul Hansen. 1938. Juni	11	Paa Højskole i England. Andr. Nielsen. 1937. Juni	51
Fagforeningerne og Højskolerne. Frode Kristensen. 1936. Dec.	5	En Hilsen fra Fircroft. Sigfred L. Andersen. 1931. Juni	77
Højskolerne og Sparesagen. Poul Hansen. 1943. Dec.	5	En Vinter paa Coleg Harlech. Hans Rohr. 1938. Juni	57
De Arbejdsløse og Højskolerne. Vilhelm Schrøder. 1932. Dec.	39	Pontigny — et fransk Studiecetrum. Erik Hauerslev. 1941. Juni	38
De Arbejdsløse og Højskolen. Hj. Gammelgaard. 1935. Juni	3	Arbejderhøjskoler i Amerika. Edith Anthonen. 1931. Juni	74
Understøttelsesforholdene ved vore Højskoler. Poul Hansen. 1938. Dec.	70	I Aaret 1910. Et Tilbageblik og en Samling Klip. Oluf Bertolt. 1935. Novbr.	3
Kommentarer til den nye Højskolelov. Poul Hansen. 1942. Juni	21	Et kort Rids af Arbejderhøjskolens første Historie. Andrea Vind. 1935. Novbr.	21
En Husmoder paa Højskole. (Husholdningskursus m. Landbrugsmins Bevilling). Maren Jepson. 1931. Dec.	76	Aargangen før »Syndfloden«. Johs. E. Larsen. 1935. Novbr.	33
		Hinsides Krigsaarene. Mads Peter Jensen. 1935. Novbr.	37

	Side		Side
Ungdomsaar — Brydningsaar. Niels Madsen. 1935. Novbr.	59	Et Arbejderfakultet. Hartvig Frisch. 1934. Dec.	43
En uforglemmelig Sommer (Elev paa Esbjerg 1916). Viola Nørlev. 1935. Novbr.	39	Dansk Folkeoplysnings Samraad. Chr. Christiansen. 1941. Juni	43
Da vi byggede »den røde Borg«. Reinhardt Ovesen. 1935. Novbr.	47	Arbejderoplysning i England. Oluf Bertolt. 1936. Juni	19
Fra Stormgade til Vardevej. Mads Peter Jensen. 1935. Novbr.	45	Eksperimentet paa Brunnsvik. (Nogle Indtryk fra det britisk-nordiske Kursus Sommeren 1936). Elva Møller Larsen og Sv. Pedersen. 1936. Dec.	51
Et Fristed. Om et Ophold paa Esbjerg 1917. Valdemar Jexlev Mortensen. 1935. Novbr.	53	Det britisk-nordiske Kursus paa Roskilde Højskole. Forskellige Deltagere skriver om deres Indtryk. Oluf Carlsson, Dagny Jensen, Poul E. Poulsen, Oscar Svedahl. 1937. Dec.	57
Indvielsestale 7. Januar 1917 (Esbjerg Arbejderhøjskole). I. P. Sundbo. 1935. Novbr.	50	Ungdomsskole og Ungdomsundervisning. Otto V. Nielsen. 1938. Dec. ...	45
Minder fra Arbejderhøjskolen. R. Brændskov. 1935. Novbr.	31	Praktiske Studiekredse. Erik Hauerslev. 1942. Juni	35
Herlige Timer med Sundbo paa Esbjerg Arbejderhøjskole. M. Ingemann. 1943. Juni	62	Historiske Emner i Studiekredsen. H. Sejerholt. 1942. Dec.	58
Kære gamle Elever fra 1917—24. Laura Alkjær sig Hedebo. 1935. Novbr.	55	Studiekredsarbejdet i Højskolens Undervisningsplan. Michael Andersen. 1922. Juni	74
Brydning og Vækst. Julius Bomholt. 1935. Novbr.	63	Paa Ferie i Danmark. C. Dougherty og Winifred Lee. 1937. Dec.	68
Og Verden er vor. Albert Andersen. 1935. Novbr.	89		
En Fornylse (om et Højskoleophold paa Esbjerg Arbejderhøjskole). Poul Hansen (D. s. U.). 1933. Dec.	41	<i>Ungdomsproblemerne.</i>	
Introduktion til Kraglund. Erik Hauerslev. 1941. Dec.	31	Den unge Arbejders Problemer. H. C. Hansen. 1938. Juni	17
Roskilde Højskoles Grundlæggelse. Morten Bredsdorff. 1937. Juni	5	Landarbejderungdommen — D. s. U.-Højskolen. Jens A. Petersen. 1931. Dec.	88
Citat af Staunings Tale ved Indvielsen af Roskilde Højskole 9.6.1930. Th. Stauning. 1942. Juni	5	Krisen blandt Ungdommen paa Landet. Harry Højland. 1938. Juni	33
Nogle dejlige Dage paa Højskole. (Husholdningskursus Roskilde m. Tilskud fra Landbrugsminist.). Sophie Andersen. 1932. Dec.	71	Arbejdsløs. Augustinus Bjerg Jakobsen. 1933. Dec.	21
Til 3 Ugers Kursus i Roskilde. Anders Andersen. 1932. Dec.	69	Ungdommen og Arbejdsløsheden. Poul Hansen. 1933. Juni	51
Elevhjem ved Roskilde Højskole. Børge Christensen. 1936. Dec.	75	Ungdomsarbejdsløsheden i Danmark. (Indledning til en Elevdiskussion paa Roskilde Højskole). Carl Johan Christensen. 1936. Juni	62
Farvel, Roskilde! Ib Koch-Olsen. 1942. Dec.	63	Foranstaltninger for arbejdsløs Ungdom. Edvin Dose. 1933. Dec.	62
22 gamle Drengene — 10 Aars Jubilarene samles. Møller Nielsen. 1943. Dec.	64	Tvungen Arbejdstjeneste. Kaj Bundvad. 1936. Dec.	27
		Statens Ungdomslejre. Johan Strøm. 1942. Dec.	27
<i>Arbejderoplysning, Studiekredsarbejde.</i>		En Hilsen fra Statsungdomslejren. Michael Andersen. 1941. Juni	57
Oplysning før og nu. Hj. Gammelgaard. 1933. Dec.	45	Social Skalpejagt paa Ungdommen. Wm. Villumsen. 1942. Juni	50
Organisationerne og Oplysningsarbejdet. Kaj Bundvad. 1939. Dec.	60	Brev fra Arbejdsdirektør Vater til Forstander Poul Hansen. Aage Vater. 1937. Dec.	71

Side	Side
Svar paa Brev fra Arbejdsdirekt. Vater. Poul Hansen. 1937. Dec.	Arbejdersbeskyttelse. Kaj Bundvad. 1939. Juni .....
72	39
Tale til Ungdommen. (Foreningen for borgerlig Konfirmations Ungdoms- fest 15. Okt. 1939). Hj. Gammel- gaard. 1939. Dec.	Thomas Bata — Udbytter eller Refor- mator? Michael Andersen. 1933. Juni
45	72
Ungdommen om vor Tid og sig selv —! (Hvor er Meningen). Knud Dam- gaard, Orla Penther, Erling Nielsen og Hans Th. Olsen. 1937. Juni	Kaj Bundvad. 1941. Dec. ....
59	35
Hvor staar Ungdommen i Dag? En Indledning fra diskussionsaften 14. 3. 1941. Orla Poulsen Bundgaard. 1941. Juni	Lærlingeloven. Kaj Bundvad. 1942. Juni
47	55
Hvordan stemmer Ungdommen ved Valgene. Poul Hansen (D. s. U.). 1939. Juni	International Arbejdsorganisation. Carl Aage Redlich. 1934. Dec. ....
49	63
Hjem og Ungdom. Poul Hansen. 1941. Dec.	Arbejderkooperationen og den økono- miske Kamp. Poul Hansen. 1934. Juni
19	3
Ungdom. Georg Leth. 1943. Juni	Nordisk Kooperation. Poul Hansen. 1943. Juni .....
57	12
Seksuel Krise. Willy Hellner. 1932. Juni	Englands Fattigkvarterer og den engel- ske Femaarsplan. Peder Sørensen. 1933. Dec. ....
14	66
Kriminalitet blandt Børn og Unge. Astrid Skjoldbo. 1943. Dec.	Beveridge-Planen. Social Sikkerhed i England. Kaj Bundvad. 1943. Juni ...
29	41
Børnenes Ledere. Harald Bergstedt. 1936. Dec.	Fritiden som socialt Problem. Oluf Ber- tolt. 1938. Dec. ....
21	5
Socialistisk Ungdomsorganisation for 25 Aar siden. Ernst Christiansen. 1935. Juni	Først den sociale Fred. J. P. Hansen. 1932. Dec. ....
67	55
<i>Økonomi og Politik, Lovgivning og Organisation.</i>	Teknikken og Arbejdsløsheden. Hj. Gammelgaard. 1934. Dec. ....
Planøkonomi og Organisation. Chr. Christiansen. 1934. Juni	5
61	Folk og Værn. P. A. F. Norup. 1941. Dec. ....
Økonomisk Nyorientering. Albert Laur- sen. 1934. Dec.	53
59	Befolkningsspørgsmaalet i Dag. Hj. Gammelgaard. 1938. Juni .....
Fri Økonomi kontra Planøkonomi. Poul Hansen. 1942. Dec.	5
11	Affolkes Europa? Børnebegrænsning og Fødselskontrol. Hj. Gammelgaard. 1932. Dec. ....
Forudsætninger og Muligheder i den politiske Kamp. Hans Hedtoft-Han- sen. 1933. Dec.	3
9	Raceforskning — Racehygiejne — Racisme. Hagemund Hansen. 1935. Juni .....
Fagbevægelsen og Socialdemokratiet. Chr. Christiansen. 1933. Dec.	11
51	Jødeproblemer og andre Problemer. Johs. Bjerre. 1938. Dec. ....
Arbejdere og Bønder. Svend Nielsen. 1934. Juni	35
34	Sømandskaar. A. Nielsen. 1933. Dec. ...
Bonde—Arbejder-Linien. Poul Hansen. 1937. Dec.	33
5	Arbejder og Bolig. Poul Hansen. 1931. Dec. ....
Om det grønne Bord. Forhandlingsfor- mer og Kompetenceforhold indenfor Fagbevægelsen. Otto Jensen. 1932. Juni	29
30	<i>Verdenspolitik.</i>
Forligsmandsloven — dens Forudsæt- ninger og Perspektiver. Otto Jensen. 1934. Juni	Europas uforenedede eller forenede Sta- ter. H. Stenholt Laursen. 1935. Juni.
45	63
Urafstemning eller kompetent Forsam- ling. Kaj Bundvad. 1937. Juni	Europas forenede Stater. Johs. Hald. 1937. Juni .....
36	66
	Europa i Dag. Rasmus Hansen. 1936. Juni .....
	33
	Versaillesfredens Kritiker — Keynes. Ib Koch-Olsen. 1939. Dec. ....
	5
	Lloyd Georges Gerning og Personlig- hed. Ib Koch-Olsen. 1938. Dec. ....
	13

	Side		Side
Thomas Garrigue Masaryk. Selma Kristensen. 1937. Dec.	33	Berlin—Wien. Ib Kolbjørn. 1934. Juni .	37
Et Par Dokumenter til 1938's Historie. Frode Kristensen. 1938. Dec.	22	Gennem Europa til Genève. Ejnar Sørensen. 1934. Juni	71
Terror over Tyskland. Hartvig Frisch. 1933. Juni	3	De sidste Dage i Genève. Robert Kjældgaard. 1943. Dec.	39
Nazismen pr. Dags Dato. Frede Nielsen. 1938. Juni	64	Frankrig i Nederlaget. Erik Hauerslev. 1943. Juni	29
Hvorfor Autarki? Frode Kristensen. 1933. Dec.	15	Det omstridte Land. Carl V. Kittelmann. 1935. Juni	70
Et Stykke Baltikum. Carl Chr. Pedersen. 1936. Dec.	61	Som Landet laa. (Sønderjylland). Peter Hansen. 1939. Dec.	31
Rusland. Frode Kristensen. 1932. Dec. .	23	<i>Historie.</i>	
Kapitalismens Fremmarch. Det ny Tyrki og den nærmeste Orient. Frode Kristensen. 1931. Dec.	3	Vi og Historien. Hj. Gammelgaard. 1941. Dec.	5
Dramaet paa Eurasiens Østkant. Frode Kristensen. 1937. Dec.	11	Hvad fortæller en Digting om sin Tids Kulturliv? Republikens og Kejsertidens Rom. Hartvig Frisch. 1936. Dec.	41
Omkring Borgerkrigen i Spanien. Rasmus Hansen. 1937. Juni	55	Arbejderne. — Fra Stændertid til Folketid. Hj. Gammelgaard. 1942. Dec. ...	40
Visioner en almindelig Aften. (Borgerkrigen i Spanien). Leo W. Kari. 1939. Dec.	39	Fra Marcus Thrane til Johan Nygaardsvold. Ib Kolbjørn. 1935. Juni	35
Fra Individualisme til Kollektivismen i U. S. A. Johs. Sperling. 1934. Juni ...	21	Til mine Mordere. Philip Scheidemann. 1931. Juni	25
Uncle Sams Besværigheder. Poul Hansen. 1935. Juni	3	Karl Marx' Død. Franz Mehring. (Oversat v. Ib Kolbjørn). 1931. Dec.	15
Fra Argentina. Karl Persson. 1931. Juni	43	Marx om fransk Kontrarevolution. Ernst Christiansen. 1933. Juni	23
Glimt fra Sydamerika. Hagemund Hansen. 1932. Juni	49	»Fra Tysktiden« (de Man-Socialisme). Palle Nielsen. 1931. Juni	8
Imperialismens Krise, Michael Andersen. 1931. Juni	57	De danske Bondeoprør — et 400 Aars Minde. Ernst Christiansen. 1934. Dec.	27
Hvad foregaar der i Japan? Michael Andersen. 1936. Juni	47	Chartismen — et 100 Aars Minde. V. Molin-Nielsen. 1937. Juni	21
Kina i Industrialiseringens Tegn. Michael Andersen. 1937. Juni	43	<i>Kulturelle Drøftelser; Radio, Film, Billedkunst.</i>	
Kolonier og Tal. Michael Andersen. 1939. Juni	23	Kulturarv og Kulturarbete. Rickard Sandler. 1937. Dec.	52
Skandinavisk Samarbejde. Th. Stauning. 1934. Dec.	3	Et Par Kulturbetragtninger. Chr. Christiansen. 1932. Juni	63
En nordisk Forbundsstat. Frode Kristensen. 1942. Dec.	5	Staten og Forsamlingshusene paa Landet. Chr. Christiansen. 1934. Dec. ...	74
Nationalfølelsens Udvikling. Svend Nielsen. 1938. Dec.	67	Praktiske Festkultur-Opgaver. Arne Sørensen. 1932. Juni	25
Klassefølelse og Nationalfølelse. Poul Hansen. 1941. Juni	5	Den største Højtaler. Arne Sørensen. 1933. Dec.	25
Den svenska socialdemokratin och fäderneslandet. Bengt Dahlander. 1937. Juni	29	Radioens Kulturopgaver. Af et Foredrag i Arbejdernes Radioklub. Hj. Gammelgaard. 1931. Dec.	19
Førerproblemet under Demokrati. Svend Pedersen. 1935. Juni	49	Ungdommen og Filmen. Harald Engberg. 1937. Dec.	23
Fra Tjekkosllovakiet. Johs. Hald. 1931. Dec.	57	Hvad er det danske? Harald Engberg. 1941. Juni	25
Blandt engelske Arbejdere. Gudrun Reeh. 1932. Dec.	61		

	Side		Side
Drøm — Film — Virkelighed. Erik Wilstrup. 1939. Dec.	49	For Livets Skyld. (Novelle). Nils Nilsson. 1934. Juni	53
Arbejderkultur. Charl. Haugbøll. 1934. Juni	67	Ensomhed. Nils Nilsson. 1939. Dec.	53
Er den vesterlandske Kultur dødsdømt? Johs. Hald. 1938. Juni	40	Høsten i Hus. (Nils Nilsson). Johs. Hald. 1941. Dec.	49
Europæisk eller asiatisk Kultur. Thomas Sandø Iversen. 1938. Dec.	51	Jacob Paludan. Hagm. Hansen. 1931. Juni	29
Freskerne i Roskilde Højskole. (Kunstnerens Tale ved Afsløringen). Mog. Lorentzen. 1931. Dec.	78	Sophus Schandorph 1836—1936. Julius Bomholt. 1936. Dec.	31
Foran et Maleri. Preben Wilmann. 1932. Juni	79	Fattiggadernes Digter. (Søderberg). Johs. Hald. 1939. Dec.	25
Moderne social Kunst. Preben Wilmann. 1934. Juni	70	Maxim Gorki. Julius Bomholt. 1931. Juni	18
Højskoleelever ser paa Kunst. Nogle Udpluk af Elevernes Indtryk af Vandredstillingen paa Roskilde Højskole. 1941. Juni	53	B. Traven. I. Julius Bomholt. 1933. Juni	58
Kunstbog — Arbejdsbog. Johan Møller Nielsen. 1942. Juni	15	B. Traven. II. Julius Bomholt. 1933. Dec.	3
Jeg har ikke Forstand paa Kunst. Joh. Møller Nielsen. 1942. Dec.	51	Det nye Ruslands Litteratur. Hagmund Hansen. 1933. Juni	10
Højskoleelever og Kunst. Møller Nielsen. 1943. Juni	37	Lion Feuchtwanger. Hagmund Hansen. 1934. Juni	12
De Arbejdsløse og Museerne. Sigurd Schultz. 1936. Juni	57	Ignazio Silone. Ulver Forchhammer. 1935. Juni	53
Masereel. Arne Sørensen. 1932. Dec.	13	Hollandsk Litteratur. J. van Praag. (Oversat ved Clara Hammerich). 1937. Dec.	48
Ildræt. Nogle Betragtninger og et Forslag. Arne Jørgensen. 1938. Dec.	73	André Malraux og Haabet. Ib Koch-Olsen. 1939. Juni	11
<i>Litteratur og Sprog, skønlitterære Bidrag.</i>		Nordahl Grieg — en Europæer. Har. Engberg. 1939. Juni	57
Danske Bøger. 1934. Julius Bomholt. 1934. Dec.	13	Emigranternes Saga. (O. E. Rølvaags Roman-Række). Johs. Hald. 1943. Dec.	12
Et Par af Aarets Bøger. Oluf Bertolt. 1941. Dec.	44	Spoon river anthology. Aug. E. Nehm. 1936. Dec.	65
Humør og Drøm. To Bøger af gamle Elever. Ib Koch-Olsen. 1941. Juni ...	11	Fornylse — nye Navne. Hagmund Hansen. 1936. Juni	69
Radioen og den dramatiske Kunst. Julius Bomholt. 1942. Juni	7	Bøgernes Verden er som stille Gemmer. Erik Hauerslev. 1942. Dec.	35
Radioudsendelsen fra Esbjerg Arbejderhøjskole. Hvad siger Digterne om os? 1938. Juni	52	Friheden og den fagre Fremtid. Ib Koch-Olsen. 1942. Juni	41
Hørespillet. Julius Bomholt. 1937. Juni	8	Svensk Arbetardiktning. I. Selma Kristensen. 1931. Juni	49
Om Kunsten at læse. Harry Simonsen. 1943. Dec.	21	Svensk Arbetardiktning. II. Selma Kristensen. 1932. Juni	39
Knut Becker. H. C. Hansen. 1943. Dec.	33	Albert Viksten. En svensk författare och hans miljö. Selma Kristensen. 1939. Dec.	19
Harald Bergstedts Lyrik. Julius Bomholt. 1938. Dec.	59	Vilhelm Moberg. Selma Kristensen. 1942. Juni	26
Erling Kristensen. Jul. Bomholt. 1932. Juni	3	Irja Browallius. Selma Kristensen. 1943. Juni	19
Erling Kristensen 1893—1943. Aug. E. Nehm. 1943. Dec.	44	Karl-Erik Forsslund. Børge Christensen. 1943. Juni	47
Mellem mørke Mure. (Nils Nilsson). Johs. Hald. 1932. Juni	69		

	Side		Side
Nordisk Sprogrøgt. Frode Kristensen. 1941. Dec.	23	Sundheden og den enkeltes Forhold til Hygiejnen. Johs. Bjerre. 1939. Juni	31
Fra Indoeuropæisk til Nutidsdansk. Karl Jensen. 1942. Juni	64	Er Bakterierne vore Venner eller arge- ste Fjender? Johs. Bjerre. 1936. Dec.	11
Til den ny Tid. Arnold Ljungdal (over- sat ved Ejnar H. Tønnesen). Musik af Sune Wladimir. 1932. Dec.	53	Er Biologi noget, som vedkommer Hvermand? Johs. Bjerre. 1937. Dec.	41
Ved Roskilde Elevforenings Aarsmøde 3.—4. Juli 1937. (Digt). Knud Dam- gaard. 1937. Dec.	96	Skal Træ eller Skummetmælk være vor fremtidige Klædedragt? Michael Andersen. 1938. Juni	23
A. B. C.-Visen. Mogens Lorentzen. 1937. Dec.	46	Arvelighed og social Forsorg. Willy Hellner. 1931. Juni	39
Danmark. (Digt). Alfred Gravesen. 1941. Dec.	57	Fjernsynet og Radiofonien. F. C. Wam- berg. 1935. Juni	23
»Det trænger ud til hvert et Sted«. (Højskolesang fra 1892). C. Hostrup. 1941. Dec.	43	Interessante Forsøg paa Roskilde Høj- skole. Artur Wollstein. 1938. Dec. ...	27
Grubearbejdernes Sang. Gerrit En- gelke (paa Dansk v. H. C. Hansen). 1931. Dec.	26	<i>Mindeartikler, Biografier.</i>	
Strejke. John Galsworthy. (Oversæt- telse ved Otto Jensen). 1931. Dec.	41	Mennesket Laurits Birck. Kirst. Gloer- felt-Tarp. 1933. Juni	30
Hans Velbaarehed Borgmesteren. Walther Greenwood, oversat ved O. Bertolt. 1934. Dec.	51	Mindeord om Borgbjerg. Hartv. Frisch. 1936. Juni	9
Scener af Skuespillet »Den hellige Fa- milie«. Rud. Wärnlund. 1932. Dec.	72	F. J. Borgbjerg. (Digt). Fr. Dalgaard. 1936. Juni	17
<i>Musik og Sang.</i>		R. Brændeskov in memoriam. O. Ber- tolt. 1941. Juni	64
Om folkemusikalsk Arbejde. C. M. Sa- very. 1936. Juni	40	Til Lykke. (Poul Hansens Valg til For- bundsformand). Michael Andersen. 1937. Juni	71
Sang og Musik paa Højskole. Jens Lange. 1941. Juni	31	Laura Hedebo — Mindeord. Julius Bomholt. 1937. Juni	34
Om C. E. F. Weyse. I Anledning af 100 Aars Dagen for hans Død. Gu- stav Hansen. 1942. Dec.	18	Tale ved Indvielsen af Harald Jensens Høj. C. V. Bramsnæs. 1931. Dec. ...	85
Arbejdersang. Oluf Bertolt. 1932. Dec.	43	Otto Jensen. Jens Eriksen. 1941. Juni	61
Sanghilsen. (Sang). Harald Bergstedt. Melodi af Jørgen Nielsen. 1934. Dec.	26	Oscar Levinsen. Oluf Bertolt. 1942. Juni	72
<i>Naturfag.</i>		Mindetale for Oscar Levinsen. Tale af Vilh. Rasmussen. 1943. Dec.	79
Naturkundskaber som Emne for Almen- dannelsen. Johs. Bjerre. 1934. Dec.	21	Stauning. (Digt). Knud Damgaard. 1942. Juni	6
Udviklingslæren og dens Stilling i Dag. Willy Hellner. 1933. Juni	45	J. P. Sundbo og Arbejderhøjskolen. P. Stegenborg. 1935. Nov.	17
		Rasmus Vinds 70 Aars Fødselsdag. (Digt). V. S. Poulsen. 1938. Juni ...	32
		Mindetale for Thomas Bredsdorff. Tale af Folketingsmand Erik Appel. 1943. Dec.	47